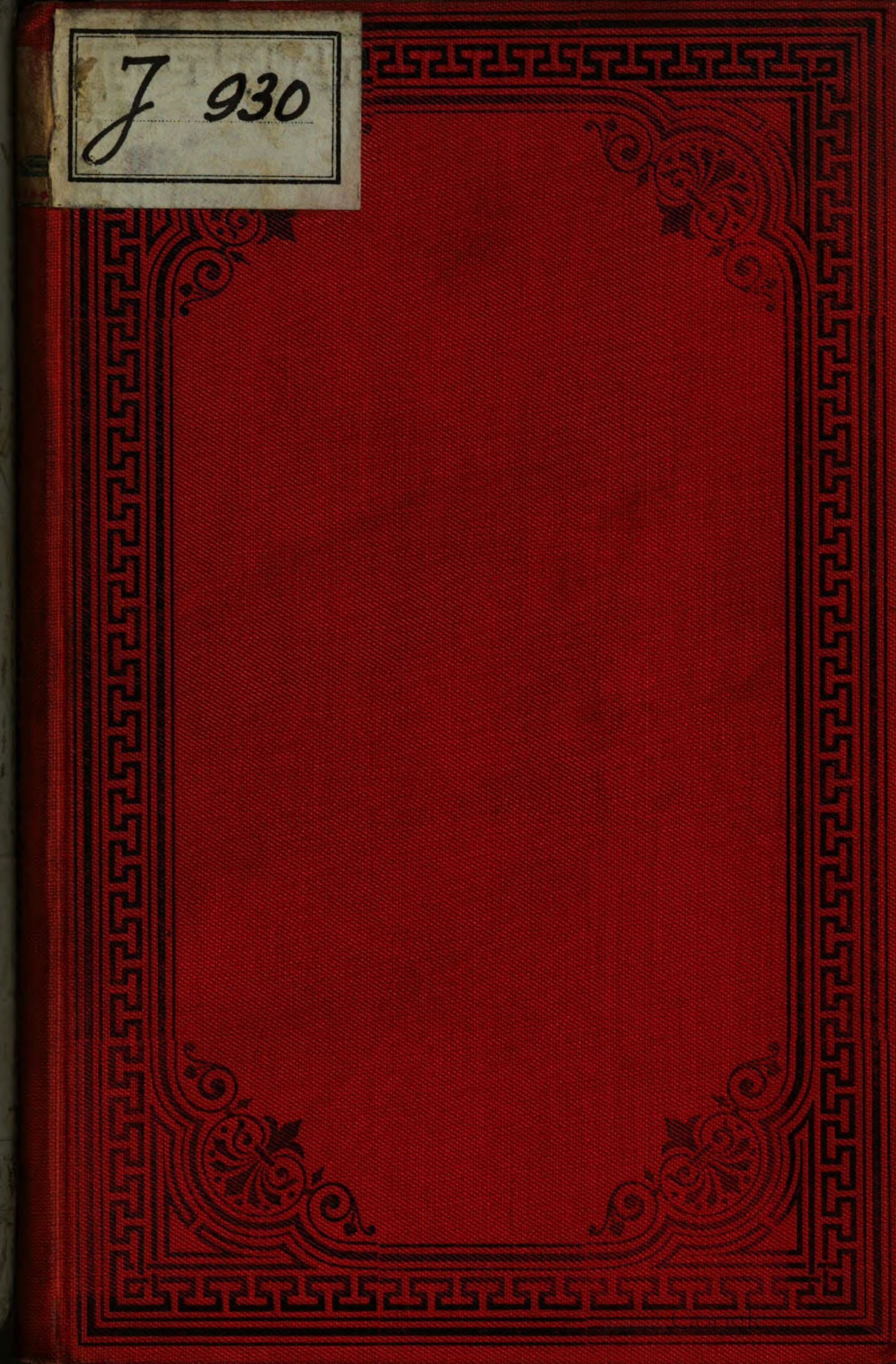

J 930

ZABAVNA KNJIŽNICA

MATICE HRVATSKE.

SVEZAK CLXXIX—CLXXXI.

HARAMBAŠIĆ:

IZABRANE PJESME.

U ZAGREBU.

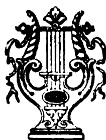
TISAK KARLA ALBRECHTA.

1895.

AUGUST HARAMBAŠIĆ.

IZABRANE PJESME.

U ZAGREBU.

NAKLADA „MATICE HRVATSKE".

1895.

Pjesma.

Blaha, stidna, mila pjesma moja
Tjeskobno se eto u sviet daje,
Drhćuć diže vita krila svoja,
Jer im snage pravo ne poznaje;
Nije ona sokolova lieta,
Da se digne nebu pod oblake.
Da se vine preko toga svieta,
Da brzinom stigne sunca trake;
Ali čuvstva pune su joj grudi,
I ta čuvstva zanose ju sliepo
U sve kraje, gdje god jošter ljudi
Ljube, što je čarobno i liepo.

Nestašna je i malena,
Ubožko ju ruho kiti;
Bez bogatstva, bez imena
Ne će možda sretna biti,
Al je moga srca glas;

Ne plaši je crna tama,
Niti vihra urlik grubi,
Jer u svemu ljubav sama
Cieli sviet taj grli, ljubi
  Više nego vlastit spas.
Ljubavi je sestrica nejaka,
Vječnoj pravdi kćerka preumilna:
Bodri tužna, tješi siromaka,
Diže slaba, obara svesilna,
  I iz pakla stvara raj;
Višnji njojzi rukom milostivom
Dade darak svoje svete moći,
Ter sa tugom boreći se živom,
Sad iz dana stvara tihe noći,
  Sad iz noći sunca sjaj.
Njojzi nema zapreke, ni spone,
Da ju sveže, da joj na put stane:
Što ju više sapinju i gone,
To sve većim ona žarom plane,
  To je jači njezin jek;
Zastrašit je ne mogu i ne će
Ni progonstva u najvećoj biedi,
Ni klevete duše zlo misleće,
Ni sve prietnje, ni sve zapoviedi,
  Ni ubojna mača zvek;
Slobodna je, slobodno se krili,
Kud ju samo smjele misli nose,
Sama nikne — i u časak tili

Sama mine poput sjajne rose,
  Što poljubi zorom cviet:
Cviet se budi, cviet se od sna prene,
Pa tad rosu harno blagosivlja;
Pjesma grane, pjesma gane mene,
A ja blažen sred svog sladkog življa
  Blagosivljam cieli sviet.

Istini je druga vjerna,
A ljepoti svećenica,
Krotka kano prošnja smjerna,
Stidna kano nevjestica,
  To je biće njoj;
Al nada sve što joj cienu diže,
Što joj duši daje biljeg pravi:
Cielim svietom njena ljubav siže,
Al najžarčom iskrom te ljubavi
  Ljubi narod svoj;
Jedno ime dušu joj potresa,
Kano sestru težka tuga bratska,
Za njega bi stvarala čudesa,
A to ime zove se — Hrvatska.

Oj, Hrvatska! Srećo srca moga,
Prva suzo mlada mi života!
Bježi, suzo, s oka žalostnoga,
Jer junaku plakat je sramota.
Plakat, Bože, mlad i neobuzdan,
Čile snage poput kakva diva,

Dok o boku mač moj, drug mi uzdan,
Jednako o drugom plaču sniva.
Čemu plakat? Nije l' svietom cielim
Samo bieda, nevolja i tuga?
Ja ih rado sa junaci dielim,
Ali ne sa svojtom plačidruga.
Čemu plakat? Za dom treba radit,
Nije l' ljubav za njeg samo varkom:
Robska sudba ne da se zasladit
Suzicami, nego krvlju žarkom.
I kad krvca travom se zarudi,
Još i onda veselo i živo:
S Bogom, sviete, pukoše mi grudi,
Ja sam te se dosta nauživo.

Krasni sviete, alaj si mi mio,
Ti si otac, ja sam tvoje čedo;
Blagoslovljen onaj časak bio,
Kad sam tebe prvi puta sgledo:
Tvoju zemlju, tvoje nebo bajno,
Tvoja polja, tvoje vinograde,
Tvoje cvieće, tvoje sunce sjajno,
Tvoje momke i djevojke mlade.

I djevojke! Biele i rumene,
Zadahnute nevinošću blagom:
Hoće l' ikad sudjena i mene
Usrećiti ljubavlju predragom?
Oh, ja vidim negdje u daljini

Divno čedo, pupoljak od ruže,
Sva je čista, sva je u bjelini,
Sami božji angjeli ju kruže,
Pa ju dvore, tetoše i paze,
Pa ju kite, pa joj ruke ljube,
Samim cviećem posiplju joj staze,
Oj, ta oni u svoj raj ju snube!
Nejdi, dušo! Što ćeš na nebesih,
Da sâm raj nadasja ti ljepota?
Ljepši stan ti u srcu udesih,
Budi drugom mojega života!
I ja ću ti samo cviećem kitnim
Posipati uviek staze tvoje,
Posrneš li gdjegod krokom sitnim,
Podastriet ću s cviećem srce moje;
Pjesmami ću vazda te uspavat,
Poljubci ću vazda te probudit.
Vrhu sveg ću tebe obožavat, —
Ljepšeg raja ne možeš dožudit!

Zlatna sanjo, mašto začarana,
Pjesmo moja, nado mojih nada,
Eto tako danom iza dana
Izvijaš se iz mog srca mlada,
Kô iz cvieća miris blag;
Ti me kriepiš, ti me k suncu dižeš,
I za tajnom samog neba sižeš,
I na zemlji, na tom svietu liepom,

Svojom maštom, svojom vjerom sliepom
  Stvaraš raj mi drag.
Možda ne će razumjet te ljudi,
Možda vrieme ne će bit ti sgodno,
Al ti svakom pokucaj na grudi,
I gdje goder nadješ srce srodno,
  Ti mu cjelov daj!
Svi smo ljudi, svi smo jedna čeda
Jednog otca, koj nas s neba gleda;
Svi smo ljudi, svi smo srodna braća,
Al da ljubav ljubavlju se vraća,
  Sviet bi bio raj,
  Čovjek u njem — Bog!
Krili mi se u tom raju
Na mom tihom uzdisaju,
  Pjesmo srca mog! . . .

Hrvatskoj.

Sa tebe su strgli kraljevsko odielo,
Izranili tvoje božanstveno tielo,
Robinja si tužna, mučenica prava;
Izdajom i zlobom svezali ti ruke,
Stvorili te žrtvom sebičnosti puke,
Al te moje srce ipak obožava.

Biedna si sirota kraj obilja svoga,
Od uresa davnih nemaš ni jednoga,
Do li krasne zemlje, divne grudi tvoje.
Do li bistrih rieka, tvojih suza sjajnih.
Da l' u gorah gvoždja, osvetnika tajnih,
Za njimi odavno gine srce moje.

Ah, to mene boli! Ti nemaš slobode,
Nemaš svoje soli, kruha, niti vode,
A kraj svoga divnog i tolikog blaga;
U narodâ vieću tvoj se glas ne broji,
Al su tomu krivi zli sinovi tvoji, —
Ipak si mi mila, ipak si mi draga.

Od Jadranskog mora do hladna Timoka,
Od Balkana pa do Triglava visoka
Svud su tvoji sinci i svud sreća huda;
Tu se oni krste raznimi imeni,
Al su za to redom sužnji zarobljeni,
Jer razdiru sami tvoja divna uda.

Oh, gdje ti je slava, kruna, mač i žezlo?
Zar je tvoje tielo u krvi ogrezlo,
Da viek čamiš jadna posred robskog čama?
Gdje su sada tvoji nekadanji dani,
Gdje su Krešimiri, Zrinski, Frankopani?
Odavno ih, jao, krije grobna tama.

Ipak hman me pute: Slaba si, malena,
Od rodjene djece podlo ostavljena:
Ta i ja sam vazda trpio i strado!
Na lagodi slabić, znadem, živi radje,
Al slobodu sticat mnogo li je sladje
I žrtvovat za nju svoje žiće mlado.

Nek se diče Rusi svojom veličinom,
Il Francezi svojom slavnom otačbinom.
Il Englezi svojim svesilnim mornarstvom!
Ne zavidjam njima sve vrline ote:
Van Hrvatske za me ne ima ljepote.
Ja se dičim njome i njenim „barbarstvom“.

Klevetnici pusti, ptice zlokobnice,
Podlost im je duša, nepoštenje lice,
Vriedjaju te tako, moja majko zlata!
A ne znadu jadni, da si tisuć ljeta
Prosvjeti i vjeri apoštolka sveta, —
Al Hrvatska ti si, sad im nepoznata!

Jest, Hrvatska ti si! Meni sve na svietu,
I zanosan evo duši u polietu
Slavim tebe pjesmom, tebi posvećenom;
A jedan put valjda dočekat ću sgodu,
Da se mogu borit za tvoju slobodu,
Pa da jednoč bar te vidim osvećenom!

Ali miruj, srce! Miruj, dušo čista,
Najdivnija nada kô zora se blista:
Budućnost je naša, ma se tko protivi!
Hrvat već i sada robske lance stresa,
Vesela mu klika ori do nebesa:
„Hrvatska je evo spašena, da živi!“

Otačbini.

Imade l' gdje domovine ovake,
Što tolike je rodila junake,
Kraj rana samrtnih i ljutih strava
I svježa ostala i tako zdrava,
Uz nevolja i drugih jada trista,
Ovako sveta, sjajna i prečista!

Rikard Jorgovanić.

Hrvata zemljo, otačbino sveta,
Ti dobra majko svakom dobrom sinu,
Koj žarkom vazda ljubavlju te sreta,
Koj osim tebe ne zna želju inu,
Koj na sve zlobe kliče preopake:
Imade l' gdje domovine ovake?

Ja tebe, majko, ljubim nad sve ino
I ljubit ću te žarko sve do groba,
A ti se ne boj, sladka otačbino,
Da tu će ljubav satrt tudja zloba!
Jer kako majke da ne ljubim take,
Što tolike je rodila junake!

Četovala si slavno na sve strane,
Na mnogo mjesta pobjedom si sjala,
I mnoge ljute dopala si rane,
Preboljet sve ih ti si ipak znala,
Junakinja si uviek bila prava,
Kraj rana samrtnih i ljutih strava.

I makar da te klao svaki djavo,
I Frank i Tatar, pa i turska neman,
Odmazdit ti si svakom znala pravo;
I svaki sin te bio branit spreman;
A ti si tako, da je radost prava,
I svježa ostala i tako zdrava.

Još ni to ne bi borbe, jada dosta,
Već loši sinci dizali se na te,
Al nikad ne će bit im zloba prosta,
Jer drugi, vriedni, sada sbog njih pate!
Da, tebe snadje i izdaja ista
Uz nevolje i drugih jada trista!

Hrvata zemljo, otačbino moja.
Da Bog dâ, toga ne bilo nam više,
Da svaki sin tvoj štiti prava tvoja,
Da za te samo živi i izdiše,
Kô sunce da ti svud se slava blista,
Ovako sveta, sjajna i prečista!

Zrinski-Frankopanka.

ojmo pjesmu, mili druzi,
Pjesma nam je srca jek,
U veselju i u tuzi
Mila kano mača zvek;
Često ga je Hrvat trgo,
A tudjincu tek na spas,
Ali on nas u zlo vrgo,
Za uzdarje — prezrev nas!

Gdje slobode sad su dani,
Što ih Hrvat cienit zna?
Gdje su Zrinski, Frankopani,
Gdje su ona lava dva?
O tko svoju zemlju ljubi
I tko ne će biti rob,
Tomu krvnik glavu rubi,
Taj u hladan pada grob!

Ali takvi dični muži
Žive, dok i narod sav,
On za njimi vazda tuži,
Kô na grobu miran lav;
Slabić samo suze lije,
Muža resi uzdah tih:
Rod im pjesmom spomen vije
I veliča pjesmom njih.

Pojmo slavu mučenika,
Što se nisu dali trt,
Već su rado na silnika

I u samu pošli smrt!
O tko svoju zemlju ljubi
I tko ne će biti rob,
Tomu krvnik glavu rubi,
Taj u hladan pada grob!

Na oazi.

(Iz povećega cikla: »Iztočnih pjesama«.)

I.

Od Alaha sam jednu milost isko,
Što život dat mi može, il me strt;
Ni bogatstva ni raja nisam isko,
Već tebe, moja zlaćana hurisko,
Moj život ili smrt!

U djulistanu sitni bumbul tuži,
A ruži godi sladjani mu poj;
Oj, blažen slavulj, uzalud ne tuži,
Kô ja Zulejki, divnoj mojoj ruži,
Što jad sad tužim svoj!

Oazom zefir popuhuje s tiha
I ljubi vitu palmu u sav mah,
A ona ljubav odvraća mu s tiha
I s blaženstva i milja sva se njiha,
Zefirov ćuteć dah.

Od Alaha sam tu tek milost isko,
Da mome srcu bude sklona već;
Od Alaha sam i ja samo isko,
Da ruža, palma budeš mi, hurisko,
Il živ ću u grob leć!

II.

Već nojce angjel spusti krila svoja
Tihomce na taj divni zemski kraj;
Tišina svud, tek palme drhće hvoja,
Jer vjetrić tih kroz noćni šapće gaj.

Od boli shrvan na svom ležim logu,
Obuzet mene ne će sladki sni,
I Alahu se svome molim Bogu
Za svoje janje, da mi sladje spi.

Al tiesna mi je, tiesna izba mala,
Kô tiesne prsi što su srcu mom;
Kô beduinu što je tiesna smala,
Kad rob se u njoj hrve s' srećom zlom.

I čudno mi je oko srca mlada,
Zadušljiv mi je u toj izbi zrak,
A vani raj je, bulbul pjesme sklada, —
Oj, van me mami mjesečine trak!

Čeznuće tajno dušu mi potresa,
I ja bih plako, da me nije sram!
Za časak sjenom gubim se cipresa
I hrlim — kud? to Bog bi znao sâm!

U mojih prsih čitav pako gori,
Pod mojom nogom škriplje piesak žut;
Ja hrlim dalje, ma da strah me mori,
Tajinstvena me napred goni slut.

Još noćas moram moje milo janje,
Još noćas moram Zulejku ja zriet;
Na drugom svietu bit će slasti manje,
Još noćas, makar odmah moro mriet!

I već joj vidim kolibicu smjernu,
Al pred njom kakav ono li je kip?
To ona je! Uz radost neizmjernu
Kod Zulejke se nadjem isti hip.

I sievak spasa kô da mi zarudi,
Kô dženet da mi Alah dade sâm,
Sramežljiv padoh njoj na divne grudi,
A ona vlasî pogladi mi pram.

I nebo mojoj zavidno bî sreći,
Ma da to bješe tek sred pusta sna!
Jer netom dunu vjetrić lahoreći
Kroz granje palme, tad se prenuh ja.

O sneno oko mahom mi zabliska
Tek mjesec blied i biel kô mermer kam;
Ja bijah pokraj nekog obeliska
U Sahari, a posve, posve sâm!

Tek tisuć kroka od kuće me eto,
Al trudan li sam, težko li sam strt!
Tuj Abu Kerib baš pred koje ljeto
Sa ljute žedje ljutu nadje smrt.

Bijaše mladić dobar i plemenit,
I liep kô ruža, tanak kao vlat;
I baš kad dragu htjede si oženit,
Po prsten ona njega posla zlat.

Daleko bješe. Već na cilju svome
Tu netom udes pokosi ga ljut;
To sve pročitah, sve na stupu tome,
Sav kobni na njem opisan je put.

Tu draga spomen postavi mu mali,
Da barem tako težak kaje grieh;
I kažu, da još svedjer za njim žali,
Sad uz plač, sada pak uz gorak smieh.

I ja sam blizu, blizu svoje sreće,
Al i ja ginem s udesa si zlog,
Jer nikad srce kušati je ne će,
Već skoro svenut morati će s tog!

Oh, Abu Kerib, zavidim ti sreću,
Ta za tobom je teko suza slap,
A ja sirotan još i u grob leć ću,
Pa za mnom ne će kanut baš ni kap!

III.

Zarudila se tekar zora blieda,
Oazom cielom blisnuo joj sjaj,
Pod prozorom me sladkog našo čeda,
Gdje pjesmom gorak tužim srca vaj.

*

Zadrhtala na palmi nježna hvoja,
Lahorca kad ju svino zagrljaj;
Oj, dodji, Zule, budi žena moja,
Uživati ćeš sa mnom žića raj!

Priredit ću ti kolibicu smjernu.
Čarobit odsvud kružit će ju gaj;
Oj, dodji, Zule, dodji k srcu vjernu,
Uživati ćeš sa mnom žića raj!

Ustrielit ću ti lava zlatnih griva,
A koža bit će samo tvoja, znaj;
Oj, dodji, Zule, dodji, željo živa,
Uživati ćeš sa mnom žića raj!

Ukrotiti ću dvie do tri gazele
I samo tebi dat ću darak taj;
Oj, dodji, Zule, meto duše smjele,
Uživati ćeš sa mnom žića raj!

Uzgojit ću i cvieća, da ti kriepi
Božanske grudi blag mu uzdisaj;
Oj, dodji, Zule, zumbule moj liepi,
Uživati ćeš sa mnom žića raj!

Uloviti ću brzonoga noja,
Da tebe služi gorostas i taj;
Oj, dodji, Zule, dodji, dušo moja,
Uživati ćeš sa mnom žića raj!

Odhranit ću ti devu, liepu milu,
Da tebe nosi u moj naručaj;
Oj, dodji, Zule, dodji, na mom krilu
Uživati ćeš sa mnom žića raj!

Prikazat ću ti sve to divno blago,
Što u svom krilu ovaj krije kraj;
Oj, dodji, Zule, dodji, srce drago,
Uživati ćeš sa mnom žića raj!

Posadih palmu, kad se ta presuši
I ljubavi mi tad će jenjat haj;
Oj, dodji, Zule, angjele mi duši,
Uživati ćeš sa mnom žića raj!

Daj ljubavi mi samo značak mali,
Medj' sumnjom i medj' nadom svrši boj;
A prezreš li me, s hijenom i s šakáli
U pustari ću svršit život svoj!

Oj, dodji, Zule, utri moju sreću!
Tišinom jeknu zadnji uzdah moj;
Lahorac s granjem šaptnu: „Ne ću, ne ću!“
Ja podjoh . . . za mnom podje srdâ roj.

IV.

Zar da tudji harem tvoje čare skriva, sultanijo moja,
Da se drugi tebi nježno ulagiva, sultanijo moja!
Ona ruj-ustanca, kô ružino gondže
Procvàlo u napon, drugi da cjeliva, sultanijo moja!
Onaj vrat labudji, one oči crne,
O kojih mi srce neprestance sniva, sultanijo moja!
Ono divno lice, srce, dušu čistu,
One mermer-grudi drugi da uživa, sultanijo moja!
A ja zar da miran takav udes motrim,
Plačući kô diete srca žalostiva, sultanijo moja!
Ne, tog podniet ne ću, ma da na tom svietu
Bivalo je pakla i jošter ga biva, sultanijo moja!

Već ću radit mladjan, kô što junak radi,
Kad mu život kani strti sreća kriva, sultanijo moja!
Na takmaca grobu nebo ću si stvorit,
Ako ti se srce momu odaziva, sultanijo moja!
Al ako me prezreš, u pako ću srnut,
Da mi biesom prsa djavao okiva, sultanijo moja!
Nek nemilost tvoja kano strašna kletva
O paklene te se stiene odraziva, sultanijo moja!
Zasjesti ću hata, handžar ću naoštrit,
U Saharu poć ću posred pieska živa, sultanijo moja!
Tu ću s očajnici strašnu slavit svatbu,
Dokle cio kraj u krvi ne zapliva, sultanijo moja!
Proklet će me ljudi, kô šejtana sama,
A svemu ćeš tomu tek ti biti kriva, sultanijo moja!
Tebi se ni prorok smilovati ne će,
Jerbo ni ti nisi bila milostiva, sultanijo moja!
Pak ćemo se sastat u eblisu negdje,
Da nas svojim vezom djavo blagosiva, sultanijo moja!
Kad već nismo mogli u životu ovom
Ljubavlju si sdružit srca ljubezljiva, sultanijo moja!
Al i pako meni dženetom će stvorit
Istina i sreća i kob dobrostiva, sultanijo moja!
Da si ipak moja, il mrtva il živa, sultanijo moja!

V.

Oj brže, doro! Smijali se ljudi,
Oazu kad napustih, ciel mi sviet;
Gdje sunce pali, samum brije hudi,
Proricali nam mriet.

Svud strašna pustoš, piesak gol,
Kud oko moje gleda;

Na moje srce veća bol
Od pustoši te sjeda.
Uminuti će skoro dan,
Uminut sunca moć;
A na zemlju, kô gavran vran
Na plien svoj, past će noć.

Oj brže, doro! Počeka mi nije,
Već velim nebom plovi mjesec blied;
Ko duh se za mnom bieli burmus* vije,
Prikriva srca zlied.

Na miloj si oazi nadjoh udes ljut,
A sada k domu dalek desim put.
Oj s Bogom, Zule! Alah nek te štiti
U hladni dokle ne spuste te grob;
Nek sto put dade sretnijom ti biti,
No što bijaše Almanzor, tvoj rob!

Kô da ga srda ljutih pogna hajka
Moj konjic srnu kroz taj piesak žut;
Oj da l' na domu mila čeka majka,
Il nju već možda groba krije skut?
Oj man'te, misli, šted'te srce moje.
Već gorkih muka dost pretrpilo je!

Najednoč konjić stao
I dalje ne će s mjesta,
Kô da mu nogû, jao,
Kô da mu daha nesta!
Obustao i meni dah,
A čvrst sam, krepak dosti:

* Beduinski plašt.

Zahujao je vihra mah,
Izmećuć gole kosti!
Gledj' lubanju. ugasle su joj oči,
Gledj' handžar, još ga hladna drži piest!
Gledj' ondje nogu, gdje se mrtva koči,
Pa neka mirna ostane ti sviest!
To bješe samum, ter od karavane ciele
Tu eto još se samo kosti biele!
Tu pade ljudstvo, kô pod kosom strn,
Tu izdašan si kuga nadje vrt;
Tu zrakom vazda kruži gavran crn
I strašnim glasom nagoviešta: „Smrt!“
Oazo, s Bogom, s Bogom cio sviet,
Ovamo dodjoh mriet.

Tišina mukla krije cieli kraj,
Ni žive duše na daleko nema,
Tek mjesec blied što prizor gledje taj
I što se trupli vrze zvjerad niema.
Hijena tu se sa šakalom gosti,
Proždrljivost im kaže oka gled;
Ukočile se biednu sve mi kosti
I srce kano led.
Oj s Bogom, Zule, Alah nek te štiti,
Ja evo ovdje koban nadjoh grob;
Nek udes da ti ljepši život viti.
No što ga vio Almanzor, tvoj rob!

A vi oj amo, šakali, hijene,
Nek u slast vama tu mi srce svene!
Ja sam ću svojoj privesti se svrsi,
Dovršit težak toga žića boj;
Handžarom sam razporiti ću prsi,

Počastit krvlju vaš proždrljiv soj!
Izčupati ću jadno srce moje,
Za hranu ću dobaciti ga vam;
I tako davno već ohladnilo je,
Ko pusti mramor-kam!
Nepogodam ne mogu već odolit,
Zamrzio me ovaj podli sviet,
Pa za to rad ću vrelu krvcu prolit
I vesel brzo mriet!
Oj s Bogom, Zule! S Bogom, dušo moja!
Tu žiću mome metu stavi Bog!
Da l' ikad će i jedna miso tvoja,
Spomenuti se Almanzora tvog?
Oazo, s Bogom, s Bogom cio sviet,
Ovamo dodjoh mriet.

Pred sdvojnom mišlju duša mi se splaši:
Oj nikad više ne vidjet svoj dom?
Handžara ipak ruka mi se maši,
Da kraj zadade biednom žiću mom;
Pred mojim okom smrti slika sinu,
Najednoč čvrsta kad me shvati piest,
I kô da tko sa konja mene svinu, —
Al taj čas bodru ja izgubih sviest.

* * *

Moj Almanzore, ne sdvoj' u toj tuzi,
Utaži bolnog srca težki vaj!
Ovamo dobri donieli te druzi,
Što vidješe napustit naš te kraj;
Ta za tobom su išli danak cio
I našli te — u Sahari si bio;

Osviesti se, Dilaver je uza te,
U nesreći on sam ne ostavlja te!

Moj dobri drug me timi riečmi mazi,
Otvorih oči — bijah na oazi.

Moje srce.

Moje srce crkvica je biela,
U njoj divan žrtvenički kam;
Na njem gorit života će ciela
Za Hrvatsku ljubavi mi plam.

Na njem sve ću žrtve doprinašat
Za slobodu milog roda mog;
Na njeg sve ću želje, nade snašat,
Ne bi li ih ostvario Bog!

Al pod kamom tim je raka ciela,
U njoj žića počiva mi pol;
Moje srce crkvica je biela,
A u njojzi grobak, drag mi tol.

Nad njim eno krst se diže mali,
Pod njim draga vječni sniva san;
Crn mi udes nju u grobak svali,
Al i mrtvoj tu je njojzi stan!

Ave Maria!

eć zadnjim trakom sunce zemlju ljubi,
Oko nje crna već se nojca svija;
Dolinom zvono srebreno se gubi,
Kô s dobra srca molitvica tija:
Ave Maria!

U sunca žaru sav se kraj rumeni,
Jezerce u njem čisto se lelija,
A na njem čunak, srebrom obliveni,
Romoneć tiho, tihano se nija:
Ave Maria!

Na žalu mu kućerka eno prosta,
U njojzi majka čudan vienac svija,
Jer sin joj danas plienom smrti posta,
A ona šapće u pol plača, smija:
Ave Maria!

Oj pred koj danak tek je tu kućerku
Obašla samrt, ljuta crna prija,
Pokosila mi cvietak, milu kćerku,
Baš kad je jekno jek zvonašca tija:
Ave Maria!

Brdašce ti se malo ondje diže,
A njem' u krilu crkvica se svija,
Tu bujna lipa, strmogled tu siže,
A krstu mladić bolan se privija:
Ave Maria!

Na vedru nebu sjajni mjesec sieva,
Na blagu vjetru granje se lelija;
Tišina svuda, tek što šturak pjeva.
Mladiću biednom posmrtnicu s tija:
Ave Maria!

Jadovanke.

I.

Opet s drvlja lišće pada,
Na zemlju se jesen spušta;
Mojom dušom bol se sklada,
Baš kô zemljom magle tušta.

Pozamrle marne pčele
I umukla slavulj ptica,
A na guslah duše smjele
Najljepša mi pukla žica.

Na svu silu tugu gonim,
Al je ona moći jače:
Stid me je, da suze ronim,
Al mi srce gorko plače.

II.

Kad mi srce sviet taj mrzi,
Nemoj ni ti ljubit mene:
Moje misli, moje prsi
Već su za sve bezčuvstvene.

Davno je sred srca moga
Milka vatra proplamsala,
Al od svega žara toga
Ne sja sad ni iskra mala.

Davno moje sunce bljednu,
O ne ljubi mene više:
Strgni cvietku pelud mednu,
Pa još traži, da miriše!

III.

Amo dajte tamburu mi,
Zabavljat vas njome želim;
Kad već vino glavom šumi,
Zašto da se ne veselim?

Rujna li je kaplja ota,
Sama šapće: „Pit me treba!“
Tielo ona k zemlji smota,
Dušu vine dovrh neba.

Vjerujete l', da je tako,
A vi toč'te, ja ću piti;
K nebu ću se vinut lako
I bar dragoj bliže biti.

IV.

„Što si u te tužne glase
Naricati jadan stao?
Alem kamen ne vraća se,
Kad je žrtvom ognja pao.

Zalud srce tugom morit,
Mrtve drage ne probudi;
Mora svaki žar dogorit,
S tog ne tuguj, vesel budi!“

Ja se smijem žalobito,
Kad me tako druzi mole:
— Slomljeno mi krilo vito,
Sad poleti, moj sokole!

V.

„Nemoj plakat, naricati,
To je poso starih baka;
Hrvatska nam, mila mati,
Treba čvršćih kremenjaka.“

— Moj je život zlatna čaša,
Puna suza i pelina,
Što hrvatska strada naša
Tako divna otačbina.

Pa što plačem dragu svoju
I Hrvatsku u njoj plačem,
Za nju znat ću i u boju
Krvavijem vitlat mačem!

VI.

„Cviet kad tuži — on i svene,
To bi barem moro znati;
Kad već sdvajaš, slušaj mene,
Pa se zadnjeg sredstva lati!

Što je zima bistroj rosi,
To je tuga i ljubavi:
Il se s ovog svieta nosi,
Ili dragu — zaboravi!“

— Ta ja dragoj, srce kruto,
Pjevam pjesme od milošte;
Al Hrvatska strada ljuto,
Za nju moram živit jošte!

VII.

„Plemenština jest za stalno
Dragu pjesmom spominjati,
Al je slabost — tako žalno
I toliko uzdisati.“

— Moja draga sniva ti'o,
Da l' je gdje od groba bolje?
O ta ja bih sretan bio,
Al me druga muka kolje.

Na srcu mi, dragi rode,
Težka rana, preduboka:
Hrvatska je bez slobode
Od Adrije do Timoka!

VIII.

Kada umrem, čedo moje,
Ne znam, hoće l' bolje biti,
Ali ćemo bar oboje
U hrvatskoj zemlji sniti.

Duša mi se raja maša
Na tu sreću, divnu, mirnu:
Ta Hrvatska, majka naša,
Prostriet će nam postelj pirnu.

Al će hum nam bit nad grobom
Možda teži od olova:
Klat se braća medju sobom,
A uz zveku — od okova!

IX.

Proljeće je divno milo,
Lastavice gniezda grade;
Tu će bit im sreće krilo,
Tu će hranit svoje mlade.

Zorom će ih danak budit
Iz ljubavnog zagrljaja;
Cieli dan će svietom bludit,
Noć ih naći — usred raja!

I ja imam svoju drugu,
Oh, al meni srce sladi!
Ta ja imam svoju tugu,
Djeca su nam — težki jadi!

X.

Minula ljepota tvoja,
Kao rosa zorom mladom;
Umrla si, ljubo moja,
A ja ostah s mojim jadom.

Nije l' žalost, kad ljubeća
Dva se srca porazdiele?
Al je tuga mnogo veća,
Kad to čine družbe ciele.

Od Tirola do Balkana
Hrvatska nam tol' je liepa,
Ali u nas ta je mana,
Da nas pusta vjera ciepa.

XI.

Do dva srca tek za mene
Na tom svietu puno mare,
Utiru mi plačne zjene,
Zavijaju rane stare.

Pa i od njih brzo dosti
Razstavi me sudba kleta,
Što me svietom bez milosti
Kroz toliko goni ljeta.

Pusta staza sreće take
U sam očaj mene vodi:
Ta daj uzmi hromu štake,
Pa nek onda svietom hodi!

XII.

Kraj kolievke moje stala
Sudjenica oštra gleda,
Čislo muka, hrpu zala,
Da mi kroz sav život reda.

A nad glavom mjesto uze
Hrvatica biela vila:
Plakala je, gorke suze
U dno mog je srca lila.

Ja se s dragom tek veselih,
Bez nje tužne trajem danke,
A iz onih suza vrelih
Niču ove jadovanke.

Do vidjenja!

Naši su se razstavili puti
I od onda ne će tuga da mi jenja;
Ne mogoh ti reći, što mi srce ćuti,
Ne mogoh ti mladjan milo prišaptnuti:
„S Bogom, nebo moje! S Bogom, do vidjenja!"

Moja duša ogreznu u vaju,
Okameni jadno srce s tuge same,
A dotle si, mila, ti u rodnom kraju
U majčinom bila sladkom naručaju,
Ne misleći, jao, ni za časak na me.

Al ti tome nisi bila kriva,
Nisi znala, da te moje srce snubi;
Ali znade l' sunce, moja muko živa,
Da o njemu mašak u travici sniva,
Znade l' rosa, da ju liljan ljubi?

Zaklinjo sam nebo nad sobome
Čistim srcem, što sam samo smago,
Da još tek u porodjaju svome
Pomrčati ne da sjajnom suncu mome,
Ipak u grob leglo moje čedo drago.

Stani, pjesmo! Pukle guslam žice,
Baš kô zlatne nade mladog mi življenja;
Što smrt hladna jednom smrvi nemilice,
To je mrtvo blago crne sred zemljice,
Tu povratka nema, nema: do vidjenja!

Izprika.

ante me se, mudri rešetari,
Da mi srce Hrvatstvu ne mari,
Biedno što je sa nesreće svoje,
Mrtvu zlatu što te pjesme poje.

Crvak, slaveć kriesnicu u travi,
Slavi zviezdu, njezin uzor pravi;
Leptir, žarko ljubeć ružu rujnu,
Ljubi proljet, njenu majku bujnu.

Slavulj, slaveć svoju milu drúgu,
Slavi narav po čitavu lugu;
Rosa, ljubeć cviet i kamen grubi,
Cielu zemlju cjelovom si ljubi.

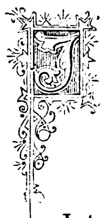
Ševa, pojuć suncu, kad se javi,
Poje nebu, što se nad njim plavi;

Vjetrić, grleć čare cvieća draga,
Grli zemlju, koja rodila ga.

Ti si bila Hrvatica prava,
Cviet hrvatski grobak ti vjenčava:
Pa što tebe slavi moja vila,
Slavi narod, kog si čedo bila.

Plačidruzi.

ruža u gaju
I slavulj u lugu
Moje jade znaju,
Diele moju tugu.

Jutarca u času
Na ruži gle rosu,
Je li, suze da su,
Što ih za te prosu!

Slavuljak kad diže
Svoj milopiev jače,
Ja se kradem bliže,
Šapćuć: tebe plače!

I listak u gaju
I cvietak u lugu
Moje jade znaju,
Diele moju tugu.

Lahorci romone.
Kô strunice zlate;
Listak k zemlji klone,
Klone — s tuge za te.

Oh, misô mi sjetna
Bez utjehe lieće:
Vrh tvog groba cvjetna
Nujno je i cvieće.

Moja zviezda.

a zemlju se, kô nad čedo mati,
Tiha spusti noć;
Kô majčine oči vidiš nebom sjati
Zviezda moć.

Svud tišina, tek kad vjetrić pirne,
Drhće list i cviet;
Kao da se ljuti, što i njega dirne
Blag mu liet.

Kao angjel san je svio krila
Na taj divni kraj;
Samo jedna zviezda zastidjuje mila
Lunin sjaj.

U busenu drhće ruže hvoja
Na slavuljev poj;

„Gledji, majko sladka, to je zviezda moja,
    Život moj!“

Vratila mi mila moja mati:
    — Znaj der, sinko moj,
Na tom svietu kô zviezda te prati
    Udes tvoj.

Svaki čovjek ima zviezdu svoju,
    Pa ju može zriet;
Al tko traži zviezdu, pak i nadje tko ju,
    Mora mriet!

Ja se smijah, kad to reče majka,
    A uz srca žar,
Pa si mišljah mladjan: to je pusta bajka,
    Priče čar!

Minulo je ono vrieme zlato,
    Kô djetinji san;
Majčicu mi divnu skrio skoro na to
    Grobni stan.

Ma ni duša nij' me tješit znala,
    U grob htjedoh poć;
Kô na cvietak bura, na život mi pala
    Mrka noć.

Tada nadjoh tebe, Tugo moja,
    Divni alem kam,
Kô kad ranjen junak nadje iza boja
    Mira hram.

Ti si bila moja zviezda mila,
Milku žarka moć;
Al kò pravdu zloba doskora te skrila
Grobna noć!

Kao griešnik u smrtnome znoju
Prokleh cio sviet: —
Oh, tko zviezdu traži, pak i nadje tko ju,
Mora mriet.

Mučenici.

(U spomen 30. travnja 1671.)

Oblak mu je licem pao,
Mrki oblak težka jada,
Rod mu tare udes zao,
Sva Hrvatska ljuto strada,
Skvačio ju Niemac kleti,
Kano vampir žrtvu svoju,
A on snuje o osveti
O odsudnom, krvnom boju.
Digli su se k njemu glasi,
Živi glasi svih Hrvata:
— Petre bane, daj ne časi,
Daj posjedni bojna hata,
Izbavi nas težke biede,
Težke biede, muke ljute,

O ta još u boju vriede
Hrvatske nam sablje krute!
Nismo djeca, nismo babe,
Da plačemo tekar tio,
Kano roblje — a u Švabe,
Koj bi bez nas robom bio.
Ustaj, bane! Ustaj, Zrinski.
Spasi narod sirotinski!
Ustaj, bane, pa nas vodi,
Ili k smrti, il k slobodi!

Planulo mu crno oko,
Ponos mu je licem pao,
I već se je, sivi soko,
Na mejdanu umišljao;
I pun jara i pun sviesti
Sgrčio je obe piesti,
Prihvatio balčak zlati,
Balčak sablje krvopije:
Vazda spreman sa Hrvati,
Da se bori, da krv lije.

I snatreći tio, tio,
Junak se je zamislio . . .

Sjetio se Budjevica,
Budjevica, českog grada,
I krvavih posjeklica
I junačkog prvog rada;
Divan li je junak bio,
Divan junak prvog reda:
Cara Ferdu izbavio
Od Wrangela, ljutog Šveda . . .

Sjetio se saskog kraja,
Tudjeg kraja, tudjih strana,
Gdje je bio poput zmaja
Strah i trepet ratnih dana;
Sjetio se sinjeg mora,
Veljeg kano i jad roda,
Sinjeg mora i Kotora
I turskoga ratnog broda.
Sablje za njeg darovane,
Od samoga suha zlata,
Jerbo spasi Kotorane,
Mali dielak svih Hrvata . . .
Sjetio se Visibabe,
Divna dana svemu rodu,
Gdje je Turke kano žabe
Natjerao sve u vodu;
Sjetio se Novog Zrina,
Tvrda grada brata svoga,
I junačkog svoga čina
Sraziv pašu kanižkoga;
I Jurjevske gole stiene,
Još joj živi uspomena,
I razboja i zapliene
I Čengića zarobljena,
I svog Bakra, gdje ga bio
U tom robstvu zatočio . . .
Sjetio se težka jala,
Što no na taj čin se rodi
U njemačkih generala,
U izdajnoj toj gospodi;
Sjetio se Beča kleta,
Što ga onda liši moći,
Pa mu dade nju opeta,

Kad je bilo u boj poći,
Radeć tako po sto puta
Posred sreće, jada ljuta . . .
Svih njemačkih tih spletaka
Sjetio se gnjevne duše,
Blaga srca svih junaka,
Što no za dom poginuše,
Poginuše na čast rodu
Za Hrvatsku i slobodu!
Sjetio se svoga brata
I Čakovca ponosnoga,
Gdje na žalost svih Hrvata
Nadje konac žića svoga,
I na težke misli ote
Težak mu se uzdah ȍte . . .

Motrila ga liepa Kata,
Liepa Kata Frankopanka,
Divna kano kruna zlata,
Kano zora ljetnog danka,
Pitajuć se tio, tio:
Kud se junak zamislio?!

A on, dignuv svoje oči
I motreći oči njene,
Misli: vila s njim se roči,
Da ga u boj ljuti krene,
I za čas mu, vila mila,
Ona ruke o vrat svila.

— Petre, Petre, vjerni druže,
O ja znadem, što si sjetan!
Ti ne možeš trpit duže,

Da ti narod nije sretan,
Da još uviek težko strada
I da tudjin njime vlada!
Oj i mene robstvo boli,
Jer sam i ja Hrvatica;
Slušaj za to, što te moli
Tvoja mila vjerenica:
Ustaj, Petre, grmni glasom,
U boj sivi sokolovi!
Pa će ustat tilim časom
Svi Hrvati vitezovi;
Svi će ustat kò junaci,
Čime samo glas ti čuju,
Da s Francezi i s Poljaci
Sad slobodu izvojuju!
Svi već znaci dobru slute,
Nadvladat će čete naše,
A i Ugri čekaju te, —
Svi nam pomoć obećaše!

Sluša Petar divnu ženu,
Misli mu se u dalj gube,
Sborit kani — u tom trenu
Usta mu se s njenim' sljube,
I u tihom, svetom muku
Sav je tajnom srećom sjao,
Stisnuo joj bielu ruku,
Pa ju milo pogledao,
A taj pogled jasno kaza,
Da će biti — krvnog sraza . . .

II.

Noć je mrka . . . pusta tama
Svuda se je zemljom svila,

Kano dušom tuga sama,
Što ju sdvojna nemoć skrila.
Noć je mrka . . . zviezde nema,
Da prosine tu tamnoću,
Kô ni nade, kad posvema
Padne tko u ljutu zloću.
Noć je mrka . . . kô sred groba
Samo niema pustoš vlada, —
Očajno je tužno doba,
Kad u robstvu narod strada!

Samo šumeć o vrleti
Kô da plače more sinje,
Gdje Hrvate tudjin kleti
Na krst muka razapinje;
A nad morem gle zablista
Kadkad samo svjetlost sjajna.
Kô medj' zloćom duša čista,
Medj' griešnici krepost tajna.
Podji, brate, podji bliže,
Kraljevica tu se diže,
Sva u svjetlu — sa prozora
Kô da sieva mlada zora,
Navješćujuć jadnom rodu
Bolju sreću i slobodu.

Tu je gradu u dvorani
Liepa družba sokolova,
Sve junaci odabrani,
Sve Hrvati pravog kova.
Ali nit se pjesma ori,
Niti rujno vince teče,
Kô da svakog nešto mori,

Kô da svakog nešto peče.
I jest nešto, ah to nešto
Ponajljuće muža mori,
Kad ga dušman podlo, vješto,
Na prevaru robom stvori;
Kad mu ljudski biljeg uzme,
Snizujuć ga do živine,
Jad i čemer sve obuzme
Širom biedne otačbine.
Te i junak s takve kobi,
Ali krvlju — plakao bi.

Tu su mladi kapetani,
Kô lavovi svi junački,
Petru Zrinskom svi odani:
Čolnić, Gotal, Bukovački,
Berislavić, vitez slavan,
Ivanović, soko sivi,
I Malenić, na boj spravan,
I Pogledić, oganj živi,
I Mijakić, častna lika
Marčanski je tu vladika,
I množ drugih prijatelja,
Pobornika svoga roda,
Sabrala ih jedna želja:
Nezavisnost i sloboda!

Kano zora kad nastupa
Veličajna ljetnim danom,
U dvoranu gospa stupa
S banom i sa Frankopanom;
Krasna li je, kô Madona,
Kô kraljica nježnog sanka.

Svome rodu majka sklona:
Kata Zrinski Frankopanka.

I prosbori divna žena,
Da junake u boj puti,
Junakinja razpaljena,
Ganula bi kamen kruti:
Kamo l' ne bi takve dive,
Plamna srca, krvce žive!

Kapela je uz dvoranu,
A u njojzi oltar mali,
Narod priča: tu su banu
I banici vjeru dali.
Sred oltara tog malena
Majke božje lik je bio,
Pred njim ruža iz kamena,
I tu Petar prosborio:
— Kunemo se našom glavom
I djedova milim riekom,
Otaca nam bojnom slavom
I majčinim sladkim mliekom;
Kunemo se ljudskom čašću
Boriti se za dom sveti,
Kunemo se neba vlašću
Il pobiedit il umrieti!
I kô kamna ruža ova,
Što mirisa nam ne dade,
Nek i od nas baš ni slova
Nitko nikom ne izdade!
Istom Zrinski to prosbori,
A klik jasan začuo se,
Kô kad s neba grom zaori:
— Kunemo se! Kunemo se! . . .

Sad je pusta ta kapela,
Crni mramor vrata resi,
Nema ruže ni razpela,
Al se meni i sad desi,
Kad obnovih tamo rodu
Od djetinjstva zavjet davni:
Žrtvovat se za slobodu,
Kô i moji djedi slavni!
Kao da mi tajni dusi
Ponavljaju zakletvu si,
Kao da mi pozdrav nose:
— Kunemo se! Kunemo se! . . .

* * *

Sve je prošlo . . . Al s te vojne
Još Hrvatom srce trne,
A pred okom duše sdvojne
Redaju se slike crne:
Stratište je podignuto,
Crni sag ga krije grubi,
Niemac krvnik, zviere ljuto,
Mučenikom glavu rubi.
Sve je prošlo . . . Kletom silom
Sred Gradačkog samostana
Katarina s kćerkom milom
Još za živa pokopana!
A sin njezin Ivan Ante, —
Oj mante me, groze, mante!

A Hrvati? Suze liju, —
Drugo niti ne umiju! . . .

Vatroslavu.

Kad mi duša mlada sva u očaj klone,
Sjećajuć se gorko pretrpljenih jada;
Kad mi živo srce već u sdvojnost tone,
Plačući na grobu mojih liepih nada:
Moja pamet jadna, kô zviezda bludeća,
Samo tebe traži i na te se sjeća.

Ide svietom priča, da je drug za druga
Na tirana nalog dao oči same;
Ali ja bih dao bez boli i tugâ
I sâm život za te, kao i ti za me;
Ne bi po me bila žrtva to, već sreća,
Od naslada sviju ljepša, a i veća.

Znadeš, što je tuga, mrtva ljubav što je,
Znadeš, što je grana, slomljena po sriedi,
Znadeš i veselje, znadeš boli moje,
Raduješ se sa mnom — i plačeš u biedi;
Što je brat mi rodjen, seka, otac, mati
Nada slast i sreću tebe bratom zvati.

Jedan grobak mali, taj mi dušu truje,
Taj i tebi često vrele suze mami;
Al još ljepši uzor moje srce štuje,
A i u tvom žarki za njeg plamte plami:
Hrvatska je divna, u njoj sve nam slasti,
Za nju ćemo živit, za nju u grob pasti.

Nek se pakost širi, nek se koči zloba,
Nek se mienja samo, što se mienjat mari,

Mi smo i budemo ma u koje doba
Vazda vjerni druzi, prijatelji stari:
Tvoja radost živa — moje je veselje,
Tvoje nade mile — mog su srca želje.

Eto gledaj, brate, što nam srca spaja,
Što nam bratskim miljem mlade topi grudi:
Otačbina, ljubav, srodstvo osjećaja,
Njima srce, duša, njima život budi!
Uz taj zavjet sveti, uz taj poklič oba
Biti ćemo braća do i preko groba.

Uzdah.

a prsima mu cvietka tri,
O krasni li su tuj!
Iz srdašca mu krvca vri,
A to je cvieća ruj.

Izà dna duše uzdah blag
U dalek šalje dom,
Da tamo nadje pokoj drag
Na grudi zlatu svom.

Povenuti će cvieća kras
I u grob junak leć . . .
O hoće l' dragoj u taj čas
Tu tugu uzdah reć?!

Odoljen.

Dva oka — groma striele,
A lica — ruže krin,
I pùti biele, biele,
Boljarev bio sin.

Kô noć mu vlasi crne,
A vitak kao bor;
Bez straha svakud srne,
A opet blag mu sbor.

Pomamile se jadne
Ljepote krajem sve;
Al on je duše hladne,
Obljubit ne će, ne!

Ta malo ga je gledó
I otčinski mu krov;
Iz šume on se ne dô,
Gdje lovio je lov.

Sirota Mila doma
Za njime hoće mriet;
A bila liepa moma,
Baš pravi ružin cviet.

I Savka nešto plače,
O težak joj je kin!
Ta pògledo ju jače
Boljarev krasni sin.

A zalud majka Ruži
Utješljiv sbori riek,
I ona za njim tuži
I mlad si truje viek.

Oh, svaka uz njeg sniva
I blaženstvo i raj;
A on kô stiena živa
Na svu tu tugu, vaj.

Zvonašce malo zvoni
I težak radja jad,
A majka suze roni:
Ta Mila umrie sad!

Za Savkom otac jeca,
Ponestao joj trag:
O takva sad su djeca,
Ni dom im nije drag!

Ledeno j' rieke krilo
I pust je Ružin čin,
Al vali šapću milo:
„Boljarev kriv je sin!“

Sa božjeg grmnu siela:
-- Nek trpi, tko je vin!
A zamni narav ciela:
„Boljarev to je sin!“

I mahom on u lugu
Oćuti milka bol,
I neku tajnu tugu,
Pa k zemlji klone dol.

*

Tad svlado san ga varav,
Bar tako priča sviet,
I prometnu ga narav
U krasan, krasan cviet.

I uz to rukom blagom
Tajinstven dâ mu kras,
Da čudnom nekom snagom
Od milka brani nas.

Pa s tajne sile ove,
Što blag mu ima struk,
Njeg odoljenom zove
Sav hrvatski mi puk.

N o ć.

Noć je . . . tek s daleka
Čuješ romon poja,
A vazda mu mila jeka:
Oj djevojko, dušo moja!

Noć je . . . tek s daleka
Momak kući hrli,
I pjesmicom ljubeznicom
Vjerenicu svoju grli.

Noć je . . . tek što dieva
Mišlju u dalj bludi,

Čudno li joj oko sieva,
Sreće li su pune grudi!

Noć je . . . tek na nĕbu
Drhtnu zviezda mala . . .
Oj da l' znade, da su sada
I dva srca zadrhtala?!

S n u.

Kad tihi mrak već kradom zemlju ljubi,
Zašuti narav nakon vreve budne,
Obnemogo na log si padam grubi
I bolju shrvan sklapam vedje trudne:
Oj zdravo, snu! Ti sliko mira bajna,
Otajstvena l' je draga moć ti tajna!

U duši mi se divne slike roje:
Tu ruža nježno svoja perca širi,
Tu opet liljan kaže grudi svoje,
A srce mi se, kao janje, smiri;
Al ruža čezne, liljan grud si gali,
A iz njih dievče, dječak bude mali.

Djetinjstva dani, uspomeno sveta,
Gle, u dušu mi san vas opet čara!
Od krasna cvieća mala vienac spleta

I brata kiteć, carem si ga stvara:
A otac gleda to uz posmjeh mio, —
O jesam i ja nekoč sretan bio!

Oj otče moj, i ti već snivaš, jao,
Sahrvala te bieda tog života!
Za majčicu si nisam mlad ni znao,
Djetence za njom ostadoh sirota;
Oh, zalud sada vas mi duša traži,
Tek sanak blag ju vašom slikom blaži!

I opet mrak... Tek kadkad tračak sine,
Kò tajna nada stidnu ljubavniku,
Dok iz tog mraka sjajan lik se vine
I blažen sav ja divnu motrim diku:
Djetence još, al sva mi bol i sreća,
Od svieta, neba trajnija i veća!

Pa mine l' i taj prizor toli mili,
Kô pusta ljubav, što u grobu sniva,
Bar zaboravom san se meni smili,
Za mrtvom dragom jenja muka živa!
Oj zdravo, snu! Ti sliko mirnoj sreći,
Na tvojih krilih želim u grob leći!

U smrt majke.

(Pijateljem D. i V. B.)

raćo moja, prijatelji vrli,
Zar i vama slomiše se krila?
Zar već i vas crna tuga grli,
Što je samo moja ljuba bila?
Zar je i vas smrt sa svojom zlobom
Razplakala nad preranim grobom?!

Oj plačite! Jerbo to su suze,
Što doliče najvećim junakom!
Pusta sudba majčicu vam uze
U zamjenu s majkom nejednakom:
S tužnom majkom, s pretežkom žalosti,
Što će sad vas grlit bez milosti!

Oj plačite! Svaka suza žarka
Nek u grobu vašoj majci kaže,
Da vam ljubav ne bijaše varka,
Što ju za nju vaše srce smaže:
Ma da ona već u grobu sniva, —
Grob je mrtav, al je ljubav živa!

Oj plačite! Ne plačete sami
Pokopanu utjehu i nadu!
Oj plačite! I ja plačem s vami,
Vjeran bratac u tom težkom jadu,
I ja plačem u očaju gorku
Svoju majku, svoju dobrotvorku!

Prave majke nisam ni poznavo,
Mladjahnu ju smrt u raku strati;
Ja sam vašu majku obožavo,
Ona mi je bila druga mati,
Ona se je, srca bogodana,
Smilovala na me sirotana.

A ja evo sam se pitam sobom:
Što ću njojzi u zahvalnost dati?
Suze lijem nad njezinim grobom,
Kličuć sdvojno: „Mati, divna mati!
Tko će sada dizat polet mladi
Mojim pjesmam, mojoj sirotčadi!?“

Oj plačimo! Moji druzi mili,
Jer te suze bezkrajne su ciene!
Ne bi li se njimi zavjerili
Čuvat milje uspomene njene,
Kô najveće i najljepše blago,
Kô i naše prijateljstvo drago!

A za njenu ljubav dragocjenu,
Što nam i sad kao zviezda sjaje,
Hrvatska nam evo u zamjenu
Svoje srce, svoju ljubav daje:
Uboga je i u robstvu pati,
Al je dobroj djeci dobra mati!

Dobroslavu.

Dobri druže mojih mladih dana,
Mojih tuga i mojih veselja,
Željo mojih najmilijih želja,
Pozdravljam te iz dalekih strana:
Kružile me vazda slasti same,
Ali tvoga srca nema ovdje za me.

Sjećaš li se sretnijih vremena,
Kad smo mi kô braća drugovali,
Kad smo divne osnove snovali,
Kô dva čeda mila, zaljubljena,
A ni duša nije za to znala,
Al baš u tom sva nam sreća sastojala.

Sjećaš li se onoga prozorka,
Gdje smo često maštali na samu,
Gdje si ti u prijateljskom plamu
Zatomljivo moja čuvstva gorka,
A ja sretan, razblažen sam bio,
Kad sam samo jednom poljubit te smio.

Sjećaš li se svih onih tegoba,
Koje no se nadjoše već tada,
Da razdvoje naša srca mlada,
Ali zaman — i zaman do groba;
Razstasmo se sudbe voljom priekom,
Ali naša srca zajedno su viekom.

I kad svojih jada se spomenem,
Tajnom suzom pune mi se zjene:

Ti si jedin uzdržao mene,
Da ne padnem, da po zlu ne krenem;
Da ti nisi, već me bilo ne bi,
Sve, što jesam, zahvaljujem tebi.

Ti si bio jedin, koj me prenu
Jednim trenom divnog oka tvoga,
Koj ljubavlju pobratimstva svoga
Trže iz sna moju dušu snenu,
Da se ona na laganih krilih
Kano ševa do neba uzkrili.

Da tu motri suncem obasjanu
Svoju drúgu, sreću žića mlada,
Da tu sretna svoja čuvstva sklada
U čarobnu pjesmu milovanu,
Koja nikne poput čarne duge
Sama sobom iza težke tuge.

To je bilo vedro nebo moje,
Tako sjajno kano sunca tračak,
Na njem samo maleni oblačak,
Ali i on ružičaste boje,
Kô da htjede zlatit moju nadu,
Da ću ipak vjenčat svoju mladu.

Taj oblačak, moje sreće puste!
Mjesto da se u ništa razpline,
Do ogromne dospje veličine:
Cielim nebom oblačine guste,
Cielim nebom jadnog mog života,
Svuda očaj, tuga i strahota.

I tu, vidiš, tu bih stalno pao,
Tko zna, kud bi bura me zanesla,
Kano brod bez kormila i vesla,
Da ti nisi, kano bratac vjeran,
Podielio sa mnom jad moj neizmjeran.

Da mi nisi dao bratsku ruku,
Da mi nisi reko tajnom korbom:
„Pravi čovjek čeliči se borbom,
Svoju ljubav prikloni svom puku,
Koji danas značajeva treba,
Kano prosjak koru suha hljeba.“

Jest, moj druže, naš je narod divan,
Al ga uviek tare udes ljuti;
O taj udes moju dušu muti,
Ter sam na se zlovoljan i kivan,
Gdje no nemam Samsonove krvi,
Da ga spasi, ili da ga smrvi.

Gdje no nemam čim, da ga nadarim,
Što bi njemu na utjehu bilo:
Dižem mašti salomljeno krilo,
Suze lijem i pjesme krparim,
I te pjesme šaljem rodu svome
U odielu toli kukavnome.

Al kô i ti imam čvrstu volju,
Da se svojski Hrvatskoj odužim:
Čistim srcem samo njojzi služim
I doslužit na bojnom ću polju;
Nisam junak bez grieha i mane,
Al sam dobar za dušmansko tane.

Eto vidiš, taj me udes čeka,
Sve će onda zaboravit mene,
Pa i moje pjesme skrparene,
Samo ti me zaboravit neka,
Da ponesem jednu nadu sobom,
Da ćeš brat mi ostat i za grobom.

Usred noći.

oć već davno zemlju krije,
Ciela narav sladko sniva,
Samo moje srce bdije,
Dušom drhće tuga živa.

Duh u neznan kraj mi srne,
Brži hitca lake striele:
Gdje su one oči crne,
Gdje su one ruke biele?

Tad najednoč tvoja slika
Pred očajnom dušom grane,
Vedru nebu sa vidika
Sjajna zviezda u noć pane.

Mojom izbom pokoj niemi,
Mojom dušom tuga sinja,
A u staklu svjetiljke mi
Samo mali žižak tinja.

Preda mnom je tvoja slika,
Divan dar od brata tvoga
Mrtav nacrt tvoga lika,
Tvoga lika milenoga.

Stravljen motrim crte bajne,
Stravljen motrim tu ljepotu;
Licem kanu suze tajne:
Oj da si mi na životu!

U to slika mah oživi,
Draga li si, sladka varko!
Tad, angjelu ljubežljivi,
Mrtvu sliku ljubim žarko.

I u milom razgovoru
Sborim s njome u te trene;
Šušanj vjetra na prozoru
I iz tih me sanja prene.

Opet sve u tihoj sjeni,
Samo mali žižak tinja,
A dva put je teža meni
Moja težka sirotinja.

Ljubavi.

Ah, ljubavi, ah, tajno sveta,
Vjekovita ti dušo svieta,
Života gorkog sladki mede,
Ti sunce usred crne biede,
Čarobit boljeg svieta slute,
Dokučit tko će tvoje pute?

August Šenoa.

Na novi život ti me prenu,
Obàsja suncem plačnu zjenu,
I ja sam na to ljuto plako,
Jer ti mi bi i raj i pako,
I radost sva i tiha sjeta,
Ah, ljubavi, ah, tajno sveta!

Kad srce klone s težkog jada,
Tad ti me samo tješiš mlada,
I kad mi dušu slomi tuga,
Tad ona, tvoja vjerna drúga,
Pod okrilje ti divno lieta,
Vjekovita ti dušo svieta!

Svoj život nekoč sladih tobom,
Sad sdvojna tješiš me nad grobom!
Pred tòbom svaki očaj preda,
Pa tajno čuvstvo opet gleda,
U moje srce da te svede,
Života gorkog sladki mede!

Da tebe nema, sunce milo,
Ni ljudske sreće ne bi bilo,

Jer u tom toli pustom žiću
Na tom si svietu svakom biću,
Što samo težke muke sliede,
Ti sunce usred crne biede!

Ti jadnom sliepcu daješ oči,
I hrom uz tebe smjelo kroči;
Sred puste sreće, tuge hude
Od ljudi tekar stvaraš ljude,
Na zemlji toj sred biede ljute
Čarobit boljeg svieta slute!

Al meni ti si neumolno
Već izranila srce bolno,
U grobu već je moja draga,
Pa barem sad mi budi blaga!
Al tko će do dna prozriet u te,
Dokučit tko će tvoje pute?

Miruj, srce!

Tko je, srce, u te dirno,
Da si tako sad nemirno?
Kano pticu u zatvori
Za svietom te želja mori:
Nij' u svietu nebo tvoje,
Miruj, miruj, srce moje!

Petar Preradović.

to je tebi, ranče milo,
Da si sada tako sjetno?
Oj, a nekoč ti si bilo
Kano vedro nebo ljetno,
Tako čisto i prozirno, —
Tko je, srce, u te dirno?

Tajna tuga, tajna sjeta
U tebi je stanak svila,
Pa mi drhćeš, kô sred ljeta
Nježno perce cvieća mila;
Zar je zlobe dah te dirno,
Da si tako sad nemirno?

Poginut ćeš, sve se bojim,
Bez spomena svietu na tom,
Izdahnut ćeš, a za tvojim
Uzdisanim divnim zlatom;
Očajnim te ljubav stvori,
Kano pticu u zatvori.

Kud ćeš tužno takvim strujem
Posred težkog doći jada?

Il zar bolan da vjerujem,
Da i sada kô nekada,
Gdje živ svatko tol' ga kori,
Za svietom te želja mori?

Davno sviet je mrtav za te,
Odkad nema čeda tvoga,
Odkad venu grudi zlate
Posred groba hladjanoga,
Odkad svaka rieč ti poje:
Nij' u svietu nebo tvoje!

Tvoja ljubav davno vene,
Kô pod jesen ruža rujna,
A tek živu uspomene;
Al ne tuguj, smrt će nujna
Strt i tvoje nepokoje,
Miruj, miruj, srce moje!

Srca jadi.

I.

Pokraj Save, vode hladne,
Prostire se vrtić mali,
Nasred njega gredica je,
A u njojzi ruža divna.

Pokraj Save, vode hladne,
Prostire se gradić bieli,
Nasred njega kuća vam je,
A u njojzi dieva divna.

Viti bršljan tiho moli:
„Sini, sini, žarko sunce!
I obasjaj mojoj ruži
Divna krilca i njedarca!“

I ja moljah vruće toli:
— Dodji, dodji, srećo zlatna,
I nagodi mojoj ljubi
Svakog milja izobilja!

Jošte pokraj Save hladne
Prostire se vrtić mali,
Jošte u njem gredica je,
A u njojzi ruža divna.

Jošte pokraj Save hladne
Prostire se gradić bieli,
Jošte u njem kuća vam je, —
Samo moje dieve nema!

Bršljan žalno ružu motri,
Ona plaho spušta glavu,
A vjetrić im šapće tiho,
Da požale moju ljubu!

A ja molim sdvojna srca:
— Sini, sini, žarko sunce!
I pretvori alem-kami
Moje suze — njoj na grobu!

II.

Tiho struje vali plahi,
Kô uzdasi srca moga;
A vjetrić ih grli živo,
Kano očaj moje misli.

Ljubica je krotka, stidna,
Tuj u proljet divno cvala,
A vjetrić je tih, začaran,
Ljubio ju, grlio ju . . .

Ali došla bura ljuta,
Kano magla u jeseni,
I srunila ljubičicu
U krioce rieke hladne.

Mali vali ponieli ju
U nepovrat, u daljinu, —
Zalud ju je vjetrić stizo,
Zalud za njom jeco tiho.

I ti, Savo, teci samo
U nepovrat, u daljinu!
Ta i ja sam ljubu imo,
Al ju hladan grobak krije.

Tvoji vali struje tiho,
Kano tužni moji dani,
Pa se gube kap po kaplju,
Kano suze s moga oka.

Oj primi ih ti u krilo,
Nek se sljube s tvojom vodom,

*

Nek površjem sinu tvojim,
Kô kriesnice travom mekom.

I nek vazda sjećaju te
Na grob dragi — kô i mene!
O kraj njeg mi teci tiho,
Da se draga ne probudi!

III.

Divna li je nojca ljetna,
Divna li je mjesečina!
Sva je narav tiha, stidna,
Kano da je zaljubljena.

Svud tišina i mir blagi,
Samo eno preko Save
Golub leti strelovito,
Leti dragoj na ročište.

I ja podjem k svojoj ljubi,
Prikradem se njenim dvorom,
Ali ona već počiva —
Ah, na čudnoj posteljici!

Ja prikleknem njoj do nogu,
Te ju motrim s tajnim strahom,
I ugaslim skoro glasom
Prosborit joj jedva smijem.

— O ustani, divno čedo!
Ja ne mogu čekat više
Svoje sreće, svog blaženstva,
S tobom, dušo, u naručju.

Evo smilja i kovilja,
Pa ti pleti vienac bračni,
A ja idem k tvojoj majki,
Ne bi li te za me dala.

Dobro znadem: nisam vriedan
Tolikoga divnog blaga,
Al će težkim suzam mojim
I kamen se smilovati! . . .

Divno čedo sluša tiho,
Ja poljubim bielu ruku
I poljubim koralj-ustne —
I poljubim — kamen grobni!

IV.

Kad sam bio na tvom grobu,
Divna moja mrtva ljubo!
Kô i hladni tvoj spomenik
Ja sam bio kamen hladni.

Olednila moja miso,
Kô i biedno srce moje;
Uzkliknut sam s boli htio,
Pa zamrla rieč na ustih.

I najzadnji siromašak
Raduje se žiću svome:
Oj al na što život meni
Bez ljubavi i bez tèbe?!

Moja duša tebe žudi
Moje srce tebe traži,

Al najvišem u poletu
Tek što nadje — grobak mali!

On je meni raj i pako,
Pokoj divne sreće moje;
On je meni najmiliji
Prašak zemlje na toj zemlji.

S tog oprosti, što sam s njega
Trgo bršljan, ružu malu,
Da mi budu vječni spomen,
Vječni spomen moga jada.

Bršljan znači vjeru stalnu,
Divna ruža ljubav pravu,
A još ljubi tvoju spomen
Kô i tebe srce mlado.

I da si mi na životu,
Bi l' mi dala bršljan svježi,
Bi l' mi dala ružu divnu:
Tvoju vjeru, ljubav tvoju?!

V.

Gdje su moji sretni dani,
Gdje je razkoš mog života;
Gdje li nada, gdje li sanci,
Gdje je moja divna ljuba?

Ja sve mišljah: san je strašan,
Da mi ti u grobu snivaš!
Ja sve mišljah: dan će svanut
I ogranut moje sunce!

Zaman misli, zaman nade,
Ti si mrtva, Tugomilo,
Nikad više sinut ne će
Ljubavi mi sunce sjajno!

Ja se jadu odtrć gledam,
Ali zalud, moja dušo!
Gdje se zimom smrznut ne ce
Mali val na rieci hladnoj?

Mali val je i moj život,
Hladna rieka sreća prieka,
Zapalo je sunce moje,
Život meni led je zdeni!

Al ti samo snivaj tiho,
Ja muževno tugu snosim:
Ta i tako nikad ne bih
Ljubavi ti vriedan bio!

Ja tek tužim, što je tužna
S tvoje smrti majka tvoja,
I u jadu tvoje braće
Sad i moje srce plače.

Da si živa, ti bi našla
Vrednijeg od mene muža,
A u tvojoj liepoj sreći
Ja bih našo sreću svoju.

VI.

Granula je proljet mlada,
Snieg okopno s doli, briega,

I kô želju najmiliju
Vidjeh jednu lastu milu.

Leti, lasto, leti samo,
Dok ti divna proljet cvate,
Dok te blagi vjetrić kruži,
Dok prevjeran drug te ljubi!

Al minula liepa doba,
Prevrtljiva kano sreća;
Varava je proljet mlada,
Kano sanja srca žarka.

Iznenada došla zima
I sjevernjak s njome ljuti:
Biednoj lasti mrieti bilo
Pod njegovim zagrljajem.

Još u proljet mog života
Doniela si nebo meni;
Nisam znao, što je ljubav,
Što je sreća na toj zemlji!

Al od vajkad sudba huda
Poput zime kruži mene:
Ti si brzo u grob pala,
Brže nego suza s oka.

Minula je proljet moja,
Ali nije ljubav žarka:
Ja te ljubim, moja ljubo,
Kano škrtac mrtvo blago!

I dok budem na životu,
Grlit će me spomen tvoja,
I vazda će drag mi biti
Na tom svietu — grob ti hladni!

Ružmarinke.

I.

Ove sitne pjesme
U taj vienac slažem,
Da ti, čedo moje,
Svoju ljubav kažem.

Ali što su pjesme
Za sva čuvstva žarka,
Pa sve da sam jadan
Bezsmrtni Petrarca!

Jošte ne bih rieči
Mogo da nasmažem,
Da ti svoju ljubav
Podpuno izkažem.

II.

Golubice siva,
Budi milostiva,
Gdje tvoj golub toli
Pazi te i voli.

Golubice biela,
Ti si ga zaniela,
Te ga želja slieće,
Da viek k tebi lieće.

Golubice siva,
Budi milostiva,
Pa u božje ime
Savij gniezdo s njime!

III.

Hrvatska je, dušo,
Svaka moja miso,
Dok kô čovjek budem
Mislio i diso.

Hrvatska je meni
Raj i život pravi,
Ona mi je uviek
U srcu i glavi.

S njene težke kobi
Jad mi srce ciepa:
Ti si, kô i ona,
Uboga, al liepa!

IV.

Rob sam, ljubo, istina je,
Al baš za to ljubim žarko:
U tamnici istom učiš
Obožavat sunce jarko.

Tamnica je izba moja,
Hodi u nju, sunce, hodi!
Pa me barem tu iz robstva
Popridigni, oslobodi!

Tu će onda bit sloboda,
Meni tako mila, sveta,
Tu je ne će uništiti
Ni milijun bajuneta!

V.

Jesi l' vidla grobnu ploču
Zrinskoga i Frankopana?
Njoj će biti častno mjesto
Posred našeg skromnog stana.

Da nas ona vazda sjeća,
Što je borba za slobodu;
Da se i mi žrtvujemo
U probitak svome rodu.

Da kažemo srcem smjelim
I porodu našem dragom:
— Udarite i vi, djeco,
Njihovijem svetim tragom!

VI.

Srce mi je, dušo,
Kao perce lako,
I daleko sudba
Zaniela ga tako;

Al da ono jadno
Kuda ne zabludi,
Doniela ga ona
Baš na tvoje grudi;
I tu srce sada
Svoju sreću ište,
Tu će njemu biti
Zadnje utočište.

VII.

Svud je strašno vani,
Bura i oluja;
Težko onom, koga
Zahvati ta struja!
Bog zna, kud će biesan
Vjetar ga zanèsti
Na života toga
Nepreglednoj cesti!
Usliši me za to,
Srećo žića moga,
Ne tjeraj me biedna
Izpod krova tvoga!

VIII.

Liep je danak proljetan,
Ali ja sam nesretan,
Gdje još ne znam, da l' je ona
Ljubavi mi sklona.

Procvjetat će jorgovan,
Ja ću biti žalostan,

Ako li se moja dika
Ne smili menika.

Ako l' budem uslišan,
Čim ocvate jorgovan,
Ja ću blažen svoju diku
Povest k žrtveniku.

IX.

Oj ti lane, lane,
Zar ne mariš za me?
Zar ponosna ne ćeš
Ni pogledat na me?

Ta ne budi tvrda,
Ni ohola tako,
Jerbo to je po me
Zlo i naopako.

Nego na me samo
Jedan pogled svrni,
Moj angjele bieli,
Moj djavole crni!

X.

Umrieti se jednoč mora,
Ali tada znaj bar, zašto?
Ja ću umriet za slobodu,
Jer sam o njoj uviek mašto.

Za slobodu svog Hrvatstva,
Koje tako ljuto strada,

Kom je život, kô i prošlost,
Samo čislo težkih jada.

Pa kad umrem, zlato moje.
Nemoj zaman suze liti,
Već nauči moga sina,
Da me znade osvetiti.

XI.

Jesi l' ikad vid'la, dušo,
Kako divno zora rudi,
Kako li se zemljom cielom
Cviet i listak iz sna budi?

Jesi l' ikad vid'la, dušo,
Kako bura morem mota,
Da je tad ga pogledati
I strahota i milota!

Ali kud će ljepše biti,
Kad se rod nam iz sna prene,
Da sa sèbe jednoč sbaci
Robske lance salomljene!

XII.

Gledaj, gledaj, moj angjele,
Kako liep je danak boži!
Još je ljepše, moj angjele,
Kad se srce s' srcem složi.

Pa kad onda, moj angjele,
Jedno s drugim skladno bije,

Da im nitko, moj angjele,
Ne pomuti harmonije.

Dok ne dodje, moj angjele,
Smrt sa svojom hladnom rukom;
Dok taj život, moj angjele,
Ne umukne grobnim mukom.

Priznanje.

Zašto li je narav, naša vječna mati,
Stvorila te tako divotnu i krasnu,
Da me tvoja slika kano sjena prati,
Da ju jadan vidjam na javi i na snu?
A gdje dobro znadem, kako ljubav vlada,
Ona kobna ljubav sužnja nesretnoga,
Koj na svietu nema nigdje ništa svoga,
Već stradajuć ljubi i ljubeći strada!
Gdje nesretna mati, otačbina moja,
Cielo moje srce samo za se snubi,
A to biedno srce sred tog strašnog boja,
Nju ljubeći strada, stradajući ljubi!

Ja se varat ne ću, ne ću obsjenjivat,
Jerbo dobro znadem, kud me dužnost zove;
Ja o kakvoj sreći ne smijem ni snivat,
Dok je Hrvatska mi sred nevolje ove!
Al ti, mila dušo, ti si tako divna,
Kano prva ljubav, prva sreća moja,

Kô da nju mi samo višnja sila koja
Povraća u tebi, srca milostivna!
Svaka crta njena s tvojimi se slaže,
Zaman ju je meni strla smrti zloba,
Jerbo moje srce očito mi kaže:
U tebi je opet ustala iz groba!

Da ti malo znadeš, što to znači ljubit
Svoj ideal snivan, raj svoj poželjeni,
Pa to sve pregorit i to sve izgubit, —
O ti bi se stalno smilovala meni!
Gdje sam sve to opet našao u tebi,
Izgubljenu drúgu, sreću mog života!
Il da padnem jadan, da sdvojim sirota?
Ne, ti toga nigda dopustila ne bi!
A ja bih ti reko, što mi srce ćuti:
Otačbina prva — onda ti za njome!
Slažeš li se, reci! Ali radje šuti,
Ako nisi vikla jadu svakakvome!

Ako nisi kadra živit za slobodu,
Ma se na nas digla sila svega svieta!
Ako nisi kadra svom hrvatskom rodu
Žrtvovati sreću svojih mladih ljeta!
Ako nisi kadra radostno i smjelo
Odgajati naše sokoliće mlade,
Da i oni tako još iza nas rade,
Da nastave naše započeto djelo!
Ako nisi kadra . . . Bježi, crna misli,
Što me uviek kružiš poput grobne tame!
Težki su mi jadi mlado srce stisli,
Nema za me drúge, nema sreće za me!

Moj je narod svuda samo sinje roblje,
Dobar, al baš za to prevaren u svemu:
Moj je život svuda samo crno groblje,
A ja već za živa pokopan u njemu!
O ti ljubo moja, spasi mene, spasi!
Izbavi me iz tog pakla nesretnoga,
I dobrotom divnog, milog srca tvoga
Opet cviećem stazu žića mog ukrasi!
Ja bogatstva nemam, ali imam blaga,
Što ga nikad nigdje ljepšeg našla ne bi:
Imam čisto srce, moja dušo draga,
I to srce blažen darovat ću tebi!

Da ti imaš duše, da ti imaš snage,
Da dobrotom jošte nadkriliš ljepotu,
Da za ljubav naše otačbine drage
Budeš tješilica meni u životu,
Da uza me i ti budeš svjestna tako,
Da sve moje patnje, da sve muke moje
Ti podieliš sa mnom i snosiš u dvoje,
Ja bih sve podnašo veselo i lako!
Ja bih opet znao, što je prava sreća,
I ta sreća mužem stvorila bi mene,
To bi za me bila utjeha najveća
Za tolike moje gorke uspomene.

Spasi mene, spasi, moja dušo mila,
Gdje već na me zija groba bezdno hladno!
Dić ćeš moje mašte salomljena krila,
I uzkrisit k žiću moje srce mlado!
Mi ćemo za narod sveti oltar dići,
Temeljem će njemu naša sreća biti,
Za slobodu ćemo na njem i ja i ti

Žrtvovati sve — i k svome cilju stići!
K onom cilju svetom, što ga ljubav prava
Vidja kano sred svog neba visokoga,
I njeg samo ljubi, štuje, obožava:
Svoju liepu sreću, sreću roda svoga!

Je l' da mnogo tražim? Priznajem ti i sam,
Al baš samo za to, jer te tako ljubim!
Pa izgubit tebe! Ne, ja kadar nisam,
Da se jošte i s tom strašnom mišlju sljubim!
Ali otačbina uzor mi je prvi,
Pa zar sladke rieči da te sad obmame,
A da kašnje možda potužiš se na me, —
Radje nek mi srce ogrezne u krvi!
Hrvatica jesi l', pružit ćeš mi ruku,
Kô boginju ja ću pazit te i štovat!
A drugčije bude l', ja ću svome puku
Makar sdvojna srca — i tebe žrtvovat!

Dragoj.

Tihoj noći u samoći,
Kad se zviezde nebom plave,
Kada vjetrić tajnom moći
Nosi miris rosne trave;
Kada pokoj svietom vlada
I svud spava bol i tuga,
Kada slavulj pjesmu sklada
Posred svoga bajnog luga;

Kada cvieće stidno drhće
  Na te pjesme miloglasak:
  Mila dušo, moja ružo,
  Što ti radiš u taj časak?

Pa kad svane i dan grane,
  Kad već zviezde nebom gasnu,
  Kada svjetlost zore rane,
  Cviećem siplje rumen krasnu;
Kad se zemlja iz sna budi
  I kad sunce sviet cjeliva,
  Kada svatko iz dna grudi
  Ovaj život blagosiva;
Kada božju hvalu poje
  Cviet i vjetrić i talasak:
  Mila dušo, moja ružo,
  Što ti radiš u taj časak?

I kad na to sunca zlato
  Opet mine u daljinu,
  Kad se cvieće umiljato
  Opet skrije u crninu;
Kad se sjetna večer javi
  Sa golubjim svojim sjajem,
  Kad se ruže u dubravi
  Grle tihim uzdisajem;
Kad je ciela narav mirna,
  Trn i listak, cviet i klasak:
  Mila dušo, moja ružo,
  Što ti radiš u taj časak?

Il sred dana obasjana,
  Il sred same crne tame,

*

Moja ljubo milovana,
Da l' se ikad sjećaš na me?
Da l' se ikad samo jedna
Tvoja miso na me svrati,
Da se moja ljubav čedna
Na njoj zasja i pozlati?
I da živim jekom jekne
Molitve joj skromni glasak:
Mila dušo, moja ružo,
Budi sretna svaki časak!

Utjeha.

unja sieva, grom se s neba ori,
Kiša pada, sve je mrtvo, hladno;
Zašto li me takva tuga mori,
Srce moje, zašto si mi jadno?
Iza kiše granuti će duga,
Iza bure sve se oporavlja;
Minut će i moja težka tuga:
Jer Bog svojih nikad ne ostavlja.

Bura bješe prošlost mog života,
Nigdje sunca, nigdje sreće prave;
Sad me tvoja zanosi ljepota,
Zanose me tvoje oči plave;
Ti mi, divna, kano duga sjaješ,

Moje srce pjesmom te pozdravlja,
Ti mi opet novi život daješ:
Jer Bog svojih nikad ne ostavlja.

Višnje nebo milosrdjem svojim
Smilova se mojim težkim jadom;
Ja sam biedan, al se već ne bojim,
Da ću klonut u životu mladom.
Sladka nada u sto zlatnih boja
Svojim miljem i meni se javlja;
Je li, dušo, ti ćeš biti moja:
Jer Bog svojih nikad ne ostavlja.

Nebo, zemlja, razkoš, uzdisanje,
Žarka smjesa svih mi osjećaja,
Sjeta, radost, slast i milovanje:
Sve to za me u tebi se spaja!
Ti si biće svega moga bića,
Koje u te svu budućnost stavlja
Ti ćeš biti sreća moga žića:
Jer Bog svojih nikad ne ostavlja.

Skinuti ću sunce sa nebesa,
Cieli sviet ću svladat i pobiedit,
Stvoriti ću čuda od čudesa,
Ne bi l' tebe mogao zavriedit;
Ali sve to drzkost je bez mjere,
Sva mi duša sa nje se prestravlja,
Nu ja ipak još ne gubim vjere:
Jer Bog svojih nikad ne ostavlja.

Zlatne sanje mašte razigrane,
Sladke želje srca zatravljena,

Hoće l' ikad poput zore rane
Vas obasjat divna ljubav njena?
Oh, ja sumnjam u taj časak liepi,
Kao bolnik u povratak zdravlja,
Ali ipak utjeha me kriepi:
Jer Bog svojih nikad ne ostavlja.

Večer.

Dahom cvieća ciela zemlja miri,
Kô dobrotom djevičanska njedra,
Cielim svietom blag se pokoj širi,
Smieše mu se sva nebesa vedra;
Zlatno sunce za brežuljke palo,
Samo rumen oblake mu rubi:
Divni času, potraj jošte malo,
Moje srce strastveno te ljubi.

Večer pala, kô golublja krila,
Izmorena nakon brza lieta,
Moja mašta, kano biela vila,
Leti krugom uspavana svieta;
U tom lietu magli mi se oko,
Tjeskobno je mladom srcu mojem:
Čas sam golub, čas sam sivi soko,
I ja letim k milom zlatu svojem.

Zlato moje, sladka moja nado,
Što ti radiš u tom tihom časku?
Ah, ti ne znaš, da mi srce mlado,
Kano nježno perce na talasku,
Samo za te drhće i' treperi,
Samo za te i za tvoju sreću,
Jer bi ona, vjeruj mojoj vjeri,
Doniela mi razkoš raju veću.

Moje želje, ptice zlatokrilne,
Plahim lietom do tebe se krile,
Pjevajuć ti pjesmice umilne,
Ne bi l' tvoj srce predobile;
Al ti njinog pjevanja ne ćutiš,
A ne smiju trć' te glasom grubim:
Ti si diete, ti još i ne slutiš,
Kol' te žarko milujem i ljubim.

Moja ljubav, kano večer ova,
Umilna je, turobna i blaga,
Krotka kano molba angjelova,
Kò nevinost smirena i draga;
Proć' će večer, mrak će zemlju skriti,
Cieli sviet će tužit i žalovat:
Tako će i s ljubavlju ti biti,
Ti ćeš drugom, boljem ju darovat.

Proć' će večer umilna i blaga,
Cielu zemlju prekriti će tama,
Klonuti će idealna snaga
Moje duše i mojih pjesama;
Što ću istom tad u crnoj noći,

Gdje već večer turobna je tako?
Što će sviet, gdje ljubav nema moći,
Što će život, gdje njim vlada pako?

Tuga.

Noć je pala. Sve je tiho, mirno,
Cielu zemlju blagi sanak kriepi,
Sve je crno, sve je neprozirno,
Ja se ćutim kano bogac sliepi;
Čini mi se, da je ljudstvo cielo
Izumrlo u tom pustom mraku,
Pa mi vjetar nosi siromaku
Iz daljine mrtvačko opielo.

Stara lipa šumi nada mnome,
Kô da čujem šušanj noćnih sova,
Ja u šumu slušam njezinome
Tajni šapat spokojnih duhova;
Mile sjene mojih pokojnika
Sa svih strana potajno me kruže,
Kô da plaču, kô da mi se tuže,
Da me ganu — sama nevoljnika.

Ah, ja vidim kroz tu pustu tamu
Svoga otca, svoga malog brata,
Vidim ljubu, vidim majku samu,
I ganuće srca mi se hvata;

Ja sav drhćem sred njihova kruga,
Skrivajući srca svog žalobu:
Da l' vam tama dodija u grobu,
Ili moja probudi vas tuga?

To je tuga, što je nigdje nema,
Ni na svietu, ni u grobnom muku;
To je tuga, što mi propast sprema,
Al ti digni na blagoslov ruku,
Majko moja, roditeljko draga,
Pa me svojom rukom blagoslovi,
Da se jači, da se opet novi
Mlada žića klonula mi snaga.

Sklopi, ljubo, svoje ruke male,
Pa se tiho moli Bogu za me;
Moje ruke već su smalaksale,
Ja ih dižem — one klonu same!
Ja ne mogu očaju odolit,
Koj bi težak bio divom samim:
Tec'te, suze, ja vas se ne sramim,
A ti moli — i ja ću se molit.

Krotka molba svaku tugu lieči,
Molite se, mrtvi moji, za me!
Ja se molim tiho i bez rieči,
Al i suze molitve su same.
Molitvom se diže duša moja,
Kô da su joj krila ponarasla,
Sama šapću usta mi ugasla:
„Višnji Otče, budi volja tvoja!“

Nada.

j ljubavi, ti si ona sila,
Koje čar je cieli svemir svlado;
Ti si prva sestrica joj mila,
Sladka moja milovana nado!
Ti ljubavi pravu cienu daješ,
Da se digne nebu pod oblake,
Ti zapreke nikad ne poznaješ,
A brzinom stižeš sunca trake.

Ti si divna, kano ruža mala,
Al i udes sličan ti je ruži:
Istom nikla, istom procvjetala
I već strta, gle, u prahu tuži;
I ti nikneš posred biede ljute,
Da mi bodriš srce izjadano,
Al najviše kad se uzdam u te,
I ti, jao, sveneš nenadano.

Ti si sjena, što me vazda sliedi,
Kojoj nikad ne mogu se otet,
U nevolji i u težkoj biedi
Ti mi daješ novi život opet;
Al kad očaj pritisne me hladan
I posegne za tobom mi ruka,
Prevarim se, jer tad vidim jadan,
Da si sjena, samo sjena puka.

Ti si pjena mora uzbibana,
Prvi vjetar širom ju raznese;
Ti si radost srca razigrana,

Mali slučaj dalje ju odnese;
Ti si zora čarobnosti krasne,
Mali oblak prekrije ju tamom;
Ti si iskra, koja brzo gasne,
Čim je pravim zaplamsala plamom.

Ti si sanja, što mi vazda kriepi
Mlado srce i sva čuvstva žarka,
Što mi vazda čara život liepi,
A sve, jao, sve je samo varka!
I ta varka teža je i veća,
Što je dulja obsjena joj bila,
Što je kraća umišljena sreća,
Kojoj brzo smalaksaše krila.

Oj al ipak, da još nema tebe,
Morala bi ubiti me tuga!
Stog te rado vidjam uza sebe,
Ti mi vazda budi vjerna drúga!
Ti mi stvaraj nebo uzdisano,
Ti mi maštaj raj moj poželjeni:
Možda će se zlato milovano
Ipak jednoč smilovati meni!

Popievke.

(Po narodnih motivih.)

I.

dkad sam tebe spoznao
Težkih sam rana dopao:
Ne mogu jesti ni piti,
Ne mogu pravo misliti;
Već samo tiho uzdišem,
Kano da dušu izdišem!
Oko je tvoje premilo
Mlada me jako ranilo;
Ne mogu boli dokinut,
Morat ću prije poginut:
Na lievoj strani kraj srca
Leži mi ljuta ranica!

II.

Tajna slutnja neprestano
Oblieće mi bistar um,
Sve je moje toli rano
Već prekrio grobni hum!
Pa i sad, gdje tebe ljubim,
Za tvoj odvjet ne znam još:
Zar i tebe još da gubim,
Da prevršim udes loš?
U tom jadu čemernome
Teče tako život moj:
Blago, blago, ah, onome,
Koj si mirno pjeva oj!

III.

Duša mi se razplinu u vaju,
Kano rosa u sunčanom sjaju,
Umori ju bol i tuga živa,
Sladka ljubo, ti si tomu kriva!
Znala si me toliko zadivit,
Da bez tebe ne mogu ni živit,
Pa sad crne ne gledat ti prame
Samo časak — sva je vječnost za me!
I tvog oka, što tol' divno svieti,
Jao meni, prije ću umrieti:
Gine, vene srce u menika,
Što mi moja ne dolazi dika!

IV.

Proć' će opet mnogo dana,
Da te jadan vidjet ne ću;
Moja duša izjadana
Taji svoju bol trpeću;
Nje ti ne će suza odat,
Jer od stida viek ju svladam;
Ja se ne ću plaču podat,
Al i bez njeg ljuto stradam!
Tako teku moji časi,
Tko zna, što mi kob još nosi:
Goro, goro, visoka si,
Draga moja, daleko si!

V.

I meni je kô onom junaku,
Što je zvao vilu na oblaku:

„Moja vilo, ja te se ne bojim,
Ti me ne ćeš svladat licem tvojim,
Ma da si ga umivala rosom
I svilenom otirala kosom!“
I meni je kô i tom junaku:
Kašnje sreo momu na sokaku,
Riečcu rekla, kô da j' golub gukno,
A on jadan tiho zajaukno:
Oj djevojko, ustrieli me striela,
Dušo moja, iz tvog lica biela!

VI.

Ubogi smo! Tako sviet nas sudi,
Ja se smijem: varaju se ljudi!
Jerbo što će sve bogatsvo svieta,
Dok je stalno kano gondže cvieta?
Dok te danas u nebesa nosi,
Da već sutra tudju milost prosi!
Dok ti danas raj na zemlji stvara,
Da te sutra u pako obara!
Neka drugi pusti novac traže,
Al moj narod vrlo liepo kaže:
Nije blago ni srebro, ni zlato,
Već je blago — što je srcu drago!

Samrtnice.

I.

to se vijaš, gavrane,
Oko moje glave?
Stani malo, počekaj,
Bit će gostbe prave!
Il ću ja kog zlotvora
Roda svog zatrieti,
Il ću s ruke njegove
Možda sam umrieti!
Kako bilo, da bilo,
Bit će gostbe za te!
Pa pozdravi i braću,
Nek se k nama svrate!

II.

Već je davno, što sam ja
Izgubio srca mir;
Već se davno spremam ja,
Kako li ću slavit pir!
Ne sa dragom, ljubeznom,
Za me nema sreće te,
Jer s nevolje roda mog
Moje živo srce mre!
Ipak kanim pirovat,
Ali moj je čudan hir:
Hladna raka, mrtav ja,
To će biti slavan pir!

III.

Znadem dobro nevoljan,
Da se tiran ne šali:
Za slobodom uzdahneš
I već si pod vješali!
Al to ništa ne smeta
Pravoga junaka,
Pa napokon ni samrt
Nije svud jednaka:
Samo babe umiru
U zapećku viekom,
A junaci nasuprot
Radje smrću priekom!

IV.

Rasti, rasti, lovore,
Trebat će te dosta,
Kad Hrvatska postane
Slobodna i prosta,
Da sa tobom nakiti
Sinove vitežke,
Što su ju oprostili
Robovine težke,
Pa će možda u taj čas
(Sna li blaženoga!)
Nać se koji listak tvoj
I vrh groba moga!

V.

Bježi, suzo, s oka mog,
Nije mjesto tu za plač,
Sad će krvlju proplakat
Moj ubojni britki mač!

Ne uzdiši, dušo ti,
Što ti vriedi uzdah plah?
Sad će mala puška mi
Uzdahnuti u sav mah!
Malo dalje čut će se
Od tvog daha uzdah njen:
Čuvaj onog, Bože moj,
Komu bude namienjen!

VI.

Prokapat će rujna krv
I iz srca moga,
Kad ga oštrac poljubi
Mača dušmanskoga;
S nje će sve se zarudit
Vrh zelene trave,
Te će svatko pomislit:
Ružice su prave!
A njih će mi obasjat
Ono sunce jarko,
Pa će one rodu reć,
Da ga ljubljah žarko!

VII.

Nešto tutnji kao grom
Sa nebeskog stropa:
Ah, ta to je divni jek
Ubojnoga topa!
Ljuti Davor, ženik mlad,
Junak na mejdanu,
Šalje svojoj Slobodi
Jabuku vjenčanu!

Oh, ja ću ju, rode moj,
I tebi donieti,
Makar na svom srdašcu, —
Pa ne žalim mrieti!

VIII.

Što će sladka misao,
Da me viekom mori?
Miruj, srce mladjano,
Miruj i pregori!
Nije za te djevica
Umilna i mlada,
Da u robstvu uzdiše
I da s tobom strada!
Druga ljuba čeka te,
Svoga dobrog vojna:
To je smrt za narod svoj
Posred polja bojna!

IX.

Al se divno na nebu
Zlatno sunce ljeska,
Još divnije mač se moj
Na tom suncu bljeska.
O moj maču, druže moj,
Alaj si mi mio!
Ali da si krvav još,
Draži bi mi bio!
De dušmanu makar kom
Srubi rusu glavu,
Pa ću rado mrtav past
U zelenu travu!

X.

Oj, desnice mladjana,
Alaj si mi jaka!
Ja bih s tobom smrvio
Najvećeg junaka!
Još je jača od tebe
Moja duša smjela,
Ta nju nije nikada
Ljuta borba smela!
Pa zar možda da ju sad
Splaši samrt prieka
Za slobodu roda svog, —
Nikad ni do vieka!

XI.

Vini mi se, pjesmice,
Do nebeskog svoda,
I mom rodu hrvatskom
Granut će sloboda!
Mi ćemo ju izvojštit
Našom krvlju žarkom,
Ne će naša stara moć
Biti samo varkom!
Pa se ne će rugat sviet
Hrvatskome robu,
A ja ću ti blažen bit
I u samom grobu!

XII.

Krili mi se, pjesmice,
Širom roda moga,

Pa ga trgni jekom si
Iz sna stoljetnoga!
Naviesti mu slobodu
Oružjem u ruci,
U najzadnju kolibu
Silom se protuci!
Ti si za to stvorena,
Da nas u boj krećeš:
Ja ću možda poginut,
Al ti nikad ne ćeš!

Pielo.

ebo je tako sjajno,
Cvieće je tako mirno,
Samo je vjetrić tajno
Poljubcem ružu dirno.

S poljubca toga medna,
Prepuna sladkog milja,
Drhće vam ruža čedna
I vjetrić blagosilja.

Drhćem i ja u sebi:
Dodji mi, željo pusta!
Dodji, da i ja tebi
Poljubim medna usta!

Nebo je tako sjajno,
Mjesec se njime šeće;
Dodji mi, čedo bajno,
Nitko nam smetat ne će.

Dodji, da uz tvoj stasak
Desnicu svoju svijem;
Dodji, da samo časak
Crne ti oči zrijem.

Ako l' već srce tvoje
Čarobne sanke sanja:
Sanjaj bar, zlato moje,
I od mog milovanja.

Sanjaj, da bielom rukom
Crne ti gladim prame,
I da se tihim mukom
Snadju nam ustne same.

Sanjaj mi, čedo bajno,
Angjel te krilom dirno;
Nebo je tako sjajno,
Cvieće je tako mirno.

Priča.

Kad je Višnjî sviet stvorio,
Nije bilo ružica,
A još manje bielih liera
I tih modrih ljubica.

K zemlji sašo blag angjelak,
Da se njome prošeće;
Kud god vam je prolazio,
Osvitalo proljeće.

Razigro se blag angjelak,
Kano diete maleno,
U toj igri nicalo je
Pred njim cvieće šareno.

Malog grma dirnuo se
Rubom svojih ustnica:
I za časak bio grmak
Prepun rujnih ružica.

Mali vlatak rosne trave
Takla ruka njegova:
I za časak bio vlatak
Prepun bielih lierova.

Mali mašak pogledao
Čarom svojih očica:
I za časak bio mašak
Prepun modrih ljubica.

Nasmijo se blag angjelak
  Nad tom igrom milotnom,
Pa je opet odletio
  K svome nebu divotnom.

Bog je njega odtad slao
  K zemlji svako proljeće,
Da prigleda svoje cvieće,
  Kad se njome prošeće.

Tako sam ga i ja eto
  Baš u proljet spazio:
Moj ideal ljubljeni je
  Taj angjelak premio.

Svid'lo mu se na toj zemlji,
  Pa je na njoj ostao;
Blažen, kom čuvarom bude
  U životu postao.

Nicat će mu nježno cvieće
  I pod drača listinom;
Oj, ti moja mala pričo,
  Budi za me istinom!

Sitne pjesme.

I.

Tiho, noći,
Moja draga sniva,
San se njojzi
Pričom ulagiva;
On joj šapće
O dalekom svietu,
O klinčacu,
Zaljubljenom cvietu,
Gdje pun milja
Plano divnom bojom,
I za ružom
Povenuo svojom.

II.

Moje nebo,
Ali bez vedrine;
Moje sunce,
Ali bez topline;
Moje ptice,
Al sve tužno šute;
Moje ruže,
Al sve povenute;
Moje polje,
Al bez cvieća šara; —
Moja tuga
I nevolja stara!

III.

Mjesečina
Poput srebra biela;
Sjetna misli,
Kud si me zaniela?
Slavulj pjeva
Srca svog žalobu,
Moja draga
Počiva u grobu!
I da zviezde
Znače tugu moju,
Još bi malo
Bilo ih na broju!

IV.

Sjaj, mjeseče,
Kroz tu noć,
Ja ću odmah
K dragoj poć;
Al ti onda
Skrij svoj trak.
Da nastane
Podpun mrak;
Jer da vidi
Zviezda roj,
Kako grlim
Grobak joj:
Još bi koju
Makla bol,
Pa bi s neba
Pala dol.

V.

Šute ptice
Posred gniezda,
Nebom drhće
Bezbroj zviezda;
Sva je vlažna
Moja kosa,
Ja sve mislim:
Pada rosa!
Al to vile
Plaču lugom,
A za svojom
Malom drúgom:
Sjajne kapi
Nad grobom,
To su suze
Za tobom!

VI.

Nisi ti mrtva,
Sladka moja rano,
Već je samo tvoje
Srce uspavano,
  Da ne motriš svieta
  I njegova jada,
  Da ne budeš sdvojna,
  A još tako mlada.

Nisi ti mrtva,
Sladka moja rano,

Dok nije i moje
Srce zakopano!
Narav, puna suza,
Zažubori česmom,
Gle, a moja duša
Turobnicom pjesmom.

VII.

Da ne plačem više,
Hladan sviet me kori,
Ne zna, koja tuga
Za tobom me mori.

Spominjem te tihom
Pjesmom bez prestanka,
Pa ću tako, dušo,
Do svog smrtnog danka.

A kad to ne mogu,
Plač mi tugu lieči:
Al i suza svaka —
Pjesma je bez rieči.

VIII.

Moje pjesme smjerne
Ružice su male,
Što su prije reda
Tiho procvjetale.

Pa im zima ne da
Do ljepote bujne,

Već su evo tako
Turobne i nujne.

Venu, tiho venu,
Pa se s držka krnje,
Pa će brzo od njih
Ostat samo trnje.

IX.

Ustaj, dušo,
Počinka ti nema,
Majčica te
Na veselje sprema:
Mirtov vienac
Na glavicu nježnu,
A na tielo
Opravicu sniežnu,
U ručice
Zlatan krstić mali:
Angjeli su
Na pir te pozvali.

X.

Vani noć je
Kao tama grobna,
Kô mrtvačka
Zavjesa žalobna;
Samo vjetar
Strašnim šumom ori
Staru pjesmu:

„Trpi i pregori!
Za te nema
Srećice ni trunka,
Do li liesa
I nagrobna humka!“

XI.

Noć je tiha
Kô djetinja duša;
Kad pozorno
Majčin savjet sluša;
Sniva narav
Kao krotka dieva,
Mjesečina
Grmljem se prelieva;
Samo mene
Težka tuga dira,
Samo sobom
Drhće moja lira:
„Svu već zemlju
Tihi pokoj svlado,
Spavaj i ti,
Moje milče mlado!“

XII.

Mala kuća, al što treba
Marne ruke smažu,
Kô angjelci usred neba
Srca nam se slažu;
Ti na krilu njišeš sina,
Duša mi se tali:

„Rasti, nado materina,
Hrvatiću mali!
Bit ćeš junak krvi vrele,
Ako Bog to dade:
Kukavica i dosele
Odviše imade!“
Tad se prenem. Oj, obmamo,
Sve je pusto, niemo!
Gle, na jedan časak samo
Sladko sam zadriemo!

Romanca.

Tiha voda, žal cvatući,
A na žalu mladić stoji,
Stoji mladić, uzdišući,
Kô da vodom kaplje broji.

Lice mu je nešto sjetno,
Jad mu čitaš s mrka čela;
Srce mu je, nekoč sretno,
Silna čežnja obuzela.

S ruže pije orošene
Slavulj, drug mu prijateljan,
A i on od žedje vene:
Ljubavi je sladke željan.

Njoj bi htio iz svih sila
Služit vazda srca smjerna,
Kad bi kô ta voda bila
Tiha, čista, neizmjerna.

Voda drhće, val za valom
Na dalèki put se sprema,
Cvieće cvate tihim žalom,
Al ni žive duše nema.

Tužan, sjetan, neveseo
Mladić u tu vodu gleda,
Skončat bi se s tuge htjeo,
Al mu ipak srce ne da.

U to vodi iz dubine
Pojavi se dieva bajna,
Puna čara i miline,
Kano božja zora sjajna.

Vlasi su joj tamne, crne,
Oči su joj modre, plave;
Ah, mladiću srce trne,
Al i raste s' sreće prave.

Čelo joj je vedro, čisto,
Lice divno, milovidno;
Snebiva se nebo isto,
Sakriva se sunce stidno.

Isti kam se s čuda stresa,
Isti šum se s milja kroti;
Što je zemlje i nebesa,
Nema ravne toj ljepoti.

Gleda mladić, mislit stane:
Je l' to angjel, il je vila?
Pa mu uzdah s duše pane:
„Kad bi samo moja bila!“

U to s čistih grudi njenih
Odruni se ruža mala,
I po valih raznježenih
Put cvjetnàtog krene žala.

Rajska dieva, kô za šalu,
Otvori tad usta svoja;
„Ugrabiš li ružu malu,
Bit ću tvoja, samo tvoja!“

Ali poput stanca kama
Začarani mladić stoji;
K njemu plovi ruža sama,
Al nju uzet on se boji.

Da se samo makne s mjesta,
Njegova bi ona bila,
Ali njemu snage nesta,
Slomljena mu duši krila.

Sproveo bi žiće slavno,
Da mu Bog tu sreću dade;
Ali on je satrt davno,
Nema vjere, nema nade.

Ruža stoji, mladić biedan
Uzet bi ju samo trebo;
Ali on je nije vriedan,
Ta za griešna nije nebo!

S očaja ga strava tajna
Za budućnost mori jadnu,
S priegora mu suza vajna
Pade u tu vodu hladnu.

S te se suze voda mirna
Prometnu u bibavicu,
A dubina neprozirna
Sakri dievu i ružicu.

Težak jad se mladca kosno
I on kamlje, suze briše;
Voda nosi cvieće rosno,
Ali ružu — nikad više!

Zviezda.

Aj to nebo, al se divno plavi,
Aj te zviezde, al se milo sjaju!
Smieše im se ljubice u travi,
Pa ih svojim mîrom pozdravljaju.
A ja motrim u toj noći sjajnoj
Sav naravi čar taj bezprikoran,
Šapćuć tiho, kô u smetnji tajnoj:
„O moj Bože, al si čudotvoran!“

Sjajne zviezde kô da mi se smiju,
Gdje ih gledam oka žalostiva,

A najviše onu najsvjetliju,
Cieli sviet ju danicom naziva;
Ah, tu zviezdu moje srce ljubi
Čuvstvom tihe razkoši i smeće,
S nje se nježi mah i kamen grubi,
To je zviezda ljubavi i sreće.

Krasna zviezdo, mog života nado,
Sjaj mi samo kroz tu pustu tamu,
Pa obasjaj moje dievče mlado,
Što ga ljubim kano dušu samu;
Milo čedo, luče neljubljeno,
Što ga paze babajko i mati:
Tko bi znao, kom je dosudjeno,
Kom će zviezde očiju joj sjati?

Njena ljubav poput mjesečine
Na obzorju mog života sieva,
I sve neba slasti i miline
U tihanu moju dušu slieva;
Sievaj i ti, moja zviezdo sjajna,
I pozlati cvieće preumilno,
I poljubi onoj lica bajna,
Koju mladjan ljubim toli silno.

Još je diete, al ljepota njena
Već je u svem divna, neprikorna,
Kad ju vidiš,. zviezdo premilena,
Ti ćeš na nju biti ljubomorna;
Ti ćeš žarče planut s kivna jada,
Ne bi l' sjaj ti mogo nju omamit,
Al kad ona pogleda te mlada,
Njezin pogled tvoj će sjaj posramit.

Al ti za to nemoj mi ugasnut,
Težka tama nije svietu mila,
On bi s tuge moro se užasnut,
Kad bi ti mu zà uviek se skrila;
Sjaj mu, zviezdo, nek ti svjetlost bajna
Daje nježnost ružici i trnu,
Sjaj, ljubavi zviezdo veličajna,
Sjaj, obasjaj cielu zemlju crnu!

Suza.

Kaplja samo! Jedna kaplja mala,
Manje ih je, što ju pojmit znadu:
Da li je u sreći il u jadu
Na kom plačnom oku zadrhtala?
Mala kaplja! Al je često puta
Ciela sudba jednoga života,
Ciela prošlost, tuga i strahota
U toj maloj kaplji utisnuta.

Sviet taj prosto suzom ju naziva,
Il veselja slikom, ili vaja,
Ne zna čitat iz njezina sjaja,
Kakva tajna u njoj se sakriva;
Ne zna, da l' je možda himna sjajna
Sladkoj sreći, dugo željkovanoj,
Il je možda nadi pokopanoj
Smrtna pjesma, sjetna i očajna.

*

Oj ti suzo, što se često javljaš
Na mom mladom oku turobnome,
Ti si himna novom žiću mome,
Što toplinom svojom ga pozdravljaš;
Viestnica si moga srca mlada,
Što te šaljem svojem čedu zlatnom,
Da mu javiš dúgom si prijatnom,
Kakva sreća sada u njem vlada.

Ti si sladka, jedina mi hvala,
Što ju dajem svojoj dobrotvorki,
Koja mi je žića pelin gorki
U sam med i nektar prelit znala;
I ja sve bih mogao pregorit,
Da je tebi samo jedno dano:
Da ti znadeš milo, pouzdano
Njoj o mojoj zahvalnosti sborit.

Ti bi rekla, kako li je meni,
Kako li je bogcu iza muka,
Kad ga spasi milostnica ruka,
Gdje već bješe jadnik izgubljeni;
Kako li je sliepcu ubogaru,
Kad ga trgneš ponoru sa ruba,
A od smrti sred kamenja gruba,
Pa mu vratiš vida snagu staru.

Moja suzo, ah, da sborit znadeš!
Al ni muče nisi posve niema:
Od tebe mi življe rieči nema,
Da ju ikom u zahvalnost dadeš.
Moja suzo, ostani mi vjerna:

Novom žiću budi himna živa,
Prošlosti mi milost dobrostiva,
Budućnosti molitva presmjerna.

Dužnost.

inula je pusta mladost moja,
Doba sanja, doba sladkih nada,
Novim žićem pozdravlja me eto
Doba truda i muževnog rada;
Ocvalo je pramaljeće moje,
Ocvalo je, al ga nije škoda:
Oj, ta cvieće cvate i ocvate
Samo za to, da donese ploda.

Iz prvine mučno će mi biti,
Starom zlu je težko se oteti,
Iza samog plandovanja pukog
Nov je život mučno započeti;
A tim više, što za stalno znadem,
Ako opet nevolja me stigne,
Da ni žive ne će duše biti,
Da me tješi, da me opet digne.

Višnje nebo sudilo je meni,
Da sâm samcat život svoj proživim,
Al ja za to nikoga ne korim,
Nit se tužim ljudem milostivim;

Ali u kog samo iskra ima
Dobre duše, srca pravednoga,
Taj će pojmit, što je onaj jadnik,
Koji nema nigdje nikog svoga.

Oj i ja ću za svoj narod možda
Sreću gradit i čudesa stvarat,
Svjetina će na rukû me nosit,
Gostbami će meni se udvarat,
Bakljami će kući me sprovadjat,
Al kad one uminu mi s vida,
Ja ću opet na samu se naći,
Pa ću plakat medju četir zida.

Eto glete, taj me udes čeka
I budućnost kazuje mi pravu,
Al ja ipak za to ne očajam,
Smjelo dižem svoju gordu glavu;
Ja ne bacam oružja u travu,
Dok još nisam ni bio u boju:
Makar kakva mene sudba snašla,
Ja ću dužnost izpuniti svoju.

Za svoj narod borit ću se viekom,
Gdje god samo dušman mu zaprieti,
Makar ranjen tisuć puta moro
Putem stati, pasti i umrieti;
Jer da može tisuću života
Izteći mi iz milijun žila:
To bi možda tisuću žrtava,
Ali samo jedna dužnost bila.

Badnjak.

kromna, čedna večer,
Tihi, blagi mir;
Zemlja sa nebesi
Slavi sveti pir;
Plaho je umukno
Šumni svjetski glas:
Zemlja stidno čeka,
Da joj dodje Spas.

Badnjak . . . Mala riječca,
Ali pojam svet,
Koga svatko štuje,
Bio kako klet;
Ah, ta čovjek ipak
Nije tvrdi kam:
Težko samo onom,
Tko je danas sam!

Vani ciča zima,
Sam će dah ti spreć,
Al kod sretnih ljudi
Sve se žari peć;
Soba je malèna,
Al je sreće stan:
Nije život, nije
Samo puki san!

Gle, na prostom stolu
Stoji mali bor,
Sav u suhom zlatu
Kao božji tvor:

To je zlato krivo,
Priprost mu je sjaj,
Al u oku djece
To je — pravi raj!

Dječica su sitna,
Pa je sitan dar,
Al na licu majke
Sja se sreće žar;
Ručice se dižu
U zahvalnost k njoj,
Sladka rječca „mamo“
Angjelâ je poj.

Angjeli su sašli
U taj mali hram,
Sretan im se divi
Baš i otac sam;
Gleda djecu, ženu,
Pupoljke i cviet,
Pa mu miso leti
U budući sviet.

Minuti će brzo
Sve za danom dan:
Hoće l' i tuj uviek
Biti sreće stan?!
Svakoj našoj sreći
Prieti težka kob:
Već će možda k ljetu
I nju skriti grob!

Sve na svietu što je,
Sve to mora mriet;
Al će pupolj ostat,
Ako svene cviet.
Stoljeća će proći
Kano oka gled,
A na svietu bit će
Uviek stari red.

Kraljevstva će minut,
Gradovi će past;
Obiteljska sreća
Jedina će cvast.
Ona nam je svrhom
Sveg života tog:
Blažen, kom ju dobri
Blagoslovi Bog!

Blažen u životu,
Tko god nije sam,
Tko ljubavi može
Podić sveti hram;
Jer kad dužnost zovne
Na odlučan čin:
Ako otac padne —
Ostati će sin!

Biedan, tri put biedan,
Tko je sam kô panj:
Na tom božjem svietu
Nema sreće za nj!

Hladna smrt će doći,
Pa će i on mriet:
Za njim ne će ostat
Pupoljak, ni cviet!

Badnjak . . . Samo časak,
Pa će i on proć;
Kroz svu vječnost traje
Samo jedna moć:
Sve na svietu što je,
Sve to mora mriet,
Samo čista ljubav
Mlâdi sav taj sviet.

Ružo moja . . .

Ružo moja netaknuta,
Što no cvateš zimi, ljeti,
Tko će tebe ubrat smjeti,
Ružo moja netaknuta?

Ja te motrim iz daleka,
Zlatnim suncem obasjanu,
Blagim vjetrom milovanu,
Ja te motrim iz daleka.

To je sunce — čuvstvo žarko,
Što ga ćutim samo za te,
Što ti šalje trake zlate,
To je sunce — čuvstvo žarko.

Taj je vjetrić — uzdah plahi,
Što se k tebi kradom krade,
Da ti ljubi čare mlade,
Taj moj vjetrić — uzdah plahi.

Ali on se nujan vraća,
Jerbo toplo primljen ne bi,
Ja ga opet šaljem k tebi,
Ali on se nujan vraća.

Ružo moja netaknuta,
Zar mi ne ćeš kazat htjeti:
Tko će tebe ubrat smjeti,
Ružo moja netaknuta?

Težke noći . . .

Težke noći, težke misli,
Što mi mlado srce more:
Čini mi se, nikad ne ću
Dočekati rujne zore.

U sumornoj polutami
Moja svieća podrhtava,
A na ruku iznemoglu
Klonula mi trudna glava.

Težke noći, težke misli,
Što mi mlado srce more:
Na njemu mi, kô dvie vatre,
Dvie žestoke rane gore.

Prva rana: otačbina,
Što u težkoj biedi strada;
Druga rana: moja ljuba,
Što je jošte toli mlada.

Hoću l' ikad otačbinu
Iz te biede oslobodit?
Hoću l' ikad svoju ljubu
K žrtveniku božjem vodit?

Težke noći, težke misli,
Što mi mlado srce more:
Čini mi se, nikad ne ću
Dočekati rujne zore.

Liepa Mara.

iepa li je, mili Bože,
U krčmarke liepa Mara,
Da se sve ljepote slože,
Nema njojzi para.

Kada jutrom s loga stane,
Bliedne zora s tajna stida,
Mjesečina noću grane
S njezinoga vida.

Kad joj ustî posmjeh plije,
Sva se zemlja osmješkava,
Kad joj čelo oblak skrije,
Nema neba plava.

Prilježna je poslu svemu,
Kuću redi, vino toči,
Al tko pije, jao njemu,
Odoše mu oči!

Ode srce, ode glava,
Ode mir i pokoj stari;
Sve mu duša priželjkava
Samo liepoj Mari.

Ali Mara malo mari,
Što ju svatko dobit žudi;
Zanieli ju njeni čari,
Pa je svoje ćudi.

Idu momci sa svih strana,
Te joj silne dare nose,
I čeznući iz tihana,
  Njenu ljubav prose.

Ali svaki lošo prodje,
Koj' ju snubi srca smjela,
Jer da car ju prosit dodje,
  Ne bi ni njeg htjela!

Što je nježnost milja smogla,
To je Ive znao molit;
Ta ni vila ne bi mogla
  Mladu mu odolit.

Pun čeznuća on je dugo
Gledo danas oči plave,
A već sutra našli su ga
  Razmrskane glave.

Mladi Pero imao je
Pusta blaga pune vreće,
I još čisto srce svoje,
  Ali nije sreće.

Sgledav u nje blaga druga,
Htio j' danas da poludi,
A već sutra našli su ga
  Prostrieljanih grudi.

Liepi Mile, pastir vriedan,
Nije bez nje živit mogo,
Pa je i on umro biedan,
  I još drugih mnogo.

Kažu, da je uročno se
U te Mare našlo oko,
I to čudo pronielo se
Dalko i široko.

Bilo ih je, istina je,
Što tog nisu htjeli znati;
Al je svatko znao, da je
Vještica joj mati.

I tad krčmi s tajne strave
Ugibo se svaki momak,
Nije nitko žive glave
Htio k njoj na domak.

Ali u to nekog dana,
A baš izpred sama mraka,
Eto k njoj iz tudjih strana
Ubogoga djaka.

Pjeva momak tanko, glasno,
Ne zna zla, ni biede;
On je žedan, a već kasno,
Pa u krčmu grede.

Kako udje, mir pomuti,
Kô da nasta pravi sajam;
„Vina, curo, a ja ću ti
Vratit čast u zajam!

Ta ja dužan osto ne bi,
Sve da grom me s neba shvati,
Pa za svaku čašu tebi
Živ ću cjelov dati!“

Izpi kupu žedan, lakom,
Razvi pjesmu iz sveg glasa,
Pa tad primi čvrstom šakom
Dievu oko pasa.

I u časak, u trenutak
Snadju im se ustne same;
Žedj je težka, sladak vrutak,
Pa da pit se srame?

Stoji Mara zamišljena,
Sbunjenost si sakrit trudi;
Lica su joj zažarena,
Plaho drhću grudi.

Iz dna duše uzdah dugi
Vinu joj se u čas tili:
— To je junak, a svi drugi
Kukavci su bili! . . .

Nojca minu, danak sinu,
Izgubi se crna tama;
Ode momče u daljinu,
Osta Mara sama.

Plače biedna, ostavljena,
Mjesto vina suze toči,
Pomuti se pamet njena,
Smračiše se oči.

Njih toliko skončalo se,
Čeznuć za njom u beznadju;
A on jedin . . . Ah, riedko se
Srodna srca nadju.

Riedko Bog nam da ljepotu,
Za kom nam se otmu oči,
Jer uz ljubav u životu
Riedko sreća kroči.

Idile.

I.

Ja te žarko ljubim, rodno selo moje,
Gdje mi one male kolibice stoje,
Kô na bujnom polju golubice sive,
Pitome i blage, skromne, dobrostive.
Oko njih se mala šumica zeleni,
Ptičice žubore u njezinoj sjeni,
Umilna se ševa pjesmom k nebu hita,
Prepelica javlja iz zlatnoga žita,
Slavulj dragoj pjeva na tananoj grani,
Kos mu se odziva u zelenoj brani,
Potočić skakuće kroz to ravno polje,
Kano živo čedo, kad je dobre volje,
Zlatno mu se sunce s neba osmješkiva,
Pa ga od milošte traci si cjeliva:
Površinom vode odmah alem plane,
Kud mu samo jedan zlatan cjelov pane.
Travica se svija kano svila meka,
Kad joj vjetrić dodje, prijan iz daleka,

Da jednakim čuvstvom miluje i ljubi
Klas i vlat i listak, cviet i kamen grubi.
Na livadah stoji sieno nakošeno,
Po busencih svuda cvieće je šareno,
Jagode i ruže takme se rad boje,
Rujne su kô ustne u djevojke moje!
Pa te milo zovu, pa te milo mame:
„Daj der nas uberi!“ govore ti same.
Sva je narav sretna, sva se pogizdava,
Kano da se s cielim svemirom vjenčava,
I gdje vidu nije, da još dalje hrli,
Tu ljubovnik svemir dragu zemlju grli,
Ona mu se ljubko na cjelove smieši:
Tko iskreno ljubi — nikada ne grieši!

II.

U palačah riedko nebo se uživa,
Tek u kolibicah pravi raj se skriva!
Tek u kolibicah, ubogih i malih,
Nema jošter himbe ni zloća ostalih,
Al uz biedu nać' ćeš bogatstva bez mjere:
Naći ćeš poštenja, krieposti i vjere,
Koje su moderni naši ideali
Iz srdaca naših davno izčupali.
Tu su mrka lica, ožuljane piesti,
Ali mirne duše, tihe, čiste sviesti,
Kojih ne ćeš naći u bogatca koga
Pored cielog silnog blaga njegovoga!
Ne jede se krušac otmeni i bieli,
Ali što ga ima — liepo se podieli,
Ne kunu ga kletve grozne, al istinske,
Nit ga kvase ičje suze sirotinske,
Već ga prati božji blagoslov s nebesa,

Koji no je sladji od najsladjeg mesa!
I kad stranac smjerno pokuca na vrata,
Nać' će gostoljublja uviek u Hrvata:
Križku biela sira, soli, luka, hljeba,
Malen dar, al za to dar od sama neba!
Nema žalne rieči, da ti uho vriedja,
A još manje grdnje možda iz zaledja!
Gledaj samo te kô alem bistre oči,
Iskrenu ti dušu njihov sjaj svjedoči,
Ta je duša čista rosica biserka,
Još nepokvarene naravi je kćerka!
Zalud ćeš joj ljubav zlatom izmamljivat,
Ona ne zna varat, ne zna obmanjivat,
Već kog jednom ljubi — ljubi ga do kraja:
Kud ćeš boljeg svieta, kud ćeš ljepšeg raja?!

III.

Nebo grud si gali, tiha rosa rosi,
Vjetar dragoj zori miris cvieća nosi,
Zora plaho prima dar mu taj malèni,
Pa čas stidno bliedi, časak se rumeni.
A on pjesmu vije od veselja živa,
Pa joj od milošte divnu grud cjeliva!
Mile zviezde tiho s obzorja se gube,
Žao im je gledat, gdje se dragi ljube!
One su već site nježne igre ote,
Il su možda zori jalne rad ljepote,
S koje ona već i koprenu si skida,
Pa se one za to skrivaju od stida!
Samo žarko sunce iza plave gore
Motri plahu smetnju djevičanske zore,
Pa se tiho smieši s nazlobna si slavlja,
Gdje ju bieli danak milotno pozdravlja.

Danak nosi radost svakom božjem stvoru,
Oživljuje trenom dolinu i goru,
Pa i moje selo, ubavo i milo,
Što je još do sada sladki sanak snilo.
Na pozdravlje danu kukuriču pietli,
A on od veselja sve se bolje svietli;
Ševa pjesmom slavi čar mu i milinu,
Pa se smjelo krili nebu u visinu;
Golubica biela digla se iz luga,
Pa kô striela leti do svojega druga;
Iz košnice svoje marne pčele lieću,
Idu med sakupljat po šarenu cvieću;
Laste vam se dižu sa svoga zvonika
Brzo poput želja smjela ljubovnika:
U ljubavi svake zanosna su krila,
Ne bi l' samo dragom u blizini bila!

IV.

Posjedali ljudi oko ognja žarka,
Pa pričaju svoga Kraljevića Marka,
Kako li je ono u vremena stara
Dokinuo harač turskih zulumčara;
A sad porez raste kano drač na polju,
Ne možeš ga smoći uz najbolju volju!
Na poljanah žito u napon nabuja,
Porazi ga jedna jedina oluja;
A u vinogradih već se groždje šara,
Jednim mahom tuča cieli plod pohara!
I gdje prije bješe svega, što ti treba,
Sada ne će biti ni za koru hljeba!
Biedan seljak motri prekrštenih ruku
Satrvenu svoju uzaludnu muku,

Pa se samo uzda u vremena bolja,
Vapeć: „Nek se vrši sveta božja volja!“
Bog će dobro dati, on je dobre ćudi,
Ali nisu takvi bezdušnici ljudi!
Istom što se seljak sa svog polja vrati,
Već ga ferman čeka: „More, harač plati!“
On siromak nema pare, ni dinara, —
Al u staji jošte kravica je stara:
Otimlju mu i nju, dobru prijateljku,
Ubogoj mu djeci zadnju hraniteljku!
Zalud joj se djeca vjese oko vrata,
Već ju eno gone dvorištu na vrata!
Blaga večer padne poput tihe sjenke,
A u kući nema mile im Rumenke;
Majka plačnoj djeci večericu daje, —
Samo suha kruha tvrde zalogaje!
Ima i na selu zla u gorkom cvietu,
Oj, a gdje ga nema na tom jadnom svietu?!

V.

Razboli se Ivo, materino diete,
Baš u predvečerje nedeljice svete;
Dolaze mu brižne bajalice bake,
Donoseć od lieka trave svakojake.
Jedna mudro veli: „Smamile ga vile,
Tu bi mu nevenke od pomoći bile!“
Ali druga misli: „Baš mi reć valjade:
Ureklo ga koje zloćudno čeljade!“
Bolan Ivo samo uzdiše i plače,
Pa napokon majci govoriti zače:
— Znaš li, mila majko, Bog ti raj nagodi,
Gdje se božjim svetcem kod nas kolo vodi,

Pred jablani tamo, pred crkvicom bielom,
Tamo sam ti ranjen ubojitom strielom! . . .
„Ah sad dobro znamo!“ kliknuše sve bake,
„Tamo zlobne oči uriču junake!
Al će i tu pomoć milost blagog neba:
Uroke mu samo brzo bacit treba!“
Donesoše vode, a u loncu sivu,
Pa bacaju u nju žeravicu živu,
Spominjuć uz svaku jedno ljudsko ime,
Ne bi li se zlobnik pronašao time!
Jer uz čije ime žeravica živa,
Gaseć se na vodi, ostane i pliva:
Taj je stalno krivac jadu mu žestokom,
Ureko je njega svojim kobnim okom!
Za žeravkom žera sve u lonac pada,
Al će Ivo bakam porugljivo tada:
— Manite se, bake, običaja ružna,
Od tog lieka nema spasa za me tužna!
Ah, bez jedne ruže nema mi obstanka:
Mene je urekla — Milićeva Anka! . . .

VI.

O podnevu sunce, počivaju kose,
Počivaju kosci, neve objed nose,
Blagoslovan objed, kad se ljudski radi,
Ako je i ubog, — razgovor ga sladi.
Tu će starac Marko: „Zašto, djede Mata,
Turčin se sa Rujom već u koštac hvata?“
Máti sinu oko kano sunce žarko,
Pa će odmah pitat: — Zašto, djede Marko?
Marko će mu kazat istinu jedino:
„Znaš, da Turci, brate, ne piju ti vino,

Nego samo vutku i nekakve kvase,
Čime si i Rusi silni žedju gase;
Al sad Rusi više rakije ne dadu,
Već ju drže za se i za svoju bradu;
A pak Turci vele: „Eh, kad nejde milom,
Pamtit će Moskovi, — jer mi ćemo silom!“
Marko mudro presta, Andro brke suče:
„Bog zna, tko će koga ljudski da potuče?“
Gjuro odmah kaza: — To se znade valjda,
Uz kog bude stari junak Garibalda! . . .
Ali Luka kriknu: „Pamet ti se muti,
Uz kog bude stao Prajz il Švaba ljuti!“
Tada Stevo planu: — Manite se, ljudi,
Što će komu pomoć Prajz il Švaba ludi?
Onaj vam je stalan kano kamen stanac,
Uz kog bude stao hrabri Serbijanac! . . .
Silni smieh vam nasta na te mudre rieči,
Ali sad se Marko na sve upoprieči,
„Neka sam Bog rieši težku smutnju ovu,
Samo neka i nas u nju ne pozovu,
Jer smo od zemana udesa takvoga,
Da lievamo krvcu — uviek za drugoga!“

Božićna pjesma.

spomena po nas važnih dneva
Nekim miljem naša prsa grije,
Svako oko veselije sieva,
Svako srce živahnije bije;
U tom milju svečanoga dana
Svatko sebi svoju sreću stvara;
Svaka vam je duša razdragana,
Samo nije duša ubogara.

Sviet .je bio zagrezo u zloći
Do skrajnosti — uprav kô i danas;
U toj biedi, u toj crnoj noći
Sin božanski Hrist se rodi za nas,
Da nam mržnju u srcu ugasi,
Da nam ljubav u duši razbudi,
Da nas vodi, da nas iz zla spasi,
Da nas uči, da budemo ljudi!
Moć njegove nauke božanske
Prostrla se strjelovitim lietom;
Istina je vjere nam kršćanske
Zavladala čitavijem svietom;
Za to nam je sveta uspomena
Onog dana, kad nam On se rodi,
Da nas spasi iz zla nesmiljena,
Da nas težkih jada oslobodi;
Za to mi taj danak proslavljamo
Sve od ljeta opet k drugom ljetu,
Pa se vedre duše pozdravljamo:
„Čestit božić! Spas se rodi svietu!“

Čestit božić! Čitav sviet je sretan,
Čestit božić čitavome svietu!
Samo bogac, zapušten i sjetan,
Oplakuje svoju sudbu kletu;
Mora plakat u toj težkoj biedi,
Gdje ga mori nevolja i zima,
Gdje tim ljudem tekar onaj vriedi,
Tekar onaj, koji nešto ima!
I sam božić tako je za njega
Samo čemer, jad i očaj hudi:
Pogine li, skapa li bez svega,
Ne će za njim požaliti ljudi!
Nije u njih ona ljubav čista,
Što sa bližnjim svoju sreću dieli;
Oni sliede divni primjer Hrista
Samo s riečmi, ali nikad s djeli!

A i bogac toplo srce ima,
I njeg boli nevolja i tuga,
I njeg boli glad i ljuta zima,
A sviet mu se još za oto ruga!
„Čestit božić! Da te Bog poživi!"
Kazuju mu glasom umiljatim,
A on vraća: — Al ste milostivi,
Valjda za to, što toliko patim! . . .

Evo slike: Baš je predvečerje,
Sam je badnjak, svuda je tišina,
Vani pada snieg kô lako perje;
Cielu zemlju prekrila bjelina;
Tajno gine svjetlost božjeg dana,
Cielim svietom sumračje se hvata,
Sobica je mala i uzana
Na tavanu povrh drugog sprata,

A u njojzi tri su ljudska stvora:
Muž i žena sa jedincem sinom,
Svjetiljka ih s zida odozgora
Razsvjetljuje turobnom svjetlinom;
Lica su im sumorna i blieda,
Pogledjte ih samo malo bolje:
Na tih licih zrcali se bieda,
Al su eto ipak dobre volje:
Ta u peći nešto uglja gori,
A na stolu graha je i luka;
Pa još tu da koga tuga mori,
Da još uz to ljudsko srce kuka?!
Brižna majka večericu spravlja,
Sinak čita iz knjižice male;
Baš ni riečju nitko se ne javlja,
Samo otcu ustne zadrhtale.
Što li mu je, da tol' brižno sada
Nekim strahom motri čedo svoje?
Čudno čuvstvo sad mu dušom vlada,
Čudne misli glavom mu se roje!
On promatra svoje diete sjetno,
Umom motri njegovu budućnost,
Pa sve misli: Hoće l' biti sretno?
Ah, da, sretno! To je nemogućnost!
U njega je razborita glava,
U njega je srce idealno,
I sve pojmi, da je radost prava,
Mora sreću postići za stalno!
Ali jedno, jedno manjka njemu,
A to jedno baš je najglavnije:
On je eto nadaren u svemu,
Al u jednom — u bogatstvu nije!
Tako će se kroz svu svoju mladost

Samo s biedom i nevoljom tući,
Ne će znati, što je slast i radost
Nikad, nikad, — osim umirući!
Pa će pasti svi mu ideali
Tako brzo kano rosa s cvieta,
Kad ga budu ljudi izsmijali
Rad njegova siromaštva kleta!
Himbenici, prijatelji krivi,
Uzet će mu svetinju poštenja;
A ti ljudi, toli milostivi,
Odsudit će njega bez smiljenja!
Ne će pitat, da l' imadu pravo
Ugrabit mu to jedino blago?
Već će mislit: Nek ga nosi djavo,
Neka pati, kako mu je drago!
Zaman tad mu njegove vrline,
Talent, genij ponajčišće vrsti,
Zarad jedne pogreške jedine
Što se kletim siromaštvom krsti!
Pa će k njemu kano demon hudi
Očajanja doći časak kleti,
Te će možda, ako ne poludi,
Još i same roditelje kleti!
Rad poroda za sva dobra druga
Ne će možda njima smoći hvale!
S tog je otca obuzela tuga,
S toga su mu ustne zadrhtale!

Oh, ne drhći, roditelju vriedni,
Ne očajaj u taj časak sveti!
Tvoje čedo, taj tvoj sinak biedni,
Ne će tebe nikada prokleti!
Ne vidiš li, da mu duša čista

Na nevinom licu se zrcali?
On će hrabro poput samog Hrista
Sa svojimi umriet ideali!
Kad života dotežča mu breme,
Kad ga bieda do skrajnosti stjera:
On će probit svoje bielo tjeme
Jednim zrnom malog revolvera!
Pa će onda svanut raj i njemu,
Jer će biti kraj i konac svemu!

Ti ne plači! Nemoj se žalostit,
Još će sin tvoj plemenštinom slovit!
On će svojim vragovom oprostit,
I još će ih, mrući, blagoslovit!
Samo jedno nek ti para grudi:
Kada bude mrtav u grob pao,
Reć' će možda licumjerni ljudi:
„Siromašak! Al nam ga je žao!“

Vani zima, suho drvlje puca,
Svud oblačje nebu na visoku;
Biednom otcu srce življe kuca,
Majci suza zasjala na oku:
Oni motre svog jedinca sina,
Umara ih njegova sudbina!
Plač i očaj, jad i muka svaka:
Eto, to je božić siromaka! . . .

Druga slika: Divna je dvorana,
Svu ju resi baršun, skrlet, svila;
Bogataša družba odabrana
U njoj se je netom sakupila,
Da proslavi porod božjeg sina
Sa čašicom šampanjskoga vina.

Hoćete li, da vam dalje čaram
Sjaj, bogatstvo, razkoš i nebesa?
Da vam sliku samog raja stvaram,
Kakva l' novac sve tvori čudesa?
Ne! Ja ne ću, jerbo mrzim strastno
Sve te ljude s pohlepom živinskom:
Nek im bude to gošćenje slastno,
Začinjeno suzom sirotinskom!
Nek se slade lisičenjem brzim,
Ali ja ih prezirem i mrzim!
Mrzim cieli svemir neizmjerni,
Mrzim cieli sviet taj licumjerni! . . .

* * *

Samac kukam medju četir zida
Kod pisaćeg malog stola svoga;
Rad bih plako, ne mogu od stida,
Čekam božić, ah, ne dočeko ga!
Jer i meni sudbina je stara
Kô i sinu onog ubogara! . . .

Čestit božić svim i svakom,
Bogatašem, mogućnikom!
Čestit božić siromakom,
Čestit božić — nesretnikom! . . .

Sirotčad.

Po zemlji sniežak pao,
Po duši težak jad;
Ah, težko vam je težko,
Za tužnu sirotčad.

Oluja vani bjesni
I zameće taj sviet,
Na njojzi mladić drhće
Kô povenuti cviet.

I plače, jako plače
Za svojom sestricom,
Što rani grob već nadje
U mekom sniežku tom.

Pa i on smrt si želi,
A još je tako mlad;
Ah, težko vam je, težko,
Za tužnu sirotčad!

Po zemlji sniežak pao
I bliedne sunca trak,
Po zemlji se kô bogac
Polako slieže mrak.

S grmečka ptice slieću
Na bieli sniežak taj,
I traže koje zrno
Uz tužni cvrkutaj.

Al nema zrnca, nema,
A umori ih glad; —
Ah, težko vam je, težko,
Za tužnu sirotčad!

Na grobu Andrije Palmovića.

Cielo groblje osulo se cviećem,
Što ga živi svojim mrtvim daju;
Cielo groblje prekrasno je bilo
I u divnom planulo je sjaju;
Samo grob tvoj, druže izjadani,
Zapušten je ostao posvema,
A ja tužan jedva sam ga našo,
Jerbo na njem već ni križa nema.

Oj, da znadeš, koli gorko čuvstvo
Na tvom me je grobu obuzelo:
Kao da sam hrvatskoj nam sviesti
Čuo tužno pjevati opielo;
Jer tvoj narod tebe u životu
Uprav ničim usrećio nije,
Oj, pa zar da poslje smrti mari,
Gdje te biedna rodna zemlja krije?

A ti njeg si ljubio toliko,
Ti si pjesme pjevao mu svoje;
Ti si njemu na žrtvenik dao

Najmilije svakom mužu što je:
Svoju ljubav, srce, um i dušu,
Tvoja žrtva bila je golema, —
Oj, pa kakva nagrada je tebi?
Na tvom grobu niti križa nema!

Kô tvoj život i tvoj grob je sada,
Pust i biedan, sam ga korov krije;
Al tvoj život nije zaman bio,
Pa ni grob tvoj zaman takav nije:
Jer i mrtav ti ćeš u tom grobu
Potomstvu nam ostat primjer živi,
Da smo našoj očajničkoj biedi
Ponajviše bili sami krivi.

Takve misli snašle su me tužne
Vrh tvog groba, mjesta jadikova,
A iz duše, dugo ušutkane,
Vinula se evo pjesma ova;
Na tvoj grob ju mjesto cvieća stavljam,
Da se biednik biedniku odužim,
Pa te strven, brate moj, ostavljam,
Da i dalje očajam i tužim!

Prošlost i budućnost.

Kad u svojoj sobi sirotinskoj
Samac sjedim usred noći crne,
Strašne slike javljaju se meni,
Te mi od njih živo srce trne:
Mrki divi mjere se u boju,
Redom pada mrtav trup do trupa,
Sve je polje krvlju zaliveno,
A u njoj se zlatna kruna kupa.

Već je kruna pala kralju s glave,
Al još stieg mu drži ruka bodra,
Na njemu se zastava leprša,
A crvena, biela je i modra;
Al već i kralj eno ranjen klonu,
Već i njega silan udar smrvi,
Te već nema zastave ni krune, —
Nego more, samo more krvi!

I to more silno se talasa,
Kô da u njem kipi pakô cieli,
Na njemu se samo kalpak koji
I po koja turska čalma bieli;
Raste more, raste neizmjerno
I već siže sve do grla moga,
A ja strepim, ali piti moram
Krv i suze roda hrvatskoga.

Al napokon očajno napregnem
Zadnje sile prestravljene duše,

Pa se naglo prenem i oćutim,
Da me samo moje suze guše.
Sav sam slomljen, biedan i satrven,
Još mi srce samo slabo kuca, —
Protrem oči: nešto se rumeni,
S iztoka već rujna zora puca.

Puca zora, a u svjetlu njenu
U dalèkoj opažam daljini
Nešto sjajna, kao sunce žarko,
Nije sunce, kako mi se čini:
Priestolje je, već i kralja vidim,
Slavan stieg mu drži ruka bodra,
Na njemu se zastava lepršа,
A crvena, biela je i modra.

Oko kralja puk se sakupio,
Al oružja nema u tog puka:
Ta oružje najbolje je njemu
Umna glava i poštena ruka;
I gdje to se dvoje u sklad složi,
Tu se ne zna, što je nemogućnost, —
U to opet s uzdahom se prenem:
„Da, moj rode, tvoja je budućnost!“

Badnjak.

Trepere zviezde s visokih nebesa,
Približava se opet sveti čas,
Kad sgodilo se čudo od čudesa
I griešnom ljudstvu rodio se Spas;
I svako srce sada življe kuca,
Zaboravlja se svaki očaj hud,
A vani zima, suho drvlje puca,
Al topla ljubav grije našu grud.

I blago onom, tko ju ima s kime
Da podieli u milom domu svom,
A siromaka dobri ljudi prime,
Te na čas i on opet nadje dom;
I djetinstva se tada sjeti svoga
I pomisli na izgubljeni raj,
Na dobru majku, otca rodjenoga,
I na oku mu blisne suze sjaj.

A svjećice na badnjaku trepere
I čeljad sva već pjeva u sav glas;
Zasinula je zviezda nove vjere
I griešnom ljudstvu rodio se Spas!
A dječica u badnjak samo gledju,
Na ustnicah im blažen titra smieh;
Veselje smuti glavicu im smedju,
I još ne znadu, što je jad il grieh.

A tko im motri zažarena lica
I sav taj kras i sav taj divni sjaj,

Taj znade, što je sreća nestašnica
I što na zemlji prolazni je raj;
Al toga raja ipak bi se dovit
Na svietu htio svatko, dok je živ,
I onoga angjelka blagoslovit,
Koj uveo bi u nj ga milostiv.

Ja znam angjelka, znadem dušu čistu,
Već davno za nju planu milka plam,
Al ja još uviek trpim sudbu istu,
Što tol me muči: još sam uviek sâm!
U težkoj borbi još za mladih dana
Smalaksati ću kao ranjen lav;
A da me ljubi dieva milovana,
Kô božić bi mi bio život sav.

Al nisam ipak sâm! Uz svoju pjesmu
U tihoj noći maštam sad o njoj,
I slušam rajsku sad žuborit česmu
I slušam tihi angjeoski poj:
„Mir svim na zemlji ljudem pravednikom,
Što dobra Boga ljube poput nas;
Al mir i biednim bogcem samotnikom,
I njim je danas rodio se Spas!“

I moje srce mnogo življe bije
I otresa se težkog jada svog,
A iz dna grudi uzdah mi se vije:
Oj budi sretna, srećo žića mog!
I vidim, kako angjeli s nebesa
Sve rajske dare donose joj već,
I grud mi drhće, ruka mi se stresa,
I već mi s oka hoće suza teć.

I s tajna milja nježi mi se duša,
Poletit želi k nebu u taj čas;
A već na zemlji vidi raj i sluša:
„Svim dobrim ljudem rodio se Spas!“
U Svevišnjeg dobrota je bez mjere,
Nek u njoj bude oslon vam i štit:
I tko god ima ljubavi i vjere,
Taj mora jednom sretan, blažen bit!

Pjesma angjeoska.

Ja sam opet sâm, al tih i smiren,
Jer mi dušom drhće nada živa;
Čini mi se, da se u čeznuću
Zemlja s nebom grli i cjeliva;
A kô rajski zvuk, pun tajne slasti,
Piev se čuje, tiho rominjući,
To angjelci silaze s nebesa
Angjeosku pjesmu pjevajući:

„Slava budi Bogu na visini,
A mir dobrim ljudem na svoj zemlji!
A ti, sviete, stari nevoljniče,
Ti dostojan sada doček spremlji
Božanskomu Spasitelju svomu;
Bog je dobar, Bog je obećao,
Da će ti ga poslat milostivo,
Kad se jednoč budeš pokajao.

Jerbo ti si bio velik griešnik
Sve od časa svojega stvorenja,
Al tog grieha nema, za koj' ne bi
Na nebesih bilo oproštenja,
Jer je tamo radost mnogo veća
Vrhu jednog pravog pokornika,
Nego vrhu devetdeset devet
Tko zna kako čistih pravednika.

Za to i Bog svemu svietu prašta,
Pa mu na dar šalje sina svoga
Da ga spasi, da ga na grud vine
Kô griešnika — ali pokajnoga,
Koj' je dosta trpio i strado,
Jerbo grieh je ujedno i kazna,
Bar za onog, u kog grud još nije
Svakog čuvstva lišena i prazna.

Neka tako bude i na zemlji,
Kako Gospod na nebesih sudi:
Kad on prašta i najveće griehe,
Kako ne će prostiti ih ljudi?
Zemska djeco, za to se poklonte
Pred nebeskim otcem Svemožnikom:
Ljubite se, pazite i štujte,
I praštajte pravim pokajnikom!...

Bogu.

Potonule su opet moje nade,
Kô male šajke, ljuske orahove,
U more suza, što ih uviek lijem,
Od kako znadem, da sam na tom svietu.

A nigdje nikog nemam, da me tješi,
Jer nitko me ne pozna i ne pojmi,
I za to mogu jedino još Tebi
Razgalit dušu, vjekovječni Bože.

Oj, da sam uviek samo Tebi gledo
Ugodit svojom ljubavlju i vjerom,
Posrnuo i smalaksao ne bih
I ne bih sada morao očajat.

Al ja sam drzko sumnjao o Tebi
I o Tvom biću, toli zagonetnom,
Te ljudski um ga nikad ne će pojmit,
Već samo čisto srce ga naslutit.

A ja sam svoje srce priklanjao
Ne Tvojoj slavi, sili i dobroti,
Već licumjernoj, prolaznoj i taštoj
Ljepoti ženskoj, himbi i slaboći.

I za to sam se našao na jednom
U zemskom kalu osamljen i sgažen,
Kô mali cvietak, što ga svatko prezre,
Kad mirisa mu nestane i boje.

I vedar duh mi počeo se mračit
Bez svietle luči Tvoje vjere svete,
I već sam jadan samokrvlju htio
Dokončati svoj mukotrpni život.

Al desnica je klonula mi ruka,
Kad smrtnu ciev sam prinio na čelo,
I spasila me samo miso na Te
U onom strašnom, užasnom trenutku.

I zamrli mi um je prenuo se
I pojmio je Tvoju svetu volju:
Da ne tražimo sreće na toj zemlji
U sreći tiela, već u sreći duše.

I sav mi život postao je jasan,
I sadašnjost i prošlost i budućnost:
Da odano ga žrtvovati imam
Za otačbinu i za čovječanstvo.

I da taj divni izpunim zadatak,
Ojači me, moj milosrdni Bože,
I uzmi sve, a ostavi mi samo
Još čistu dušu i pošteno srce.

I daruj sreću svakomu na svietu,
A ja već znadem, da je nema za me,
Pa mirno čekam smrt, da po njoj dodjem
U bolji život na nebesih. Amen.

Poësiji.

Što ću s tobom, poësijo moja,
Sad, kad poznam tvoju pravu cienu?
Ni tolika nije snaga tvoja,
Da mi ljubav predobiješ njenu!

Oj, a bez nje svi su tvoji čari
Baš kô cvietci, što se s držka rune,
Kô oblačci, dima kolobari, —
Nestane ih, čim slab vjetrić dune.

Pa će možda nestati i tebe,
Proć ćeš brzo kao zimska zora;
Sve me mori, sve me srce zebe,
Da ćemo se razstati doskora.

Tad će s tobom nestat svih mi slasti,
Al i svih mi nevolja i groza,
A kô stiena na tvoj grob će pasti
Hladna, pusta, suhoparna proza.

Al mi za to srce ne očaja,
Već se samo svome miru nada:
Jer gdje više nema osjećaja,
Ondje nema ni tebe, ni — jada.

Mojoj pjesmi.

Na visoku Araratu
  Mojih težkih jada
Zastala je salomljena
  Arka mojih nada;
A ja poslah golubicu,
  Pjesmu milovanu,
Da mi nadje i donese
  Maslinovu granu.

Al nje nema, a već sam se
  Naplakao dosta;
Ta od mojih gorkih suza
  Cieli potop posta!
I odavno sve već prekri
  Milo mi i drago; —
Oj ne kloni, golubice,
  Moja mila snago!

Već se vini k najvišemu
  Želja mi vrhuncu,
Gdje se ljeska raj mi žudjen
  Na ljubavi suncu,
I zamoli bielu vilu
  Divnog raja toga,
Da ti dade maslinovu
  Granu spasa moga.

Al ti ne ćeš do nje doći,
  Slaba su ti krila;

Ti već nisi, pjesmo moja,
 Što si nekoč bila!
Sve mi drhćeš, kô da mološ
 Malko smilovanja;
Ne, ti nemaš stare vjere,
 Starog pouzdanja.

I već vidim, da ćeš klonut
 Kano iskra mala,
Što se brzo u vis digla,
 Brzo doplamsala;
Ali kad već u tvom lietu
 Nestane ti snage:
Barem pani i izdani
 Blizu moje drage!

Majci.

viek samo jedno tužim,
 Majko moja premila:
Ti si za me na tom svietu
Vrlo kratko živila!
Umrla si, da se na to
Niti pravo ne sjećam,
A to i jest pravi uzrok
I svim mojim nesrećam.

Nije za me dugo bilo
Pogleda ti vesela,

Da nad mojim žićem bdije
Poput božjeg angjela;
Tek se tvojih suza sjećam,
Majko moja premila,
Kada si na vječni sanak
Trudne vedje sklopila.

Pa i sad mi često biva
Mnogu nojcu božiju,
Da u blagu snu te vidim,
Ali suznih očiju;
I te oči, kô dvie munje,
Srce mi probadaju,
A na moje bliedo lice
Gorke suze padaju.

I ja k tebi ruke pružam,
Majko moja premila:
Moli Boga, da me jednom
Mine tuga nemila!
Moli Boga, da me iz mog
Strašnog pakla izbavi;
Bog će molbu uslišati
Materinje ljubavi.

Moli Boga, da se meni
Moja draga smiluje,
I da mi uz svoju ljubav
Novi život daruje!
Pa ću opet sretan biti,
Majko moja premila!
Ali tebe nema . . . Sve je
Crna noć mi prekrila.

Petar Svačić.

Mutnim nebom krnji mjesec plovi,
Pa tihanim svojim sjajem zlati
Crnu šumu, što se Gvozdom širi,
Kršnim Gvozdom, visokom planinom.
Šuti šuma kano raka pusta,
Ponad kojom vjerno stražu straže
Mrki divi, silni orijaši,
Stotinami desnica junačkih.
Ne, to nisu silni orijaši,
Već se onud put nebesa koči
Dub do duba, kano drug do druga,
Kô da od zla jedan drugog čuva.
Šuti šuma; al kad vjetrić dune
Svim se krajem čudan šapat širi,
Kô da, zadnju moleć molitvicu,
Izranjeni izdišu junaci.
Čudnu tajnu crna šuma skriva,
Njoj u sriedi u proplanku pustom,
Kamo riedko ljudska noga stupa,
Vratolomna provala se širi:
Sa svih strana gol ju kamen kruži,
Goli kamen, u kog srca nema,
Oj a ipak, ipak ti se čini
Kano da je stao uzdisati!
Čini ti se, kano da su po njem
Izranjeni klonuli junaci,
Čini ti se — al se to ne čini,
Nego gledaj — istina je živa:

Mrtav kamen krvlju se rumeni.
Mrtav kamen micati se stao,
Mrtav kamen ljudski oblik prima,
Mrtav kamen žive ljude skriva.
Ovdje su se iza boja ljuta
Izranjeni sklonuli junaci,
Malo ih je, dvadesetak drûga,
Mala četa, al golèma tuga:
Na svakom je koja rana ljuta,
Jednomu je glava zavijena,
Drugomu je ruka odsječena,
Treći nosi strjelicu u grudi;
Al ni jedan niti pisnut ne će,
Samo kadkad po koj' će uzdahnut:
Ne uzdišu, što ih rane pale,
Već što svoju otačbinu žale.
Mili Bože, divnih li junaka!
Strašan li je bojak biti moro,
Gdje je njina posjeklica sjekla,
Gdje je njina rujna krvca tekla!
Šute druzi u toj težkoj tuzi,
Pa upiru samo oči mutne
U svog vodju. što ga krugom kruže,
Kô da od njeg ranam lieka traže.
Na njemu je kraljevsko odielo,
Al je kruna pala mu sa glave,
A od mača, na pol salomljena,
Desnom rukom samo balčak stiska.
Klonuo je k zemlji poledjice
I o studen kamen se je upro,
A vrh njega kano angjel stao
Stjegonoša sa hrvatskim stiegom.

Mlad je junak, više kô djevojka,
Još ni brci podbili ga nisu,
Nije čudo, što mu drhtnu ruka,
Ter zastava kralju čelo dirnu.
A on na to k nebu oči diže,
Pa ih tiho na junake svrnu,
I kô da je prenuo se naglo
Iz sna težka, uzdahnu duboko:
„Što je vieka, što je pametara,
Vječna rieč je, istina je stara,
Tko se jednom sa tudjincem sdruži,
Tom je pravo, da tudjincu služi!“
I umuknu; a kô duhovi su
Šuteći ga motrili junaci;
Klonu glavom, sklopi vedje trudne,
Pa je opet tiho snatrit stao:
„Nestalo nam kralja Zvonimira,
Nestalo nam Stjepana drugoga,
Poslednjega Držislavovića,
A ostala na meni Hrvatska.
Htio sam ju sretnom učiniti,
Htio sam joj dobrim otcem biti:
Al se tužna braća pocjepkaše,
Mene svojim kraljem ne priznaše;
Već se diže dvanaest župana,
Pa pozvaše k sebi tudjanina,
Kolomana, kralja ugarskoga,
Da im bude i otac i majka;
Njemu svietlu krunu ponudiše,
Ter se s njime s dobra pogodiše,
Al ja nisam podvrć mu se htio,
Pa je na me s vojskom udario;

Borismo se do tri biela danka
Sve do mrke noći bez prestanka.
Bog je htio, ter sam ranjen pao,
Al je meni samo roda žao!
Jerbo on će vidjet istom sada,
Da još svietom stara pravda vlada:
Tko ne pozna svojega vladara,
Taj će dvorit tudjeg gospodara!"
I uzdahno, kano da je htio
I sam život onaj mah izdahnut.
Stisnuli ga jadi i užasi,
Ter zastenja: „Spasi, Bože, spasi!"
A junaci plaho zadrhtali,
Koji nikad zadrhtali nisu,
Mislio bi: grobovi su niemi,
Pa se tresu o sudnjemu danku.
Samo Dragoš, starac sjedobradi,
Samo Dragoš tiho probesjedi:
„Gospodaru, sve će dobro biti,
Ti ćeš svoje rane preboliti."
Na to Petar opet diže glavu,
A na licu blag mu smiešak sinu:
„Nemoj, starče, tješiti me nemoj,
Već mi pruži tvoju desnu ruku."
Tad je Dragoš kralja pridigao,
I on stao u svoj slavi svojoj,
Rekao bi: div je nadzemaljski,
Pa je svojoj družbi besjedio:
„Svršeno je, moja braćo draga,
Moje rane lieka ne trebaju;
Svršeno je, milom Bogu hvala,
Ja ću rado za svoj dom umrieti.

Ali prije, no što dušu dadem
  Strogom sudcu, koj će sve nas sudit,
  Kazat ću vam, što mi bistro oko
  U dalekih nazire vremenih:
Rodjena nas braća izdadoše,
  Tudjinu se sami podvrgoše,
  Za to će nam narod mukotrpni
  Dugo patit i u biedi čamit.
Ali mi smo za slobodu bili,
  Mi smo svoju dužnost izpunili,
  Za to će mu opet jednom sinut
  Stara slava i sloboda stara.
Oj a dotle, moja braćo draga,
  Molimo se za svoj narod biedni,
  Za svoj narod, ako ikad opet
  U svom krilu rodi izdajica:
Dobri Bože, ti ga tada vodi,
  Da se opet slavno preporodi,
  I kad opet zli ga snadju časi,
  Ti ga tada spasi, Bože, spasi!“
I junaci smjerno pokleknuli,
  Raznježeni kano djeca mala,
  Mole sreću majci otačbini,
  Šapću tiho: „Spasi, Bože, spasi!“
A kralj na to preobražen sinu
  Kano Isus na maslinskoj gori,
  Trže zavoj rani sa srdašca,
  K zemlji pade, Bogu dušu dade.
Kad to vidje mladjan stjegonoša,
  On se vinu nad svog gospodara,
  I prekrili trobojnicom svetom
  Mučeničkog hrvatskoga kralja.

Nevenke.

I.

Odkad samo za te
  Moje srce bije,
Puna mi je duša
Sladke poësije;
Blaženstva je u njoj
Čudnovata smjesa,
U njoj mi se slila
Zemlja i nebesa;
Ja sam se na život
Prenuo novovjek,
Pa sad eto ne znam,
Da l' sam Bog il čovjek.

II.

Blagoslovljen onaj angjel,
  Prečist, nježan, liep i mio,
Koj' je tebi za taj život
  Svoje biće posudio!
Blagoslovljen Bog nebeski,
  Koj nam je ugodit htio,
Pa je tebe toli divnu
  Ovom svietu poklonio!
Blagoslovljen sav tvoj život
  Svakom srećom, dobrom svijem;
Blagoslovljen svaki časak,
  Kad te samo gledat smijem!

III.

Da sam bogat, biserjem i zlatom
Od milošte prekrio bih tebe,
Pa bih za to samo jedan pogled
Kao prosjak molio za sebe;
Da sam vladar svieta vasiona,
Sve bih zemlje darovo ti svoje,
Priestol svoj i krunu bih ti dao
I tad bio rob ljepote tvoje;
Da sam Bog, svu svoju moć nebesku
Pustio bih kojem višem Bogu,
Pa bih opet smrtan čovjek posto
Samo za to, da te ljubit mogu.

IV.

Vidiš, dušo, na nebesih
  One dvije zvjezdice,
Čini mi se, to su oči
  Pokojne mi majčice;
Al već gasnu, a po cvieću
  Eno sjajne rosice,
Čini mi se, majčine su
  Mile, svete suzice;
Ona mene ljuto žali,
  Što me rano ostavi,
I što mlad mi život gine
  Ah, bez tvoje ljubavi.

V.

Pod sunašcem oka tvoga
Niču male pjesme ove,

*

Milodaha ružinoga,
A čistoće liljanove;
U njih nema ništa zloga,
Niti himbe nikakove,
Sve su čara nevinoga
Poput molbe angjelove;
Svim je stalo tek do toga.
Da ljepotom tvojom slove,
Da te, željo srca moga,
Prodiče i blagoslove.

VI.

U zelenoj se travi
  Nevidljiv crvić krije,
I sunašcu se divi,
  Što toli krasno sije;
On misli, da se sunce
  Ne osvrće na njèga,
A ono sjajnim trakom
  Pozlaćuje ga svega;
I ja sam takav crvić
  Nevidljiv, nepoznati:
Daj pogledom me tvojim
  Razblaži i pozlati!

VII.

Narav mati ljubavlju nam
Sve na svietu ukrašava:
I na grobu zapuštenu
Nikne barem rosna trava;

I na tvrdu kamenu se
Barem meki mašak javi,
I u kalu močvarnome
Potočnica milo mavi;
I na trulu panju još se
Koja hvojka zazeleni, —
A ja venem bez ljubavi,
Ajme meni, težko meni!

VIII.

Ubrao sam malo cvieća,
Da ga tebi dadem,
Jer na svietu za te ljepšeg
Dara ne imadem;
Ja ga evo tebi nudim,
Da se kitiš njime,
Ma da nije po ljepoti
Ravno ti sasvime;
Pa ni rosa na tom cvieću
Začudit te ne sme:
To su moje tajne suze,
To su moje pjesme.

IX.

Kad god vidim na tom svietu
Ubogoga prosjaka,
Gdje od brata sretnijega
Koji novčić moljaka,
Tada sav taj život pojmim
I sav njegov smisao,
Ter mi uviek na um pada
Samo jedna misao:

Ovaj sviet je za sve ljude
  Božja milost stvorila,
Ljubav ga je kom u pako,
  Kom u raj pretvorila.

X.

Kao morska pučina
Čista i prozirna,
Dok je bura ne krene,
Duša ti je mirna;
Al kad bura ljubavi
Tvoju dušu smuti,
Nikad te ne snašao
Jad i čemer ljuti,
Nego dao onaj bog,
Koji srca strelja,
A da se ne potopi
Ladja tvojih želja!

XI.

Moja je ljubav sirota,
  Tako ju stvori Bog,
Uzalud kuca na vrata
  Miloga srca tvog;
Ti joj ih ne ćeš otvorit,
  Premda već pada noć,
Užasnom noćnom tamom
  Valja joj dalje poć;
Ipak ne polazi sama,
  Prati ju očaj ljut,
Lako ćeš opet ju naći,
  Suze joj bilježe put.

XII.

Na pol slomljen stoji krst
  Povrh groba pusta,
A oko njeg porasla
  Samo trava gusta;
Nema ruke ljubezne,
  Da ga cviećem krasi,
U njemu počivaju
  Jadi i užasi;
Ah, i ja sam takav krst,
  Moja dievo mlada,
Slomljen stojim na grobu
  Propalih mi nada.

Ivan Franjin Gundulić.

ranila Pjesnikinja vila
  U prozorje prije rujne zore,
Uranila pa se nakitila,
Da je milo pogledat ju bilo:

  Sunca traci čelo obasula,
Zlatne kose srebrom sjajne rose,
Divne grudi smiljem i koviljem,
Ružicami skute i rukave.

  Dolazi joj njezin bratac vjerni,
Dobri Genij roda hrvatskoga,

Promatra ju, pa se začudio,
Pa je njojzi bratac besjedio:

„Oj sestrice, divna čaralice,
Koja cieli sviet začarat znadeš,
A da kitit nije ti se sila,
Za što si se danas nakitila?

Da l' ćeš možda u pohode poći
Junačkome Rodu hrvatskome,
Da mu budeš snašica na piru,
Kad se vjenča s žudjenom Slobodom?

Il si mlada našla već i sama
Miljenika, srcu vjerenika,
Pa sad sestre još zamolit kaniš,
Da ti budu na vjenčanju drúge?“

Sestra brata milo pogledala,
Pogledala, pa se nasmijala,
I za desnu primila ga ruku,
Pa je njemu tiho besjedila:

„Bogom brate, nije mi do hvale,
Ni do hvale, ni do puste šale:
Nit se kitim, da mi bude dika,
Nit sam sebi našla vjerenika;

Nit ću skoro u pohode poći
Junačkome Rodu hrvatskome,
Da mu budem snašica na piru,
Kad se vjenča s žudjenom Slobodom.

Već ti ne znaš, il se nevješt gradiš,
Da se danas liepa slava slavi
Mog ljubimca, pjesme velikana.
Pobratima još iz drevnih dana:

Evo ima trista godinica
Kako sam u bielom Dubrovniku,
U toj kruni hrvatskih gradova,
Svoj mu prvi sveti cjelov dala.

Krasno li je onda vrieme bilo,
Dok je Hrvat bio svoj na svome;
Divno l' se je onda pjevat dalo,
A sad samo plakati se mora!

Čemerna si, uspomeno moja!
Jer moj prvak vrlo dobro kaže:
Nema veće boli no u biedi
Sretnijih se sjećati vremena!

Raslo diete, raslo i poraslo,
Kano cvieće na tom suncu blagom;
Oj a kad je podpuno doraslo,
Pa se mužkom opasalo snagom,

Da ti ga je pogledati bilo:
Vitak stasom, kano bor u gori,
Krv i mlieko licem se prelieva
A sa čela um božanski sieva.

Glavu krasi vienac bujnih vlasi,
Sitna usta kruži dražest pusta,
Sjajne oči dvie su iskre žive:
Eto lika Gundulića Ive!

Je li čudo, da ga ja zavoljeh
Kano sestra brata rodjenoga,
Ter mu dadoh dielak duše svoje,
Da svom rodu sladjano zapoje.

O moj brate, divna li pjevača!
Divno l' ga je pogledati bilo,
Gdje mu usta med i mlieko liju,
Dočim s oka žarke munje biju!

Cieli sviet je slušati ga htio,
Jer je uviek nedostiživ bio:
Il „Osmana“ pjevo junačkoga,
Ili „Suze sina razmetnoga“,

Il „Dubravku“, ili pak „Koraljku“,
Ili „Pjesmu Božjeg veličanstva“,
Il se tudjom vilom bratimio,
Jer je i njoj dobar znanac bio.

Al nadà sve, što mu ures bješe:
Bješe Hrvat po srcu i duši,
Prem je cieli narod svoj slovinski
Ljubio i opjevao divno.

Putio je liepo sve Slovine,
Da se slože, da se ujedine,
Jerbo slogom rastu male stvari,
A nesloga velike pokvari.

Sav je život probavio tako,
Pjevajuć i k dobru rod puteći,
Bratimeć se sa mnom i grleći,
Dok smirenom smrću ne preminu.

Al mu slave nikad nestat ne će,
Dok god bude pjesme i gusala,
Dok god bude ljubavi i vjere,
Dok se liepo bude liepim zvalo.

Evo i sad junački Hrvati
Slave spomen pobratima moga,
Pjesničkoga velikana svoga,
Svud ga slave, svud se njime diče,

Za to, brate, i ja poći kanim
U Dubrovnik, biser svih gradova,
Da mu vienac položim na raku,
Za to sam se nakitila liepo."

Bratac seku tiho poslušao,
A već žarko radjalo se sunce,
Pa je zlatnim sjajem obasjalo
Cviet i klasak, doli i vrhunce.

Tad je bratac seku zagrlio,
Pa je njojzi tiho besjedio:
„Podji, seko, s milim Bogom podji,
Ali i ja mislim s tobom poći."

Oboje se tada na put dalo,
Putem beru lovorova lišća,
Ružmarina, smilja i kovilja,
Beru, beru, divan vienac pletu.

A kad došli k bielu Dubrovniku,
Gdjeno Ive vječni sanak sniva:
Sva je raka cviećem obasuta,
Sva je divnim sjajem obasjana.

A nad njome vjernu stražu straže
Do dvie sestre. Ljubav i Zahvalnost,
Do dvie kćerke Boga velikoga.
A pokćerke Roda hrvatskoga.

Straže seke to hrvatsko cvieće,
Što je majka Hrvatska ga brala.
Pa poslala sa svih svojih strana
Na grob svoga sina velikana.

Pokraj groba poklekli Hrvati.
Pa se mole iz dna duše svoje:
„Oj udieli, Bože milostivi.
Vječnu slavu Gunduliću Ivi!“ . . .

Molitva.

Bi vedar dan. Kô oko božije
Zrcalilo se nebo, smiešeć se
Na ovu zemlju, kao djetešce
Na igračku; a male ptičice
Žuborkale u gaju zelenom;
A blagi vjetrić cvieću pričao
Otajstvene i sladke pričice.
I ono s tajna milja drhtalo,
Kô zaljubljeno srce mladjano,
Kad sluša srodnog srca kucanje;

I sva se narav tiho nježila,
Kô plemenita duša majčina,
Kad gleda sreću svoje dječice;
I svetokrilac angjel Gospodnji
Nad cielom božjom zemljom ubavom
Razširio je krila ljubavi;
I sve je bilo sretno, presretno,
A sviet je bio raju spodoban.

Al u tom raju božjemu
Ja bijah možda jedini
Satrven, slomljen, očajan;
Ni malih ptica milopoj,
Ni nježnog cvieća uzdisaj,
Ni šapat lišća zelenog,
Ni modrog neba osmješak,
Ni sam Bog nije mogao
Ublažit moje nevolje.
S brežuljka vjetrić nosio
Momaka pjesmu veselu
I moma kihot potajni
Na mile šale nevine
I dosjetke i zadjevke,
Uz koje su baš bezbrižno
Svoj posao obavljali.
A ja sam sâm u prodolju
Kô hladan kamen stajao
Na svoju pušku naslonjen,
I s mog su oka suzice
Na blied mi obraz padale,
Kô kapi rose jutarnje
Na slomljen cvietak proljetni.
Kraj mene jastreb lietnuo

I plahi zečić skoknuo,
Al ja ih nisam strieljao;
A vjeran pas me motrio,
Kô da je reć mi hotio:
„Ah, ti si lovac kukavan!"
No da je sad iz groba svog
I sam moj otac ustao
I imenom me zovnuo, —
Ja ne bih se ni ganuo;
I da je došla djevojka,
Kô biela vila s gorice,
Još ne bi svojim pogledom
S mog čela sjete prognala,
Ni samim žarkim cjelovom
Mog obličja razvedrila.

Jer meni vam je bilo užasno
I tako težko, tako pretežko,
Kô zločincu, kad jadan ugleda
Na gubilištu strašna vješala.
A ja vam znadem, ja vam dobro znam,
Što vješala su, jer je i mene
Za pogrešku mi jednu jedinu
Na vješala sramote, prezira
Bez milosti već sviet odsudio,
A nije htio čut ni obrane!
I stog je moje srce sapelo
Očajanje i tol' ga pritislo,
Kô da mi se je na njeg survalo
Sveg vasionog svieta olovo;
A moju dušu, nekoč zanosnu,
Malòdušnost je svu prekrilila,
Kô crna tmuša tmastih oblaka

Kad mjesečinu skrije zlaćanu;
I meni se je jadnu činilo,
Kô da je zemlja pusta grobnica,
A ja u njojzi živ već pokopan,
Zaboravljen od Boga Gospoda
I njegovijeh svetih angjela;
A nad tom silnom, strašnom grobnicom
Do tri su božje kćerke polegle
U mrtvačkom odielu žalobnom, —
I one mrtve! . . . Prvoj, Ljubavi,
Sva razporena grud je prečista
I presječeno srce na dvoje,
Da nikog više njim ne zanosi;
A drugoj, Vjeri, čelo smrskano
I obraz krvav, jezik izčupan,
Da nikog više k dobru ne puti;
A trećoj. Nadi, oči izkopane
I odsječene ruke obadvie.
Da nikog više iz zla ne vodi.
I sve tri mrtve! Mrtve za sav sviet,
Il barem za me, samo za me! Oh!
A zar su bile žive ikada?
Zar ikad mi je makar ikoja
U mom životu bila milostna?
Da, Ljubav mi je srce slomila;
A Vjera mi je um pomutila,
A Nada me je gadno izdala!
Da, to je uzrok svoj mi nevolji,
To mom životu grieh je iztočni.
Nu sad su mrtve, mrtve za uviek!
Al čemu bez njih život i meni,
Zar nije bolje: sam se skončati?

I već sam bio smislio,
Da grozno djelo izvršim;
I već sam cievku samrtnu
Na usta bio metnuo; —
Al u to zvonce jeknulo,
A ja sam se i ne hoteć
Pram zvuku mu okrenuo:
Na briegu se je crkvica
U divnom svjetlu sjajila,
Jer baš je za taj mali brieg
Na zapad sunce klonulo,
I svojim zadnjim sjajem je
Tu malu crkvu zlatilo.
I meni su se oči tad
Od svjetla mu orosile,
I meni se je crkvica
Kroz suzâ sjaj pričinila:
Kô divna žena, koja je
Na crnu zemlju poklekla
I biele ruke sklopila
Na tihu, čistu molitvu;
A u te žene bio lik
Baš kô u Majke božije,
I ja sam ganut, prestravljen
Na koljena se bacio
I stao tiho moliti:
„Oj, da si zdravo, Marijo,
Jer ti si puna milosti,
Gospodin Bog je sa tobom,
Ti blažena medj' ženami
I blagoslovljen, blažen plod
Utrobe tvoje Isus!“ . . .

I moje se je srce ubogo
Tom molitvom i opet smirilo,
Baš kao što se diete plačljivo
I razmaženo pjesmom majčinom
U tihi sanak sladko uljulja.
I meni se je sretnu činilo,
Baš kô da sam se s nova rodio.
A duh moj, blažen, vedar, poletan,
Razkrilio se cielim svemirom;
I bilo mi je, kô da u taj čas
Sav sviet me grli, a ja opet njeg;
A kad sam plahi pogled svrnuo
Na onu divnu malu crkvicu.
Već zlatno sunce bilo zapalo,
Al ona još je sva se blistala
U svome divnom sjaju rajskome,
Jer tri su prve kćerke božije
Uz pročelna joj vrata stajale
I prema meni ruke podigle,
Podjeljujuć mi sveti blagoslov.

A ja sam blažen, zatravljen
Na koljena se bacio,
I težki plač prigušujuć,
U zanosu govorio:
„Oj, divne rajske sestrice,
Ne ostavljajte mene već
U mom životu nikada,
I ja ću biti čovjek, div!
Ja ljubim svoju Hrvatsku,
Ja ljubim cieli ljudski rod,
I ponajljepše djevojče,
Što hrvatski ga rodi kraj;

I uz vaš sveti blagoslov
Ja vjerujem u spasenje
Svog hrvatskoga naroda
I svega roda ljudskoga;
I nadam se kroz život svoj
Držanstvo svoje izpunit,
Kô Hrvat, čovjek, poštenjak,
U dobru skroman, u zlu jak.
I ne ću više klonuti,
Jer ako meni ljubavi
Angjelak moj ne uzvrati,
Bar cielo svoje srce ću
Svom narodu pokloniti
I samo za njeg živiti.
A svoj ću uzor štovati,
Kô nebesnika rajskoga,
Do kog se čovjek samrtnik
Ni ne može uzvinuti,
Jer divno božje nebo se
Za griešnike ne otvara.

Al u to bljesak bljesnuo
I nebo se otvorilo;
A ja sam stravljen sgledao,
Gdje na svom sjajnom priestolju
U slavi sjedi Gospod Bog
Medj' svetci, medju angjeli;
A k priestolju je božjemu
Prečista Bogorodica
Privèla moju majčicu,
I rukom na me kazujuć,
Kô da sam tajno načuo,
Gdje ona majci govori:

— Veseli mi se, dušice,
Jer ja ti vraćam sina tvog,
Koj za te bješe izgubljen! . . .
A moja majka pokleknu
I stade skut joj ljubiti;
I zapjevaše angjeli
A s njimi zemlja i nebo:
„Oj, da si zdravo, Marijo,
Jer ti si puna milosti,
Gospodin Bog je sa tobom,
Ti blažena medj' ženami,
I blagoslovljen, blažen plod
Utrobe tvoje Isus!“ . . .

Pa gle, i s one biele crkvice
Razliegalo se zvono maleno,
Kô da je piev nebeskih angjela
Cilikanjem si pratit želilo;
A ljudi s polja kući hodili
I „Pozdrav Gospi“ tiho molili
I još za mrtve jedan „Otče naš“;
I cieli sviet je bio čist i blag,
Kô veličanstven hram Gospodinov;
A ja sam jošte uviek klečao
I već ugaslim glasom šaptao:
— O majko moja, sladka majčice,
Oprosti moju prošlost čemernu
I sretna će mi bit budućnost! Amen.

* * *

Oj druzi moji, bogci, patnici,
Ma kakvo težko zlo vas pritislo,

*

Spomenite se, da je Gospod Bog
Još utjehu nam zadnju pustio
U tihoj, čistoj, svetoj molitvi;
I kad vam duša htjedne klonuti,
Pomolite se Bogu višnjemu,
I molitvicu skromnu, srdačnu
Orosite još svojim suzama,
I tad mu ju pred vječno priestolje
Pošaljite na svojih uzdasih:
I dobri će vas Gospod uslišat,
I s priestolja će opet njegovog
Sve vaše suze poput melema
U čemerno vam srce kanuti
I mah utolit vašu težku bol;
A vaši će se nujni uzdasi
Sve samimi angjelci stvoriti,
I oni će se k vama spustiti,
I oni će vas milo tješiti
U biedi i u svakoj nevolji;
Jer Bog, koj ravna svoje svietove
I žive sve i mrtve stvorove,
Oj druzi moji, bogci, patnici,
Taj Bog će i nas jednoč spasiti,
Ter i mi ćemo jošte blaženi
I sretni biti u sve vieke! Amen.

Nove pjesme.

I.

Povrh rake ljubavi mi,
Zapuštene i studene,
Klonula je moja vila,
Držeć gusle satrvene.

I već dugo, mrtvac živi,
Nisam mekih struna dirno;
Sve je bilo oko mene
Kano groblje pusto, mirno.

Tad ti dodje i sa rukom
Mekom poput meka voska,
Polagano strune dirnu,
Čista dušo angjeoska!

I gle čuda! Moja vila
Probudi se iz sna svoga,
Pa i opet mene trže
Iz mog groba studenoga.

Bog je tebe k meni poslo,
Da me opet k dobru vodiš,
Da me opet, mila dušo,
Na nov život preporodiš.

Opet moja duša diše,
Opet živo srce bije,

Puno tajne rajske slasti.
Puno sladke poësije.

I ja opet strune diram
I uz jek im pjesme pojem,
Sve u slavu tvojem srcu
I prekrasnom licu tvojem.

I tihano pjevajući,
K zemlji klonem trudnih nogu,
Klonem, kleknem, ruke sklapam,
Pa se tiho molim Bogu:

„Otče, Bože svemogući,
Blagoslovi divnu dievu,
Iztočnicu mojoj sreći
I mom ovom novom pievu.

Daj joj uviek svaku sreću,
Dok god čistom dušom diše;
Daj joj jednom dobra vojna,
Pa ne želim ništa više.

Ja ću samo tiho snatrit
O ljubavi nježnoj, vrućoj,
O svetištu domaćemu
I o sreći nemogućoj.

Pa ću brzo, vrlo brzo,
I taj sladki san dosnivat,
Pa ću opet suze liti,
Suzami ju blagosivat."

II.

Blagoslovljen onaj blaženi trenutak,
Kad sam tebe sretan sgledo prvi puta,
Te je novoj sreći briznuo mi vrutak,
Svršila se jednom nevolja mi ljuta!
Sbilo se i opet čudo od čudesa,
Puknula je ploča povrh groba moga;
Ti si me u sedma uzniela nebesa
Nevinošću svoga čara prečistoga!

Blagoslovljen svaki pogled oka tvoga,
Koji samo na čas tiho na me pane!
Bijah poput cvietka jurve uveloga,
Osjećah već davno, da mi život sane;
A sad evo ćutim, da sam živ i sretan,
Vidim opet nebo svojih ideala, —
Da ću u njeg zaći, ne nadam se sjetan,
Al ga ipak vidim, — i za to ti hvala!

Blagoslovljen Gospod, koji sve nam daje,
Koji velo nebo vedri i oblači,
Jer je ipak čuo moje uzdisaje,
Poslao mi ljubav, da mi srce jači;
Poslao mi svojeg najljepšeg angjelka,
Da me milo otme mojim mukam krutim,
Da me jednom mine tuga neveselka
I da opet sretan rajsku slast oćutim.

Blagoslovljen dragi grad mi, u kom živim,
Samo za to, što je u njemu mi dano,
Da te kadkad vidim, da ti se nadivim,
Kano kakvom božtvu, čedo milovano!

S tog se nemoj srdit, što se kadkad šećem
Izpred tvoga doma, izpod okna tvoga:
Svud je drugdje tama, moram da se krećem
Oko divnog svjetla žarkog sunca svoga.

Blagoslovljen sviet taj, jer je hram mi pravi,
U kom i ja tebe obožavat smijem,
Odkad ti me svojom ljepotom zatravi,
Ter o njojzi samo i na javi snijem.
Ah, pred tvojim čistim angjeoskim likom
U tom hramu klečeć molit bih se htio,
I postavši tako pravim skrušenikom,
Možda bih se ipak sreći nadat smio.

Blagoslovljen žar mi prečisti i sveti,
Što mi evo opet mlado srce grije,
Te viek u njem za te žarku ljubav njeti,
Da se iz njeg pjesma sve za pjesmom vije:
U njih mi je sreća, u njih mi je sila,
Te ti nikad ne ću moći se zahvalit,
Što me opet trže iz mog ništavila,
Koje već i u grob htjede me strovalit.

Blagoslovljen otac, blažena ti mati,
Ponosni na tvoju zamjernu ljepotu;
Tri put blažen onaj, komu će te dati,
Da mu budeš vjerna ljuba u životu!
Ne budeš li moja, biti će mi žao,
Ali budi sretna, pa ću sve pregorit;
Ja bih za te rado sto života dao,
Kad bih u raj mogo život ti pretvorit.

Blagoslovljen, blažen sav ti život bio,
A u tvojoj sreći i ja ću uživat,

Hvaleći ti viekom, što sam tiho smio
Divnom se ljepotom tvojom nasladjivat;
I dok budem diso, ti ćeš biela vila
Mojim pjesmam biti, svake mane prosta,
Ti si tako dobra. nevina i mila.
Pa ćeš to dozvolit, — to je meni dosta!

III.

Drugovi mi kažu: „Tvoje pjesme nisu
Baš na odmet, brate, niti su baš ružne,
Al se kroz njih uviek samo očaj vije,
Uviek su ti preveć čemerne i tužne;
Ta ti samo uviek uzdišeš i stradaš,
A još pun si snage u mladosti cvietu,
I da samo svoje malodušje svladaš.
Još i za te neba bilo bi na svietu."

Oj ne znadu oni, što je nebo moje,
Kakvi li su do njeg vratolomni puti,
Te ni stvor božanski, kano angjel što je,
Ne bi u njeg mogo lako uljeznuti!
Jer to moje nebo, predivno i čisto,
Do kog bi me rado misao zaniela,
Još je mnogo ljepše, nego ono isto,
U kom vječni stan je božijih angjela.

To je nebo — srce djevojke mi drage,
U kom nema svjetskom poroku ni traga,
U kom se pod suncem nevinosti blage
Sjaju sva zemaljska i nebeska blaga.
Na Gospodnje nebo svatko mislit smije,

Kad mu tielo klone, duh svoj izdišući,
Al u ovo nebo, od svih najdivnije,
Samo jedan živi blaženik će ući.

Za to tužno pjevam, jer mi piev nijedan
Ne će biti angjel svetokrilac bieli,
Da tog neba bude dostojan i vriedan,
Da mu u njem Gospod vječni stan udieli;
A da samo može moja pjesma čista
Ući u to nebo najsladjih mi želja,
Da se za me ljubav u njemu zablista, —
Sav bi sviet se trgo na klik mog veselja.

Tad bi moja tuga, moja vjerna drúga,
Minula za uviek sama i po sebi,
Ja bih svojoj ljubi bio samo sluga,
Al ni samom Bogu zavidio ne bi!
Veselo bih pjevo njezinu dobrotu,
Božicu bih svoju klečeć obožavo,
I u našem cielom presretnom životu
Veselom bih samo pjesmom ju vjenčavo.

IV.

Ni Rafaelov kist, ni stihovi Petrarke
Još ne bi bili proslavit te vriedni,
A ja siroma, stihotvorac biedni
I sinji sužanj ljubavi mi žarke,
Da tebe slavim! Angjele, oprosti,
Što uboge ti ove pjesme pojem:
I crvak laska žarkom suncu svojem,
A ono sja i njèmu u milosti!

Oprosti mi! Na koljenih te molim!
Ja dobro znam, da nema već čudesa,
Da od tebe me zemlja i nebesa
Za uviek diele! I s tog mojim bolim
Na ovom svietu ne će biti kraja,
Jer nadzemaljsko to bi čudo bilo,
Da smiluješ se meni, čedo milo,
I ljubavi mi, kćerki božjeg raja!

Ni mislit na to ne smijem sirota,
Jer ta bi sreća smrvila me mahom!
Al ja sam sretan, što te svakim dahom
Bar slavit smijem, kruno svih ljepota!
Dozvoli za to, da se samo divim
I da se klanjam divnoj ti miloti
I nevinoga srca ti dobroti,
Po kojoj tekar znam, da jošte živim!

Oj ti si dobra! Kad je Bog s visine
Milijun sgledo griešnika van sebe
Na svietu tom, tad poslao je tebe,
Da ublažiš im tuge i gorčine!
I kud je tek tvoj jedan pogled pao,
Mirònosnice, utješnice bajna,
Presanula je odmah suza vajna,
Uminuo je jad i čemer zao!

I na me rajsko svrnula si oko
I jednim trenom težak jad mi digla,
I moja duša k blaženstvu je stigla
I podigla se k nebu svom visoko!
Te ponajsladje kad bih u toj sreći

Svih jezika na svietu rieči smogo,
Zahvalnost svoju još ti ne bih mogo
Ni dostojno ni dovoljno izreći!

Zahvalit će ti možda moja mati
Obožavana, Hrvatska se zove,
Jer tebi i njoj pjevam pjesme ove
I po njih možda ipak će se znati:
Da ti im bješe izvor i početak
I da od moga žića čemernoga
Dobrotom divnog, čistog srca svoga
Ti stvori uzkrs, gdje bi crni petak!

I ako još u milosrdju svome
Do konca svršiš svoje divno djelo,
I uslišaš mi uzdisanje smjelo
I smiluješ se mladom srcu mome:
Kô sveticu će sviet veličat tebe,
Jer ti ćeš spasit mene ubogara,
A stara rieč je, istina je stara:
Tko bližnjeg spasi, spasio je sebe!

Al već dobrota spasila me tvoja,
Uminula je moja težka tuga,
I ne budeš li mom životu drúga,
A ti ćeš ipak biti sreća moja!
Jer više ne ću podleć jadom grubim,
Ni nevoljam, ni svojim patnjam starim;
I ja ti za to klečeć blagodarim,
I ja ti za to klečeć ruke ljubim!

V.

Igrali se angjeli
Po šarènu cvieću,
Bili sretni, veseli,
Što nad njime lieću.

Ali jedan angjeo,
Sudjeno mu bilo,
Baš o ružu zapeo,
Slomio je krilo.

Kad tu biedu vidili,
Snuždili se jako,
Pa u raj odletili
Angjeli polako.

Za ostavšeg saznali,
Gdje se milo vajka,
Dobri ljudi, postali
Otac mu i majka.

Sad je blažen, veseo,
Sretna kob mu bila,
Živi kao angjeo,
Samo nema krila.

Ja mu pjevam pjesmice,
Nek svi ljudi znaju:
Bude l' dobre srećice,
Bit ću s njim u raju.

VI.

Slavuljak pjeva u zelènom gaju,
Na povjetarcu drhće list i cviet,
A more sja u mjesečevu sjaju,
Rominja val i sav se nježi sviet.

Na tvrdoj hridi sjedim u samoći
I motrim vodu, motrim zviezda sjaj,
I divim se otajstvu tihe noći,
A duša mi u neznan plovi kraj.

I već daleko ona se zanèsla,
A sama ne zna cilja lietu svom,
Kô ladjica bez krmila i vesla,
Kad nadje se na moru širokom.

A ono šumi, crni se i mrači,
I svud je mrak, kud dopire ti vid,
Pa već i samo nebo se oblači,
A vihor baci ladjicu o hrid.

I moju dušu bacio je tako
Iz sladkih sanja zbilje očaj ljut,
I gdje je snila, da će u raj lako,
Na pol je puta svršila svoj put.

Iznemogla, strvena, očajana,
Smalaksala je, klonula joj moć;
A sjajnim svjetlom zemlja obasjana
I vrh nje tiha, divna, bajna noć.

Slavuljak pjeva u zelėnu gaju,
Na povjetarcu drhće list i cviet,
A more sja u mjesečevu sjaju,
Rominja val i sav se nježi sviet.

O gdje si, sladka dušo moje duše,
O gdje si, milo srce srca mog?
O dodji, da se suze mi osuše.
I utješi me, tješio te Bog!

I prikaza čarobita i bajna
Pred mojim okom sine u taj par,
Nad rukama joj do dva krila sjajna,
Je l' angjeo, il' biela vila zar?

Sav omamljen od tajna drhćem milja
I s hridi klonem tad na piesak mek,
A prikaza me tiho blagosilja
I rukom čelo dodirne mi tek.

I onaj mah mi razvedri se glava,
Ni traga više nema starom zlu;
A sretno srce plaho podrhtava
I oko plane, gledajući nju.

Da, to je ona, to je moja mila
Djevojčica, sva razkoš žića mog,
I duši sestra, pjesmi biela vila,
Sam višnji mi je poslao ju Bog.

I s tog ju ljubim iskreno i jarko,
Što samo čovjek ljubiti je jak,
I blažen ću ju zagrliti žarko. —
I zagrlim i — grlim samo zrak.

Slavuljak pjeva u zelènu gaju,
Na povjetarcu drhće list i cviet,
A more sja u mjesečevu sjaju,
Rominja val i sav se nježi sviet.

VII.

Moj narod me je nosio na rukû
I najljepši to čas bi žića mog,
Za nevolju i pretežku je muku
Nagradio me preobilno Bog;
U onaj je uminuo trenutak
Sav očaj moj i sav mi udes loš,
Al ipak suzam briznuo mi vrutak,
Jer ipak nisam bio sretan još.

Kroz moje suze presjajna je duga
U sedam boja planula mi tad,
A uzdah mi je slala težka tuga
Iz Makarske u bieli Zagreb grad.
I navrele mi jače suze tajne,
A svud veselja orio se klik;
A ja u luku one duge sjajne
Tvoj divni samo vidio sam lik.

I vedro nebo, more veličajno
Raznježilo se s milja u taj par,
na nebu sam tvoje lice tajno,
U moru sgledo očiju ti čar;
sav je svemir smiešio se meni,
dragi su mi bili ljudi svi,
I izčezlo tad sve u tajnoj sjeni,
A ostala mi vidna samo ti.

I zanosno razkrilio sam ruke,
Na grudi sam te htio vinut mlad,
Al sve bi samo varka mašte puke,
Daleko ti, daleko Zagreb grad!
I bliednut stala moja sjajna duga,
Sve dalje tvoj se odmicao lik,
I sve me veća snalazila tuga,
A svud veselja orio se klik.

No ja uzdahnuh: Divna sliko, stani,
Ne uklanjaj se plačnom vidu mom,
Jer bez tebe je sviet mi izjadani
Sav pust i pust je hrvatski mi dom.
I što bi ikad hasnilo mi mladu
Najslavnijim da svi me stanu zvat,
Kad bez tebe ću u svom težkom jadu
Najbjednijim se na svoj zemlji znat.

O smiluj mi se za to milostivo,
Vladarice i srećo žića mog,
Od očaja mi spasi srce živo,
Nagradit će te za to dobri Bog;
Na zemlji stvori divno nebo moje,
Utoli silne ljubavi mi žar:
I svu ću slavu, sve ću pjesme svoje
I sav svoj život dat ću ti na dar.

I duša mi razblažila se tada
I sladke nade sinuo mi trak,
A Hercegova djeca su me mlada
Još malko više podigla u zrak;
I mislio sam: sunce ću doseći,

Još žešće vruć razplamsati mu plam,
Da sav svoj narod ogrijem na sreći,
Kô s tobom što bih sretan bio sâm.

I vedro nebo, more veličajno
Raznježilo se s milja u taj par,
I na nebu sam tvoje lice bajno,
U moru sgledo očiju ti čar;
I zanosno razkrilio sam ruke,
Na grudi sam te htio vinut ja,
Al sve bi samo varka mašte puke:
Daleko ti i moja sreća sva!

VIII.

I opet mi je užasno i težko,
Kô da je na mom srcu cieli brieg,
A duša mi je sumorna i hladna,
Kô da je po njoj pao mraz i snieg;
A vani zbilja studen snieg praminja
I sva je narav biela u taj čas,
Kô čista dieva, — Spasitelja čeka, —
Al kad će meni javiti se spas!

Od kako na sviet rodila me mati,
Ja znadem samo, što je jad i vaj;
A Bog mi ipak živu maštu dao,
Te uviek vidim angjele i raj;
Kroz zlatnu maglu vidim sreću svoju,
Poprimila je divne dieve lik,
Al ona hrli od mene sve dalje, —
I ja sam opet jadni očajnik.

I angjelâ ponestaje i raja,
Nedosežan je već i oku mom,
I već mi suze naviru na oči
I vid mi kriju vlažnom koprenom;
A kad se prenem, samo gole stiene
I opet vidim, vidim stan svoj pust, —
A malo mome trebalo bi raju:
Angjelak jedan bio bi mi dost.

Al njega nema, te mi srce puca,
A biednu dušu mori očaj ljut; —
O da mi dodje, da me iz zla spasi,
Na koljenih bi ljubio mu skut;
O da mi dodje, da mi bielom rukom,
Tek čelo dirne, pogladi mi vlas,
Odlanulo bi biednom srcu mome,
A bolnoj duši granuo bi spas.

Gle, već se sveta noć približuje
I onaj sretan i preblažen tren,
Kad cielom svietu Spas će se porodit,
A samo ja ću ostat nespašen:
Jer mene može samo jedna dieva
Iz strašnog pakla izbaviti mog,
Kô milost dobra, kô nevinost čista,
Kô suza nježna, — čuvao ju Bog!

Od kako sam ju ugledao divnu,
Sva duša mi priklonila se njoj,
I sladke sam joj zapjevao pjesme,
Posvetio sam sav joj život svoj;
Kô igračka sam sad u njenoj ruci,

*

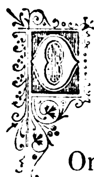
Te podragat me može ili strt;
I samo jedna jedina joj rječca
Nov život može dat mi ili smrt.

Sa strahom čekam. Potajna mi nada
Sve tiho šapće: Ti ćeš sretan bit,
I blaženstvo doživit ćeš na javi,
O kom si nekoč jedva smio snit!
Al nemilostna pusta sumnja opet
Još življe šapće: Daj se kani sveg,
Jer za te nije njeno srce čisto,
Već drugomu poklonila je njeg.

I tako viekom nada mi i sumnja
Sve nadmeću se, bijuć težak boj,
A u tom boju moje suze teku,
I tako tužno teče život moj.
O divna dievo, smiluj mi se jednom,
Učini tome strašnom boju kraj:
I živ ću te i mrtav blagosivat,
Dosudila mi pakao il raj! . . .

Tri čaše.

pet mi je došla moja tuga stara,
Da se opet sa mnom malko razgovara.

Ona meni veli: „Zdravo moj, brajane,
Kako li mi živiš, kako traješ dane?“

A ja njojzi kažem: — S tobom kojekako,
Ali kad sam samac, zlo i naopako!

Tebi mogu reći, što mi tišti grudi,
Govorim li ljudem, ne vjeruju ljudi.

Jedina si ti mi, što me slušaš sliepo,
Sjedni za to k meni, ogrli me liepo!

Da nam bude ljepše, evo do tri čaše,
Izpit ćemo skupa sve u zdravlje naše.

Prva mi je čaša puna starog vina,
Imam ga već davno s groba materina.

U toj drugoj čaši — to je vino mladje,
Iza mrtve drage, al je za to sladje.

A u trećoj mi je ponajljepše boje,
To je vrela krvca otačbine moje.

Pokušaj der samo, kako blaži grudi,
Čovjek pije, pije, dokle — ne poludi.

Ali zašto drhćeš, što li ti je sada,
Te za čašom čaša na zemlju ti pada?

Nisam znao, da ćeš tako luda biti,
Pa mi čaše razbit! Što ću sada piti? —

Ali baka reče nakon stanke duge:
„Ne brini se za to, doniet ću ti druge.

Sve tri pune suza, otrova i žući,
Kad ih samo nagneš, srce će ti pući.“

I već na prag stara stupi s jednom nogom:
— Vrati mi se skoro! — „Hoću, dušo, s Bogom!“

Aleluja!

Iz trave digli glavu cvjetići
I raduju se suncu proljetnom,
Po zraku lete već leptirići,
Veseleć se životu presretnom;
I truli panj se evo prenuo
Iz mrtvila, iz svoga zimskog nuja,
Zelenilom se sav odjenuo
I kô da tiho šapće: Aleluja!

I oblaci na nebu visokom
Obavili se svjetlom rumenim,
I grmići po lugu širokom
Zaodjeli se ruhom šarenim;
Vrelašca usred šumske lagode
Romone tiho u sto sladkih struja,
A svaki uzdah majke prirode
Zahvaljuje se Bogu: Aleluja!

I silno se je more smirilo
I tiho ljubi svoje kamenje,

A sunce ga tetošit primilo
I stvara po njem zlatno prstenje;
I vjetrić blag u dalj uminuo,
Ni daška nije čuti, niti zuja,
Po svemiru se mir razplinuo,
A samo zvono zvoni: Aleluja!

I ljudi rajsku slast uživaju
Rješavajuć se zemskih okova,
A samo mrtvi sladko snivaju,
Al život buji i vrh grobova;
Iz kostiju se trulih pojavlja
Milòduh ruže, prepun tihog nuja,
I mjesto mrtvih žive pozdravlja:
Uzkrsnut ćemo opet: Aleluja!

Uzkrsnut ćemo! Vječne l' istine,
Što razgoni nam misli žalobne:
Da život ipak posve ne gine
Pred veličanstvom smrti zlokobne.
Života himnu pjeva pobjednu
I trn i cviet i dašak i oluja,
Budućnost kažuć nam nedoglednu
O uzkrsu: Hosana! Aleluja! . . .

Tužna majka.

crninu odjevena
Ruke lomi tužna mati,
Moli Boga, da joj jednom
Odtudjenu djecu vrati;
Ali nigdje glasa nema,
Svud ju niema pustoš kruži,
Samo rosno lišće drhće,
Samo slavulj tiho tuži.

Pjeva tiho u svom grmu
Pjesmu jada i razsula,
Što no ju je tužna mati
Već po sto put pjevat čula:
„Kraj tolikih ljutih rana
Hvali Bogu, što si živa;
A što tako težko stradaš,
Nesloga je tomu kriva.“

Bar se tako tužnoj majci
Pričinja, da slavulj poje,
Pa se suznim okom sjeti
Zavadjene djece svoje;
I iz dna se njene duše
Izvi uzdah tajnom moći
Tamo gore do nebesa, —
Tko zna, hoće l' k Bogu doći?

Hoće l' ikad vječna pravda
Sjetiti se duga svoga,
I naplatit krvcu, što ju

Proli za spas svieta toga?
Hoće l' ikad Bog s nebesa
Ganut srce djece njene,
Da joj složna ljubit dodju
Skut i ruke posvećene?

Hoće l' ikad zlatna kruna
Zasjat i na njenoj glavi,
Što ju tudjin uze, kad se
Za njeg znojem okrvavi?
Hoće l' ikad s divnog stasa
Skinut crno to odielo,
I grimiznim ruhom odjet
Svoje divno, sveto tielo?

Sve to misli tužna majka
I za svojom djecom vapi,
I već svoje sinke grli, —
Tako joj se barem tlapi!
Ali nigdje glasa nema,
Svud ju niema pustoš kruži,
Samo rosno lišće drhće,
Samo slavulj tiho tuži.

Sokolu.

Smjele glave, ohole,
A kreljuti jake,
Vini mi se, sokole,
Nebu pod oblake;
Tamo ti je pravi sviet,
Pa što k zemlji sliećeš?
Nije za tvoj brzi liet,
Da sa vrebci liećeš.

Neka ružam maleni
Pjevaju slavulji,
Neka cvieće šareni
Oblieću metulji;
Nisi ptica pjevica,
Druga ti je snaga,
Neka tvrda litica
Bude tvoja draga.

Gdje se gore blistaju,
Sniegom pokrivene,
Gdje se munje krstaju,
Kad oluja krene:
Tamo traži živalj svoj,
Tamo ti je sgoda,
Tamo vlada, brate moj,
Zlaćana sloboda.

Tamo budi s družicom
Posred topla gniezda,
Sokol sa sokolicom

Blizu jasnih zviezda;
Nek se nebo prozirno
Povrh tebe diže,
A ti gledji prezirno,
Kako gamad gmiže.

Ako li te obkole
Ljudi na tvom visu,
Ti im reci, sokole,
Da ti gazde nisu;
Već se glave ohole,
A kreljuti jake,
Opet vini, sokole,
Nebu pod oblake.

Grob izdajice.

Sred krstova i grobova
I sred sjajnih spomenika
Vidjeva se grobni humak
Velikoga nesretnika,
Koji jošte za života
Iznevjeri svoju majku,
I za novac sa tudjincem
Na nju diže divlju hajku;
Al je i njem dosta brzo
Nadošao sudnji danak,
Jer je već u crnoj zemlji

Našao svoj zadnji stanak;
A taj stanak nije ubog:
Mramor kamen njega krije,
Cvieće cvate, al se ipak
Iz njeg čudan miris vije;
Al taj miris kao otrov
Ljudsku dušu omamljuje,
I tko malo sluha ima,
Kô da strašnu molbu čuje,
Da sve drhću trule kosti:
— Oh, oprosti! Oh, oprosti!

I kad tiha nojca prodje,
Kad se zora svietu javi,
Rosa padne, pa se blista
I po cvieću i po travi;
Padnu suze neba sama,
Da i sjajni grob taj škrope,
Kada mine noćna tama
I kad zviezde oči sklope,
Kô da se i one stide,
Što njeg rodi zemlja crna,
Što je njojzi ova raka
Kao kakva strašna skvrna;
I povrh nje oblak tmasti
Skrije ono sunce sjajno,
A da svietu ne pokaže
Svoje krasno lice bajno;
I zacvili vjetar tužni,
Prepun plača, prepun gnjeva,
Ter se svakom stvoru čini
Kô da tužnu pjesmu pjeva,

Da sve drhću trule kosti:
— Oh, oprosti! Oh, oprosti!

Sitna kiša sipit stane,
Strepi svaka duša živa,
Sve je tužno, ista zvier se
U svoj gusti brlog skriva;
A k tom grobu u crnini
Razjadjena žena stupa
I očajno u prsa se
Ovim tužnim riekom lupa:
„Dok si bio u životu,
Stico si nam dosta blaga,
Ali zašto, — da te za to
Sada kunu djeca draga!
Ljubio si mnogo više
Ovo zemsko ništavilo,
Nego ono, što je za te
A i za nas vječno bilo!
Pa što si nam ostavio
Od sveg pustog blaga tvoga:
Vječni prezir i sramotu,
Žig prokletstva Kajnovoga!"
A sve drhću trule kosti:
— Oh, oprosti! Oh, oprosti!

Sumrak pada, noć se spušta,
Nebom zviezda ne imade,
Oj, a k tome kobnom grobu
Očajan se mladić krade;
Ogleda se na sve strane,
Da ga tkogod ne ugleda,
Kao da je strašan zlotvor,

Koj se nikom vidjet ne da.
Tiho dodje k grobnom humu,
Koljeno mu pred njim kleca,
Prekrsti se i kroz suze
Kao mahnit stvor zajeca:
„Otče, otče, nesretniče,
Zaklinjem te Bogom samim:
Zašto ti je život bio,
Da se sad tvog groba sramim?
Zašto si me u razkošju
Odgojio nesretnika,
Da mi sada ljudi kažu:
To je diete izdajnika!“
A sve drhću trule kosti:
— Oh, oprosti! Oh, oprosti!

Noć je mrka. Za oblaci
Zviezde drhću i trepere,
Kao da u ljepši danak
Nema nade, nema vjere;
Sve je strašno, sve se bori
S težkom tugom i očajem,
A kraj groba stoji žena,
Obasjana divnim sjajem,
Divna žena: veličanstvo
Odsieva joj s lica mila,
Vidi joj se, da je nekoč
Kraljica na zemlji bila;
Ona sada k grobu svraća
Pogled mrki i čemerni,
Pa zavapi: „Proklet bio,
Jadni sine moj nevjerni!
Proklet bio, jer si krivac,

Što me težka tuga bije:
Nisi vriedan, da te ova
Tvoja rodna zemlja krije!“
A sve drhću trule kosti:
— Oh, oprosti! Oh, oprosti!

Al i mrka nojca mine
I zasine zora biela,
Iz svog težkog noćnog sanka
Pridiže se zemlja ciela;
A kraj ovog kobnog groba
Stoji starac veličajni,
Ima mu i tisuć ljeta,
Krst mu je u ruci sjajni;
I taj krst on k nebu diže
I zavapi iz sveg glasa:
„Iza muka i strahota
Evo mome rodu spasa!
Ja sam njegov Genij vječni,
Koji vazda nad njim bdijem,
S njime stradam, s njim se nadam,
S njime plačem, s njim se smijem;
I moj narod ne će strti
Ni milijun izdajica,
Jer mučènik jedan vriedi
Više no sto kukavica!“
A sve drhću trule kosti:
— Oh, oprosti! Oh, oprosti!

Sred krstova i grobova
I sred sjajnih spomenika
Vidjeva se grobni humak
Velikoga nesretnika;

Nitko k njemu ne pristupa
Od sramote i od stida,
Svi pošteni ljudi žele,
Da im samo mine s vida;
Uzalud ga resi cvieće
I lik sjajnog spomenika,
Kad i sama zemlja puca,
Da izbaci izdajnika;
Majka prodje i sakrije
Od njeg svome čedu oči,
Mladić dodje, pa ga spazi
I kô mahnit od njeg skoči;
Cvieće sane, munja plane,
Prestravlja se svemir cio,
Vjetar dune, grom zatutnji:
„Proklet bio! Proklet bio!“
A sve drhću trule kosti:
— Oh, oprosti! Oh, oprosti!

Našoj braći i nebraći.

Od mog su roda pali milijuni
Za prosvjetu i vjeru i slobodu,
Kô tuča lišća, što se s granja struni,
Kad vihar diže kamenje i vodu;
Vjekovit patnik moj je narod bio,
Sve odkad dodje s vrletnih Karpata,
Al, vječno mrijuć, nije umriet htio,
Jer još nas ima, ima još Hrvata.

I svoj smo barjak podigli visoko,
Da smjelo se po božjem zraku vije,
A ponosno nam sokolovo oko
Sad pouzdano u budućnost zrije;
Ta tko s tolikih ne poginu jada,
Tog ne će slomit ni paklenska vrata,
I stog se rod moj boljoj sreći nada,
Jer još nas ima, ima još Hrvata.

U zalud naši protivnici davni
I samo ime niekat su nam stali,
Kad mačem, perom djedi su nam slavni
Upisat ga u povjestnicu znali;
U zalud nam ni bića ne priznaje
Nenavist mnogog izrodjenog brata,
Kukavštinu mu samo to odaje,
Da još nas ima, ima još Hrvata.

I širimo se liepo na sve strane,
A svuda božji blagoslov nas prati,
I k rodnom stablu privijamo grane,
Što bies oluje nekoč nam ih strati;
I što je našeg roda na Balkanu
U jedno kolo već se s nami hvata,
I svetom pismu čast i alkoranu,
Da još nas ima, ima još Hrvata.

U zalud nas i mudri učenjaci
Prekrajaju na stotinu plemena,
U zalud nas i glupi smušenjaci
Na zemljopisna raztaču imena;
U zalud spletka, nasilje i zloba
I dušmana i naših renegata:

Naš čas je kucno! Ustasmo iz groba,
I još nas ima, ima još Hrvata.

U zalud sve! U zalud suncu branit,
Da ne sine, kad zora se zaplavi;
U zalud sve! I nam će se razdanit,
Jer već nam se jedinstva sunce javi;
A za njim nova sreća će nam sinut,
Budućnost bolja, žudjena i zlata,
A himna slavlja k nebu će se vinut:
Da, još nas ima, ima još Hrvata.

Hrvatska Hrvatom!

Krenimo se, braćo mila,
Hrvatska nas vila zove,
Predivno je udesila
Skladne gusle javorove,
Pa nam uz njih pjesmu poje
Snagom do sad nepoznatom:
Neka bude svakom svoje,
Hrvatska Hrvatom!

Trista ljeta već je dosta,
Što smo krv za druge lili,
Te nam jedva duša osta,
Prem smo nekoč divi bili;
Složimo se sin sa sinkom,

Rod sa rodom, brat sa bratom,
Složimo se pod lozinkom:
Hrvatska Hrvatom!

Već smo svega tudjeg siti,
Ne tražimo, što je tudje,
Al ne ćemo više biti
Tudje sredstvo i orudje;
A da vazda krvarimo
Za probitak tudjim svatom,
Već sad gromko uzkliknimo:
Hrvatska Hrvatom!

Ako li se vrazi maše,
Da se slavni rod nam smrvi,
Branit ćemo, što je naše,
Sve do zadnje kapi krvi!
Već nas ne će zastrašiti
Niti patnjom, niti zlatom,
Viek će nam ideal biti:
Hrvatska Hrvatom!

Nestat može kruglje zemne,
Sunašce se može maći,
Ali nas će uviek spremne
Na braniku roda naći;
Dusi će nas pradjedova
Bodrit vjerom obilatom,
Kličući nam iz grobova:
Hrvatska Hrvatom!

Petru Preradoviću.

Noć je mrka, tmurna, pusta,
Nigdje glasa čuti nije,
Zemlju krije tama gusta,
Samo vjetar tužno vije;
  Tužno vije i odmnieva
Poput plača djetinjega,
Kô da staru pjesmu pjeva:
„Težko svomu bez svojega!“
  Al se i on u dalj gubi
I na putu lomi dugu,
Ljubeć cviet i kamen grubi,
Hrli tamo k divnom jugu,
  Gdjeno plače biedna mati
Svoju sreću izgubljenu,
Ne prestajuć k sebi zvati
Svoju djecu odtudjenu;
  I na plač te majke biedne
Sam se pusti vjetar smiri,
Na nebesih zviezda bliedne,
A na zemlji cviet zamiri,
  I tišina svud zavlada
Kano usred grobnog stana,
Ali sada iznenada
Tko to jeca iz tihana:

„Bože mili, kud sam zašo,
Noć me stigla u tudjini;
Ne znam puta, ne znam staze,
Svuda goli kamen gaze
Trudne noge po pustinji.

Na okolo magla pada,
Zastrta je mjesečina.
Ne vidi se zviezdam traga;
Majko mila, majko draga,
Primi opet svoga sina!

Tebi opet duša diše,
Tebi opet srce bije,
Domovino, majko sreće!
K tebi opet sin se kreće,
Od radosti suze lije."

A i majka zaplakala,
Da sve drhće kamen grubi,
Ruka joj je zadrhtala,
Pa svog sina grli, ljubi,
Pa ga motri, pa ga gleda,
Oko joj se miljem sjaje,
Odtrći se od njeg ne da,
Al ga jedva prepoznaje.
Mla'djahno mu tielo vito
Čudno tudje ruho krije,
Ali pod njim plemenito
Još hrvatsko srce bije,
I to srce, težko s tuge,
Koljena mu svija sada,
Ter on poput smjernog sluge
Majčici do nogû pada,
Pa joj grli i cjeliva
Biele skute i rukave,
A ona ga blagosiva
Desnicom vrh mile glave,

Slaveć Boga veličajna,
Koj se javlja u čudesih,
Oj a u to sinu sjajna
Mjesečina na nebesih.

* * *

Mjesečina zemljom cielom
Baca svoje svjetlo sjajno,
Prekriveno pjenom bielom
Zlati more veličajno;
Al i opet sa sjevera
Oblaci se kupe tmurni,
Prieti bura i nevjera
I zavija vjetar burni;
Kopno, more tama skriva,
Svjetlo zviezdâ tiho bliedne,
Nadvila se magla siva
Povrh ciele zemlje biedne;
Nadvila se nojca tamna
Nad hrvatskom otačbinom,
Samo kadkad munja plamna
Sievne kroz mrak svom žestinom,
I tad ti je nebo vidno,
Mjestimice ipak vedro,
Vidiš zoru, kako stidno
Razgaljuje svoje njedro,
I kroz vjetra šum očajni
Čuješ strune sa gusala,
A uz njihov odjek bajni
Pjesma zrakom zadrhtala:

„Polnoć prodje, — što me budi
U to doba iz sna moga?

Žice same zaigrale
Na guslama djeda moga.
Zaigrale iz tihana:
Zora puca, bit će dana!

Polnoć prodje. — još u tmini
Nebo, zemlja jest i voda;
Ali sieva od iztoka
Sjajna vila slavskog roda,
Pjeva sladko iz tihana:
Zora puca, bit će dana!“

I prekrasna sinu zora,
Kano dieva, pir kad slavi,
Povrh zemlje, povrh mora
Zaručnik joj dan se javi;
Al od čuda i milinja
Prosu zora pregršt ruža:
Biela vila pjesnikinja
Mladom vojnu gusle pruža,
Nove gusle javorove,
A da njimi rod svoj slavi,
Da ga k novoj sreći zove,
Da mu pjeva o ljubavi.
Mladjan junak gusle prima,
K nebu diže bistro oko,
Misliš, kô da krila ima,
Sad će prhnut sivi soko!
Al on skladne dirnu strune
Bogodanom, vještom rukom,
I na pjesme, milja pune,
Sve umuknu tihim mukom;

Sve se čudi, što ga sluša,
Čudi se i vila sama, —
I sad nam se topi duša
S divne slasti tih pjesama.

* * *

Na sunčanih leti kolih
Pjesnikova slava mlada,
Dok on sam u vječnih bolih
Na toj zemlji ljuto strada;
On je sličan krasnom cvietu,
Koj za svakog čara ima,
A njeg nitko na tom svietu
Ne razum'je, ne pojima;
Jer dok smjeli duh mu svježi,
Prepun sladke poësije,
Neprestance za tim teži,
Da se k nebu svom uzvije,
Dok mu mašta lakokrila
Božji raj na zemlji stvara,
Dotle crna i nemila
Bieda ga u prah obara, —
I on klone kano soko,
Komu slome krilo smjelo,
Zasuzi mu bistro oko,
Namršti se vedro čelo,
I u strašnoj vidi prozi,
Da mu raj se samo tlapi,
Pa se lecne, pa se sgrozi,
I uzdahne i zavapi:

„Tko je, srce, u te dirno,
Da si tako sad nemirno?

Kano pticu u zatvori
Za svietom te želja mori:
Nij' u svietu nebo tvoje,
Miruj, miruj, srce moje!

Ah, stisni se u svom kutu
I pregori želju ljutu;
Tople su ti ove grudi,
Sebični su vani ljudi:
Svaki grije srce svoje,
Miruj, miruj, srce moje!“

Ali pjesnik ponajveći
Na Parnasu hrvatskome
I u biedi i u sreći
Osta vjeran zvanju svome;
Da u grudi ljubav čara,
Pjeva slavu i slobodu,
Diže dobro, zlo obara,
Sve na uhar svome rodu!
Jer od mlada trpit viko,
Za druge je samo diso,
I trpeći sam toliko,
Drugima je suze briso;
I kô što iz bistre česme
Teku kapi čiste vode,
Njegove su tekle pjesme,
Da nas blaže, da nam gode;
I s tih divnih pjesama se
Naša miso neba maša,
Slušajuć im sladke glase,
Sva se nježi duša naša,

Ter dajemo čast i diku
U tom čaru blaženome
Najvećemu svom pjesniku
Na Parnasu hrvatskome.

* * *

Još je pust i prazan bio
Pjesnički nam perivoje,
On je u njeg zasadio
Ponajljepše cvieće svoje,
I to cvieće neumrlo
Ne će svenut nikad više,
Još ga nije vrieme strlo,
Vazda cvate i miriše;
On je od njeg vienac svio
Hrvatskoj nam otačbini,
Njime ju je okrunio,
Ter nam sad se ljepša čini,
No što može mila bajka
Stvorit divnu ženu koju,
Van što može samo majka
Bit za dobru djecu svoju.
I on nas je naučio,
Kako da ju poštujemo,
Kako da joj život cio
I svu sreću žrtvujemo,
I jošter je od nas svakom
Ostavio zapis sveti,
Svojim mladjim vilenjakom,
Da nam bude na pameti:

„Ali ako moćan zlotvor koji
Tebe svrne, veleć: „Meni poji,

Proglasi me po širokom svieti
  Dobrotvorom, il ću te sapeti
U tamnici u gvozdene mreže!“
  A ti prije, nego li te sveže,
Guslam' lupi o zemljicu crnu,
  Da se u prah i trieske razprnu;
Reci njemu: „Silni gospodine,
  Nad guslama tvoja sila gine;
Ne razum'je pjesma zapoviedi,
  Slobodna je, svome glasu sliedi!“

  A mi, što sad pripievamo
Uz hrvatske gusle strojne,
Tek se za njim povadjamo,
Slažuć pjesme milopojne;
  Njegove su pjesme krasne,
Kakvih spjevat kadri nismo,
Pjesničke nam zviezde jasne,
Pjesničko nam sveto pismo;
  On je djed nam, a mi samo
Unuci smo njemu vjerni,
Koji pjesmom nastavljamo
Samo njegov rad zamjerni.
  Al mi nikad ne možemo
U zanosu dić se svome,
A da mjesto zauzmemo
Na Olimpu slavenskome,
  Kakvo patri samo njega
Medj' slavskimi velikani,
Jer je bio vrhu svega
Onaj pjesnik bogodani,

Kom je prva bila sloga
U slavenskoj vaseleni,
Ter ga za to kao svoga
Rado slave svi Slaveni.

* * *

Al on za nas nije samo
Prvi pjesnik bogodani,
Van još više kud i kamo
Otačbenik odabrani;
Jer kad bješe sgoda prava,
Da se satre tudja zloba
I da naša stara slava,
Uzkrsne iz svoga groba,
I kad opet prevari se
Biedni rod nam mučenički,
Kad sve stravom prestravi se,
Ne klonu mu duh pjesnički,
Već se vinu pod oblake,
Da u Boga pravdu traži
Za Hrvate, za junake,
Da ih tješi, da ih snaži, —
I zanosa takovoga
Molitva mu bješe vruća,
Ter Bog njemu dade svoga
Presvetoga nadahnuća,
I kad svak već mislio je,
Da nam više nema spasa,
On nategnu žice svoje
I zapjeva iz sveg glasa:

„Bože, živi, blagoslovi
Srdaca nam plamenište,

To hrvatsko hrvalište,
Svetu zemlju, mili dom,
Da se mladi, da se novi
Svakim miljem rodu svom!
Bože, živi, blagoslovi
Svetu zemlju, mili dom!

Bože živi i povrati,
Što je naše, nama skoro,
Ljudska pravda vraća sporo,
A duguje dugo već;
Staru bar nam krv naplati,
Dok ne bude nova teć!
Bože, živi i povrati
Nama, što je naše već!“

I ta pjesma sad se ori
Diljem juga hrvatskoga,
I po doli i po gori
Sve do mora jadranskoga,
I svak štuje onog diva,
Koji ju je izpjevao,
A Hrvatska još je živa,
Ne slomi je udes zao.
S njom ćeš i ti vječno živit,
Prerade nam bogodani,
Vazda će se tebi divit
Hrvatski nam narod slavni,
Ter će viekom spominjati
Tvoju svetu uspomenu,
I smrt tako nadvladati,
Što te s ove zemlje krenu;

Jer dok bude božjeg svieta
I Hrvata tvojih s njime,
I ljubavi i polieta,
Ne će umriet tvoje ime!
I tvoj rod će žalit viekom
Prebrz konac tvoga žića,
Spominjuć te tužnim riekom,
Kô ti bana Jelačića:

„Petre, Petre milo spominjanje,
Vela rano i vela nam diko!
S tvoje smrti malo i veliko
U nas plače, jer boluje sa nje.

Tvojom smrću moći nam toliko
I toliko poginu uzdanje,
Da uz grdno svoje neimanje
Ne može te pregorjeti niko.

A bude li jednoč bolje nama,
Budemo li srećom obsievani,
Tom obsjevu na odličnoj strani,

Poput draga na odjeći kama
Ti ćeš blistat, uz odjeće mienu
Uviek svoju zadržati cienu."

Excelsior!

Hrvatstva svete knjige sibilinske
Otvorile se bistrom oku mom,
Zanešen snagom mašte mi vilinske
Već gledam sretan hrvatski nam dom;
Slobode sunce granulo je sjajno
I božićnji pozlatilo nam bor,
A s neba nam se ori veličajno:
„Hrvati, vaš je čas! Excelsior!“

Mirovat nije sudba ljudskog duha,
Već radit, stvarat, krčit sreći put,
I ne brinut se za komadić kruha,
Dok cieli narod bije očaj ljut;
Već napred hrlit k onoj divnoj meti,
Do koje želi stići svaki stvor,
Gdje zalog je budućnosti nam sveti
I gdje nas čeka spas. Excelsior!

Na putu će nas mnoge hale sresti
I priečiti nam svaki dalnji krok,
Al nas već ipak ne će ništa smesti,
Jer pripravni na junački smo skok;
I kao Hreljo hidru s devet glava,
Il Aleksander gordički pak čvor,
Razriešit, skršit naša sviest će prava
Sav jad i sumnju svu! Excelsior!

Ne sumnjamo u vedriju budućnost
I ne plaši nas borba, niti smrt:
Jer vječnu pravdu, svega dobra sućnost,

Za časak samo može sila strt;
Ta njoj je otac Gospod na nebesih,
Koj često je u svojih kaznah spor,
Al koj u strašnih javlja se čudesih
Na zator svakom zlu. Excelsior!

Excelsior! Moj plemeniti rode,
Na život ima pravo svaki crv,
A tebe će do žudjene slobode
Dovèsti za krst prolivena krv!
Pa slobodno nek podigne se na te
Iz samog pakla sav djavolski sbor:
Sve angjeoske čete su uza te
I kliču ti: „Na rad! Excelsior!“

Ideal.

Vilin-gora k nebu digla se visoko,
Ne može je ljudsko dogledati oko,
Kamo li da noga vrha joj se maši,
Na koj stižu samo sokoli krilaši.

Na njeg su me samo jednom vile biele,
Posestrime moje, od mila poniele,
Na kolih od samih ruža i kadulja,
Zapregavši pod njih tisuću metulja.

Digli smo se brzo u vilinskom lietu,
Izčezli smo s vida prozaičnom svietu;
A kad smo se našli gore ne vrhuncu,
Vilin-dvor se ljeska na zlaćanom suncu.

Predivan je dvor to s vrha pa do tala:
Krov od suha zlata, stiene od kristala,
U dvor samo jedan ulaz je jedini,
Po njem sve smaragdi, alemi, rubini.

Kad su u njeg biele uvele me vile,
Vidjeh serafine, gdje se po njem krile,
Oblietaju oko priestolja presjajna,
Na njemu je bila božica mi bajna.

Pred ljepotom njenom ne smjedoh ni disat,
Kamo l' da ju perom pokušam opisat;
Te krasote nema u zemaljskom kraju,
Ni u samom božjem nadzemaljskom raju.

Vienac joj od mirta povrh čela vedra,
Lierovi joj cvatu povrh bielog njedra,
Kosa joj je divna smedje boje sjajne,
Oči su joj nježne, kô dvie sladke tajne.

Te su divne oči i te divne zjene
Nadzemaljskim čarom začarale mene;
Kô omamljen svjetlom sunca od iztoči,
Gledao sam samo prekrasne joj oči.

Gledao sam dugo, pun zanosa sveta,
Mislim, da je prošlo i milijun ljeta,
Bar mi tako živoj mašti se pričinja
Onaj mali časak slasti i milinja.

U to začuh rajsko pjevanje angjela,
Te mi se je duša u nebo zaniela,
I od onda svedjer tajno podrhtava,
Jer saznade, što je poësija prava.

Bogat mi je divni jezik materinski,
Ali su mu zvuci preveć sirotinski,
Da u puste rieči onu razkoš slože,
Što se samo čuvstvom osjećati može.

Takva pjesma nije nikad izpjevana,
Ta je razkoš sladka, kao rajska mana,
Koju uviek želi kušat smrtnik biedan,
A da uviek gladan ostane i žedan.

Zalud smjela miso, zalud srce vruće:
Ono ne ćeš postić, što je nemoguće;
Tako ni ja ne ću naći svoju sreću,
Nit je ikad svojski opjevati ne ću.

I kad me je vila, posestrima smjela,
K božici ljepote bliže privest htjela,
Klecnuše mi noge, disanja mi nesta,
I ja nisam niti maknuo se s mjesta.

Sve mi biće snadje neko smilovanje,
A u duši vesnu užasno spoznanje:
Da sam tako malen, da sam tako biedan,
Da je nisam niti pogledati vriedan.

Kamo l' da i jedan pomislim trenutak,
Da s njom svojoj sreći osnujem osnutak,
Koju podniet ne bi doteklo mi sila,
Kojoj sva bi zemlja premalena bila.

Takve sreće nema, nit je ikad bilo,
Niti će je vidit zemsko ništavilo,
Kojim vlada samo strast i zloba mrzka,
Pomisao na nju — smjelost je predrzka.

I ja za to pustih vile ruku meku
I oćutih, kako moje suze teku,
I već tonut stadoh na dno suznog mora,
I nestade i nje i vilinskog dvora.

Nadjoh se u svojoj sobi sirotinskoj,
U života zbilji strašnoj i istinskoj:
S očiju mi suzâ kap po kap se toči,
A ja svedjer vidim one divne oči.

One divne oči, ono bajno lice,
Ono vedro čelo, one trepavice,
Onu divnu ljubkost, nježnost i milotu,
Onu angjeosku, uzornu ljepotu.

I sve biće sladka okuplja mi strava,
Zamire mi srce, magli mi se glava;
U daljini zlatan oltar mi se ljeska,
Na njemu je moja kraljica nebeska.

Ja sam tako malen, ja sam tako biedan,
Da je nisam niti pogledati vriedan,
Al joj ipak služim već toliko ljeta:
Božica je moja, Poësija sveta.

I ma da sam često stranputice zašo,
Sad sam joj na zemlji predstavnicu našo,
I ma da ju svojom zvat ne pomišljavam:
Tko će mi zabranit, da ju obožavam?

*

Ne, te sile nema. I najmanji stvorak,
Kom Bog dade život, sladak ili gorak,
Smije smjerno služit tmini il svjetlini, —
Ah, pa tako i ja — njoj i otačbini.

Otče naš!

tče naš, o Bože svemogući,
Koji jesi gore na nebesih,
Odkad si se, svietom ravnajući,
U tolikih javljao čudesih,
Te su ljudi veličanstvu Tvome
Već i onda žrtve žrtvovali,
Dok su jošte u neznanju svome
Jupitrom Te il Perunom zvali,
Kô što i sad padaju preda Te
I gdje led se širi na sve strane,
I gdje divno južno cvieće cvate
Tamarinde, palme i banane.

Nek se svuda sveti ime Tvoje,
Neponjatno, tajno, veličajno,
I nek dodje usred slave svoje
Na tu zemlju kraljevstvo Ti bajno,
Da Ti ljudi budu djeca prava,
Sitan odlik silnog bića Tvoga,
Da potamni ljaga im krvava

Zlokobnoga grieha iztočnoga;
I da vazda vrhu drugog svega
Preponizno slave samo Tebe,
I da ljube svoga iskrnjega,
Brata svoga, kao sama sebe.

Neka bude vječna slava Tvoja
Svud na zemlji, kao na nebesih,
Što se javlja dokazi bez broja
U lahorcu i u zemljotresih,
Da nam kaže Tvoju volju svetu,
Nedohitnu našem slabom umu,
Koj se gubi u svome poletu
Kao dašak u oluje šumu,
Te smo samo u čudu i strahu
Radi svoga silnoga neznanstva,
Pa kô crvi gmižemo u prahu
Pred otajstvom Tvoga veličanstva.

Daj nam, Otče, kruha svakdanjega
Bar toliko, što nam žiću treba,
Jer bitisat ne mogu bez njega
Sinci zemlje, kao svetci neba;
Ali daj nam i božanske hrane,
Da nas za njom mine vječna želja,
Daj nam sladke i nebeske mane,
Živog kruha svetog evangjelja,
Da se njime okriepi nam duša,
Koja dosta trpi i očaja,
Da bar malko već na zemlji kuša
Slasti tvoga nadzemaljskog raja.

I oprosti naše duge samo,
Dobri Bože, nama nevoljnikom,
Kô što i mi rado opraštamo
Na tom svietu svim našim dužnikom;
Velika je naša krivnja stara,
Al je Tvoja milosrdnost veća,
I sve, što se na toj zemlji stvara,
Sve nas samo vazda na nju sjeća:
Ti nam nebo vedriš i oblačiš,
Ti nam daješ tamu i svjetlinu,
Sniegom, cviećem zemlju nam presvlačiš,
Blažiš zimu, suzbijaš vrućinu.

I u napast Ti nas ne uvedi,
Da se Tebe drzko odreknemo,
Pa da onda u užasnoj biedi
Za svu vječnost ludo poginemo;
Već nas puti k primjeru jedinom,
Što ga vječna povjestnica znade,
Da sa Tvojim razapetim sinom
Podnosimo sve nam težke jade;
Pa kad na nas nevolje se slože,
Krst će nama biti spasa znamen:
Svemogući, vjekovječni Bože,
Izbavi nas uviek od zla! Amen.

Epilog.

Pjesme moje, moja djeco draga,
Dodje vrieme, da vas na put spremim,
Nemam Bog zna kakovoga blaga,
Da vas sjajno u svoj rod odpremim;
Ali makar da ste tako smjerne,
Vaš će narod primiti vas liepo,
Jer ste njemu uviek bile vjerne,
Jer ste uviek ljubile ga sliepo;
U vama se vjerno odraziva
Ciela prošlost mladog žića moga,
Al ste uz to vi i slika živa
Svih tegoba roda hrvatskoga.

Vam je mati duša moja,
Što za narod samo diše,
Dajuć mu sva čuvstva svoja
I ne želeć ništa više,
Nego njegov spas;
Za to ni vi ne želite,
Van da njemu ugodite,
Da se s njime veselite,
Da se njime ponosite
I dičite u sav glas.
Takve bjeste, takve ostanite,
Dok na svietu bude nam obstanka,
Uviek nježne, uviek plemenite,
Ljubite ga žarko bez prestanka,
Jer je uviek vriedan tog;
Od njeg nema boljega na svietu,

Da vam bude uzor svih uzora,
Oj, pa ako u svome polietu
Ipak jošte kadgod klonut mora,
Spasit će ga dobri Bog.
Ako li ste do sad tužne bile,
Što ga jošte loša sreća tare,
Već ste dosta gorkih suza lile,
Kanite se svoje tuge stare,
Sad već nije vrieme njoj;
Pusta tuga vrlo malo vriedi,
Samo slabić mora uviek stradat,
Al tko znade snać se i u biedi,
Pa i u njoj sve zapreke svladat,
Taj je čovjek, taj je svoj.
Za to ni vi nemojte očajat,
Jer budućnost i nas čeka bolja,
Samo valja radit i uztrajat,
Sve će smoći krepka, čvrsta volja,
I na zemlji stvorit raj;
Ni vaš otac više ne očaja,
Nego smjelo diže vedro čelo,
I ne pozna tužnih osjećaja,
Već svem svietu kliče preveselo,
Da je staroj biedi kraj.

I Hrvatskoj, majci mojoj,
Već se vedri čelo tmurno,
Ona ide k sreći svojoj
Polagano, al sigurno,
Pa će k njoj i stić;
Nema više sile one,
Da joj stane na put slavni,
Ako baš i k zemlji klone,

Milijuni nas smo spravni
  Na ruke ju dić;
Pa ju poniet uz krš ljuti,
Kud ju njezin Genij vodi,
Kud ju i sam Višnji puti:
K novoj slavi i slobodi.

  K novoj slavi, k novoj sreći divnoj,
Kakva sad i moje srce sladi,
Jer Bog nije dao sudbi kivnoj,
Da mi posve slomi život mladi.
Ljubio sam, trpio i strado,
Većih patnja nije sviet poznavo,
Ali sam se ipak sreći nado
I ljepotu uviek obožavo.
Lažne li su bile te ljepote,
Tašte li su bile sve mi nade,
Moje pjesme — prezrene sirote,
Pa ih tako čemernih imade.
Al mi ljubav nije bila prava
Božja kćerka s visokih nebesa,
Koja sve na svietu prevladava,
Koja znade stvarati čudesa;
Jer što mišljah, da je ljubav mila,
Neizmjerna, zanosna i žarka,
To je do sad, to je samo bila
Neizmjerna obsjena i varka.

  Tad ti dodje, srećo žića moga,
Sladka moja Marice jedina,
Da me spasiš iz zla užasnoga,
Kô angjelak s nebeskih visina;
Tvoja milost za mene je veća,

No što tvoja čednost pomišljava:
Jer sad istom znadem, što je sreća,
Što je sveta, čista ljubav prava.

Kao rosa izpred sunca sjajnog
Izčezla je moja tuga stara
Izpred tvoga milog oka bajnog,
Izpred tvoga angjeoskog čara.
Kakovom li čarobnom si snagom
Ponajvećeg svjetskog očajnika
Pretvorila jednom riečju blagom
U najvećeg svjetskog presretnika?
Kako li ću tebi se odužit
Za svu tvoju ljubav i dobrotu,
Kako li ću podpuno zaslužit
Takvu sreću u svome životu?
Ah, ti vidiš, da ja nemam rieči,
Da ih tebi u zahvalnost kažem,
Drugim pjevah, — prava ljubav prieči,
Da i tebi sad već pjesme slažem;
Preslabe su, nestašne i biedne,
Da te svojim biserjem ukrase,
Još te ne bi ni tad bile vriedne,
Da im Bog dâ angjeoske glase.
Stog još ne ću ni da pokušavam
I da zalud puste rieči gubim:
Ta ti znadeš, da te obožavam,
Ta ti znadeš, da te žarko ljubim.

I ta ljubav nadzemaljskom snagom
Sada moje mlado srce kriepi,
Jer me s tobom, s mojom dušom dragom,
Čekaju još rajski dani liepi,

Mog života carice!
Sav taj život posvećen će biti
Otačbini Hrvatskoj i tebi,
Od pjesama vienac ću vam sviti,
Da već ljepšeg nigdje našla ne bi.
Sladka moja Marice!
Mnogo trnja bilo je u starih.
Ali sad ga više biti ne će,
Jer u nove o divnih ti čarih
Vit ću samo ponajljepše cvieće,
Što ga ima sviet;
Tako ću te okititi bajno,
Da će svatko čuditi se tebi,
A u našem narodu će trajno
Ostat spomen i meni i tebi,
Kô sačuvan cviet, —
Čuvao te Bog!
A za sve to tebi hvala,
Čarobnice moja mala,
Srećo žića mog! . . .

Gdje je što?

Harambašić: Izabrane pjesme:

